

Univerzita Karlova

Pedagogická fakulta

Katedra dějin a didaktiky dějepisu

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Život a podnikání Jindřicha Fišera a jeho potomků

Life and business of Jindřich Fišer and his descendants

Vojtěch Kreuz

Vedoucí práce: doc. PhDr. Magdalena Pokorná, CSc.

Studijní program: Učitelství dějepisu pro 2. stupeň základní školy a střední školy

Studijní obor: N D-BI 20

2023

Odevzdáním této diplomové práce na téma *Život a podnikání Jindřicha Fišera a jeho potomků* potvrzuji, že jsem ji vypracoval pod vedením vedoucího práce samostatně za použití v práci uvedených pramenů a literatury. Dále potvrzuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 22. 3. 2023

ABSTRAKT

Tato práce pojednává o Jindřichu Fišerovi, ale i o několika jeho potomcích, kteří se ve svém životě věnovali zejména provozu různých gastronomických podniků na území hlavního města Prahy. Při psaní práce jsem vycházel zejména z různorodých archivních materiálů, které jsou uloženy v Archivu hlavního města Prahy, Národním archivu nebo ve Státním oblastním archivu v Praze. Oporou mi však byly i novinové články nebo materiály pocházející ze soukromých archivů žijících osob.

Vedle již zmiňovaného Jindřicha Fišera, který na přelomu 19. a 20. století provozoval pivovar v Přerově nad Labem, se text zaměřuje na životní příběhy dvou z jeho synů - Václava, který mezi léty 1938 a 1948 provozoval se svým synem Zdeňkem pražskou kavárnu Slavia poblíž Národního divadla, a Jindřicha, jenž svůj život spojil s barem nepříliš dobré pověsti na Staroměstském náměstí. Část druhé kapitoly je pak věnována i podnikatelským aktivitám jednoho z Jindřichových vnuků, Jaroslava Fišera, a jeho cukrárně v Hyberské ulici na Novém Městě pražském. Práce se však vedle životních příběhů zmiňovaných osob snaží zachytit taktéž právní záležitosti spojené s podnikáním za první republiky nebo okolnosti rasové diskriminace Židů v době nacistické okupace Čech.

KLÍČOVÁ SLOVA

Československo, Praha, rodinné podnikání, kavárny, Židé

ABSTRACT

This work is about Jindřich Fišer, but also about several of his descendants, who in their lives devoted themselves mainly to the operation of various gastronomic enterprises in the territory of the capital city of Prague. In writing the work I based mainly on various archival materials, which are stored in the Archives of the capital city of Prague, the National Archives or in the State Regional Archives in Prague. However, I was also supported by newspaper articles or materials from the private archives of living persons.

In addition to the already mentioned Jindřich Fišer, who operated a brewery in Přerov nad Labem at the turn of the 19th and 20th centuries, the text focuses on the life stories of two of his sons - Václav, who between the years 1938 and 1948 operated with his son Zdeněk the Café Slavia near the National Theatre, and Jindřich, who connected his life with a bar of not very good reputation in the Old Town Square. Part of the second chapter is also devoted to the business activities of one of Jindřich's grandsons, Jaroslav Fišer, and his confectionery in Hybernská Street in the New Town of Prague. However, in addition to the life stories of the mentioned persons, the work also tries to capture legal issues related to business during the First Czechoslovak Republic or the circumstances of racial discrimination against Jews during the Nazi occupation of Bohemia.

KEYWORDS

Czechoslovakia, Prague, family business, cafes, Jews

Obsah

1	Úvod.....	6
2	Jindřich Fišer (1840).....	10
2.1	Mládí a založení rodiny	10
2.2	Širší příbuzenstvo Jindřicha Fišera a jeho manželky.....	11
2.3	Provozovatel pivovaru v Přerově nad Labem.....	12
2.4	Důsledky úmrtí Jindřicha Fišera.....	14
3	František Fišer (1871) a jeho rodina	19
3.1	Přerovský pivovar pod vedením Františka Fišera	19
3.2	Pozůstalost Františka Fišera a její vypořádání	19
3.3	Výchova a vzdělávání syna Jaroslava.....	21
3.4	Cukrárny Jaroslava Fišera na Žižkově a na Novém Městě	23
4	Václav Fišer (1879) a jeho rodina.....	33
4.1	První zkušenosti v oboru a založení rodiny.....	33
4.2	Továrna na cukrovinky v Čelákovících.....	34
4.3	Továrna na obuv v Čelákovících	36
4.4	Pražské působení Václava Fišera	37
4.5	Životní osudy Václava Fišera po roce 1948	46
5	Jindřich Fišer (1889) a jeho rodina	48
5.1	Mládí a léta učňovská	48
5.2	Hostinec, bar a kavárna na Staroměstském náměstí	49
5.3	Perzekuce Jindřicha Fišera a jeho rodiny za nacistické okupace	67
5.4	Osudy potomků Jindřicha Fišera z prvního manželství.....	69
5.5	Dodatečné vypořádání pozůstalosti po Jindřichu Fišerovi	74
6	Závěr	77
7	Seznam zkratk	80
8	Seznam pramenů a literatury.....	81
9	Seznam příloh	86
10	Přílohy	87

1 Úvod

Cílem této diplomové práce je zmapovat životní osudy a podnikatelské aktivity vybraných členů rodiny Fišerových. Práce se zaměří obzvláště na chvíle, v nichž byly příběhy zkoumaných osob ovlivněny turbulentními dějinnými událostmi první poloviny 20. století. Práce by měla rovněž přispět k rozšíření historického poznání o provozu gastronomických podniků, ale i o určité společenské vrstvě, která ovlivňovala život v meziválečné i protektorátní Praze. Text by měl rovněž přinést odpověď na otázku, zdali bylo podnikání za první republiky skutečně tak svobodné, jak by se na první pohled možná mohlo zdát.

Obsahově se nejprve zaměřím na životní příběh zakladatele celého rodu, Jindřicha Fišera, který se v roce 1840 narodil jako Žid.¹ Přestože Jindřich již jako šestadvacetiletý konvertoval ke katolictví,² jeho rodný zápis v židovské matrice ovlivnil v mnoha ohledech život jeho dětí i vnoučat. Podnikání se však začal Jindřich ve větší míře věnovat až na přelomu 19. a 20. století, kdy se stal provozovatelem pivovaru v Přerově nad Labem.³ Tento podnik posléze vedl jeho syn František, a to až do své smrti v roce 1912.

Jindřichovi se mezi léty 1868 a 1889 narodilo celkem deset dětí,⁴ z nichž se všechny dožily dospělosti. V dalších částech své práce se však zaměřením pouze na příběhy těch Jindřichových potomků, kteří dlouhá léta obětovali budování významných gastronomických podniků na území tehdejší Prahy, ale i za jejími hranicemi. V prvé řadě je to syn Václav, který se na konci třicátých let 20. století stal samostatným provozovatelem pražské kavárny Slavia⁵ a se svým synem Zdeňkem ji posléze vedl až do roku 1948.

Trochu jiným podnikem pak byl hostinec Jindřicha Fišera mladšího, který se nacházel na pražském Staroměstském náměstí. Jednalo se v mnoha ohledech o obskurní živnost, v níž se často nedodržovala zavírací hodina,⁶ ani noční klid⁷ a shromažďovaly se zde různé pochybné existence, např. hazardní hráči, podvodníci, zloději, podomní obchodníci nebo prostitutky.

Text práce bude vycházet zejména z archivního výzkumu, v rámci něhož jsem v průběhu několika let nashromáždil množství materiálů, které různým způsobem souvisejí se zkoumanými osobami. Vycházel jsem zejména ze spisů pražského policejního ředitelství, které jsou

¹ Národní archiv. *Matriky židovských náboženských obcí v českých krajích (1784–1949)*, inv. č. 914, Krnsko, 1790–1841, fol. 51, č. ř. 1.

² Státní oblastní archiv v Praze. *Sbírka matrik a průvodní listinný materiál, Středočeský kraj (1573–1949)*, sign. Všejanya 22, 1859–1886, fol. 42.

³ Státní okresní archiv Kolín. *Okresní úřad Český Brod (1802–1956)*, sign. 11 / 34-F / 7, fol. 20.

⁴ SOA Praha. *Sbírka matrik a průvodní listinný materiál, Středočeský kraj (1573–1949)*, sign. Všejanya 22, Milovice 05, Benátky nad Jizerou 39, různé matriční zápisy.

⁵ NA. *Policejní ředitelství Praha II, všeobecná spisovna (1941–1950)*, sign. F 908 / 1, fol. 124.

⁶ NA. *Policejní ředitelství Praha II, všeobecná spisovna (1941–1950)*, sign. F 815 / 2, fol. 330.

⁷ Tamtéž, fol. 314.

uloženy v Národním archivu. Zde jsem našel informace nejen k osudům sourozenců Fišerových a jejich potomků, ale i k dalším osobám, které měly přímou souvislost se zkoumanými živnostmi.

Podnikatelské aktivity jsem posléze zmapoval především na základě dochovaných živnostenských spisů, které mi byly předloženy v Archivu hlavního města Prahy nebo ve státních okresních archivech v Přemyslně a v Kolíně. Nutno však zmínit, že mnohé z požadovaných archiválií k živnostenské agendě se, bohužel, do dnešních dnů nedochovaly. O této skutečnosti jsem byl informován například u většiny spisů k bývalému pivovaru v Přerově nad Labem, z nichž se ve fondu Okresní úřad Český Brod podařilo dohledat pouze jediný. Živnostenský spis Jaroslava Fišera⁸ zas nebyl nalezen mezi dokumenty, které archiv převzal z pražského magistrátu, ale mezi archiváliemi, jejichž původcem byl obvodní národní výbor pro někdejší Prahu 3, která zahrnovala v padesátých letech 20. století i příslušnou část Nového Města.

V případě, že jsem nemohl vycházet ze spisů živnostenských, pomohly mi při výzkumu materiály z fondu Krajský soud obchodní Praha, které jsou uloženy v pražském Státním oblastním archivu. Zaměstnancům archivu se podařilo v tomto archivním souboru dohledat všechny požadované firemní spisy, a tak jsem mohl text práce obohatit kupříkladu o údaje ke znárodnění kavárny Slavia, které nebyly obsaženy ani v živnostenském spisu Václava Fišera.⁹ Informace o osobním životě a majetku zkoumaných osob, ale i o vztazích mezi jednotlivými členy rodiny jsem posléze čerpal hned z několika dědických spisů, které se dochovaly jak u zakladatele rodu Jindřicha Fišera,¹⁰ tak u jeho synů Františka¹¹ a Jindřicha.¹² V případě Františka Fišera byl součástí pozůstalostního spisu i poručenský spis jeho syna Jaroslava, v němž byly obsaženy informace o jeho výchově a vzdělávání.

Poměrně hojně jsem rovněž pracoval s matričními knihami z různých období. Nalezl jsem v nich zejména skutečnosti potřebné k vytvoření rozrodu zakladatele rodu, Jindřicha Fišera, který je jednou z příloh této práce. V židovských matrikách jsem dohledal rovněž základní informace o Jindřichových starších sourozencích. Skutečnosti z římskokatolických matričních knih mi zas poddaly strukturu příbuzenstva Alžběty Fišerové, roz. Jelínkové. Nutno však podotknout, že i některé starší matriční knihy jsou stále uloženy na příslušných obecních a městských úřadech, a proto jsem se při kompletaci biografických údajů vybraných osob musel obrátit taktéž na tyto instituce.

⁸ Archiv hlavního města Prahy. *Úřad městské části Praha 1 (1940–2012)*, sign. 272286.

⁹ AHMP. *Magistrát hlavního města Prahy I. (1784–1949), Referát živnostenský II.A*, sign. 214423.

¹⁰ SOKA Praha-venkov. *Okresní soud Brandýs nad Labem (1850–1960)*, sign. A 112 / 13.

¹¹ SOKA Kolín. *Okresní soud Český Brod (1850–1960)*, sign. A 106 / 12.

¹² AHMP. *Okresní soud civilní Praha (1949–1960)*, sign. 45 D 635 / 51.

Cenným informačním zdrojem pro mě byly taktéž karty pražské evidence obyvatel, které jsou uloženy v Národním archivu. Vedle základních biografických údajů a informací o dětech zkoumané osoby totiž obsahují všechny adresy, na nichž se daný člověk během svého pobytu v Praze zdržoval. U každého záznamu je navíc uvedeno i přesné datum, kdy se zkoumaná osoba do daného objektu přistěhovala.

V menší míře jsem využil rovněž materiály z fondu Společenstvo cukrářů, perníkářů, čokoládovníků a voskařů pro Velkou Prahu a okolí. Zde jsem se podobně jako u své bakalářské práce¹³ zaměřil zejména na knihy, v nichž byli evidováni učni, kteří se připravovali na své budoucí řemeslo u jednotlivých cukrářů, jejichž osudům jsou věnovány následující kapitoly. Cenné informace jsem rovněž objevil v jednom ze spisů, které jsou uloženy v Archivu hlavního města Prahy ve fondu Malý dekret.¹⁴ Tato archiválie spolu s materiálem uloženým v Archivu bezpečnostních složek mi pomohla podrobně zmapovat životní osudy Emílie Fišerové, provdané Patzinové, po konci druhé světové války.

Některé doplňující informace jsem čerpal taktéž z novinových článků či reklam. Je však nutné zmínit, že například Václav Fišer kavárnu Slavia v novinách nepropagoval tolik jako jeho někdejší společník Jaroslav Štěrba, a proto jsem nemohl s tímto informačním zdrojem pracovat tolik jako ve své práci bakalářské. Nemalou inspiraci při poodhalování životního příběhu Václava Fišera mi však přinesl článek Fišerovy praneteře, Hany Žantovské, který byl publikován v Lidových novinách na konci roku 1993 pod názvem „*Kavárník aneb drahý pohled na Hradčany*“.¹⁵

Část podstatných skutečností jsem našel i v dokumentech, které jsem zdědil po svém dědovi, nebo mi byly poskytnuty dalšími žijícími potomky Jindřicha Fišera. Využil jsem zejména anglicky psané novinové články, které byly vystřiženy z kanadských novin a zaslány mým příbuzným do Prahy na počátku šedesátých let 20. století. Nebýt těchto dvou textů, nebylo by možné ověřit informace o posledních letech života Václava Fišera, které jsem znal pouze ze vzpomínek pamětníků. Životní osudy jsem měl možnost prozkoumat na základě pramenů soukromé povahy taktéž v případě Jindřicha Fišera (1889). Jeho vnuk mi totiž poskytl materiály, díky nimž jsem mohl zmapovat zejména Jindřichova učňovská léta, ale i okolnosti jeho zatčení v době nacistické okupace.

¹³ KREUZ, Vojtěch. *Pražský kavárník Jaroslav Štěrba*. Praha, 2021. Bakalářská práce. Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, Katedra dějin a didaktiky dějepisu. Vedoucí práce Pokorná, Magdaléna.

¹⁴ AHMP. *Malý dekret (1945–1948)*, sign. 36–20073.

¹⁵ ŽANTOVSKÁ, Hana. *Kavárník aneb drahý pohled na Hradčany*. Lidové noviny, 23. 12. 1993, roč. 6, č. 298, s. VIII.

Při sepisování textu diplomové práce mi byly inspirací i vybrané tituly odborné literatury, které se věnují problematice pražských kaváren a rodinného podnikání. K nalezení obsáhlého stavebního spisu kavárny Slavia mě dovedly kupříkladu odkazy v knize Karla Holuba „*Velká kavárna Slavia*“ z roku 1998.¹⁶ S metodami současného výzkumu rodinného podnikání je pak možné se seznámit zejména v textu Milana Hlavačky a Pavla Beka z nedávné doby, který vyšel pod názvem „*Ringhofferové: rodina a podnikání*“,¹⁷ ale také v kolektivní monografii s názvem „*Rodinné podnikání v moderní době*“.¹⁸

Přestože je tato práce primárně věnována cukrárnám a kavárnám na území hlavního města Prahy, poskytla mi inspiraci taktéž rozsáhlá publikace z roku 2020 s názvem „*Život je sladký*“, která se věnuje historickému vývoji cukrářského řemesla na Plzeňsku. U této knihy mě zaujala zejména bohatá obrazová příloha, která vedle dobových fotografií obsahuje i skeny reklamních oznámení, živnostenských a výučních listů nebo stavebních plánů.¹⁹

Pro pochopení obecného historického kontextu života zkoumaných osob je možné čerpat informace kupříkladu ze série knih „*České země v éře první republiky*“ od Zdeňka Kárníka nebo z příslušných svazků Velkých dějin zemí Koruny české. Dobové fotografie významných pražských náměstí, na nichž se nacházely domy, v nichž sourozenci Fišerovi provozovali některé ze svých podniků, je zas možné nalézt například ve dvojici knih Miloše Fialy a fotografa Miloše Heyduka.²⁰

¹⁶ HOLUB, Karel. *Velká kavárna Slavia*. Praha: Pro Parnas vydali Ars Bohemica, Holub & Altner, Nakladatelství Jan Hovorka, 1998.

¹⁷ HLAVAČKA, Milan. BEK, Pavel. *Ringhofferové: rodina a podnikání*. Praha: Historický ústav, 2019.

¹⁸ HLAVAČKA, Milan. BEK, Pavel a kolektiv. *Rodinné podnikání v moderní době*. Praha: Historický ústav, 2018.

¹⁹ JANEČKOVÁ, Jitka a kolektiv. *Život je sladký: z historie cukrářského řemesla na Plzeňsku*. Plzeň: ArtKrist, 2020.

²⁰ FIALA, Miloš. HEYDUK, Miloš. *Staroměstské náměstí v proměnách času*. Praha: BVD, 2012. FIALA, Miloš. HEYDUK, Miloš. *Václavské náměstí v proměnách času*. Česká Kamenice: PolArt, 2009.

2 Jindřich Fišer (1840)

2.1 Mládí a založení rodiny

Jindřich Fišer se narodil 5. ledna 1840 v obci Zámostí poblíž Mladé Boleslavi do židovské rodiny zdejšího řezníka Adama Fišera a jeho manželky Františky, roz. Hlaváčové.²¹ V polovině šedesátých let 19. století se Jindřich Fišer seznámil s Alžbětou Jelínkovou ze středočeské obce Straky. Aby mohl s touto slečnou z katolické rodiny uzavřít řádný církevní sňatek, nechal se v září 1866 pokřtít, čímž završil svoji konverzi ke katolické církvi.²² Samotná svatba poté proběhla 4. března 1867 v kostele ve Všejanech.²³

Z tohoto manželství posléze v průběhu více než dvaceti let vzešlo celkem deset potomků, z nichž pouze dva zemřeli dříve než jejich rodiče. Jako první se Jindřichovi a Alžbětě narodila 13. ledna 1868 dcera Anna,²⁴ která se později provdala za mladoboleslavského obchodníka Eduarda Eislera. Jako druhá pak spatřila světlo světa v srpnu 1869 dcera Marie.²⁵ Osudům jejího syna, Jaroslava Štěrbý, jsem se věnoval ve své bakalářské práci.

Prvního mužského potomka, syna Františka, posléze manželé přivedli na svět až v září 1871.²⁶ Po narození dalších tří dcer, Kateřiny,²⁷ Alžběty²⁸ a Jindřišky²⁹ se celá rodina přestěhovala ze Strak do nedaleké obce Boží Dar, která je dnes součástí středočeského města Milovice. Zde Alžběta Fišerová v říjnu 1879³⁰ a v únoru 1882³¹ porodila další dva syny, kteří se jmenovali Václav a Josef. Byť se osudům Josefa Fišera nebude tato práce přímo věnovat, je alespoň vhodné uvést, že tento muž založil v dospělosti hostinec „U Fišerů“, který se dodnes nachází v obci Hrdlořezy u Mladé Boleslavi.

Na počátku osmdesátých let 19. století se zároveň, tehdy již velmi početná, rodina, opět přestěhovala, a to do dnešních Benátek nad Jizerou, kde Fišerovi žili dalších 15 let. Na počátku února 1884 se zde dalším přírůstkem do rodiny stala dcera Božena,³² která se jako jediná ze

²¹ NA. *Matriky židovských náboženských obcí v českých krajích (1784–1949)*, inv. č. 914, Krnsko, 1790–1841, fol. 51, roč. 1840, č. ř. 1.

²² SOA Praha. *Sbírka matrik a průvodní listinný materiál, Středočeský kraj (1573–1949)*, sign. Všejanya 22, 1859–1886, fol. 42, roč. 1866.

²³ Tamtéž, fol. 10, roč. 1867.

²⁴ Tamtéž, fol. 47, roč. 1868.

²⁵ Tamtéž, fol. 57, roč. 1869.

²⁶ Tamtéž, fol. 67, roč. 1871.

²⁷ Tamtéž, fol. 79, roč. 1873.

²⁸ Tamtéž, fol. 93, roč. 1875.

²⁹ Tamtéž, fol. 108, roč. 1878.

³⁰ SOA Praha. *Sbírka matrik a průvodní listinný materiál, Středočeský kraj (1573–1949)*, sign. Milovice 05, 1852–1887, fol. 113, roč. 1879.

³¹ Tamtéž, fol. 124, roč. 1882.

³² SOA Praha. *Sbírka matrik a průvodní listinný materiál, Středočeský kraj (1573–1949)*, sign. Benátky nad Jizerou 39, 1877–1913, fol. 90, roč. 1884.

všech sourozenců Fišerových nedožila ani svých dvacátých narozenin. Zemřela 25. března 1903 ve Vídni ve věku pouhých osmnácti let, a to na tuberkulózu.³³ Posledního potomka následně Alžběta Fišerová přivedla na svět až ve svých 41 letech, konkrétně na konci ledna 1889, a spolu se svým manželem mu dala jméno Jindřich.³⁴

Přestože lze životní příběhy většiny potomků Jindřicha a Alžběty považovat za pozoruhodné, v této diplomové práci se zaměřím zejména na osudy a podnikatelské aktivity rodin, které založili tři z jejich synů, konkrétně František, Václav a Jindřich.

2.2 Širší příbuzenstvo Jindřicha Fišera a jeho manželky

V případě Jindřicha Fišera je situace okolo jeho širšího příbuzenstva komplikovanější než u jeho manželky. Dotyčný se totiž narodil jako pravověrný obřezaný Žid a zápisy o narození, sňatcích či úmrtí jeho příbuzných jsou tedy vedeny v matrikách židovských náboženských obcí, které se dochovaly pouze torzovitě z důvodu ničení těchto knih v průběhu nacistické okupace.

Přesto však z dochované rodné matriky pro obce Strašnov a Zámostí vyplývá, že Jindřich Fišer měl přinejmenším šest starších sourozenců, jmenovitě Josefu, Jakoba, Josefa, Maurice, Aloisii a Filipa, kteří se narodili mezi léty 1826 až 1837.³⁵ Informace o případných mladších sourozencích se, bohužel, nedochovaly, protože matrika narozených končí právě rokem narození Jindřicha Fišera a následující kniha není ve fondu Národního archivu uložena.

U Alžběty, rozené Jelínkové, je však situace pro zkoumání rodinné historie podstatně příznivější. Jindřichova manželka se narodila 19. listopadu 1847 ve Strakách jako dcera zdejšího sedláka Josefa Jelínka a jeho manželky Anny, rozené Šulcové.³⁶ Tomuto manželskému páru se narodilo celkem devět potomků, z nichž sedm se dožilo dospělosti. Za zmínku stojí v tomto směru především Alžbětina starší sestra Marie a Kateřina, jejichž potomci zásadně ovlivnili životní osudy několika dětí Jindřicha Fišera.

Marie se v červnu 1850 provdala za sedláka z nedalekého Zbožíčka Františka Fialu³⁷ a v následujících téměř dvaceti letech s ním zplodila šest potomků. Nejdůležitějším pro tento příběh je nepochybně jejich syn František, který se v devadesátých letech 19. století přestěhoval do hlavního města monarchie, do Vídně,³⁸ kde provozoval dvě cukrárny. Jednu v prvním

³³ Řk. farní úřad St. Johann Nepomuk, Vídeň II, sign. 03-12, 1902–1904, fol. 136, roč. 1903, č. ř. 125.

³⁴ SOA Praha. *Sbírka matrik a průvodní listinný materiál, Středočeský kraj (1573–1949)*, sign. Benátky nad Jizerou 39, 1877–1913, fol. 130, roč. 1889.

³⁵ NA. *Matriky židovských náboženských obcí v českých krajích (1784–1949)*; inv. č. 914, Krnsko, 1790–1841, fol. 46–49.

³⁶ SOA Praha. *Sbírka matrik a průvodní listinný materiál, Středočeský kraj (1573–1949)*; sign. Všejanya 13, 1837–1858, s. 133–134, roč. 1847.

³⁷ Tamtéž, sign. Všejanya 12, 1814–1858, s. 54–55, roč. 1850.

³⁸ Řk. farní úřad Maria Rotunda, Vídeň I, sign. 02-07, 1889–1909, fol. 50, roč. 1896, č. ř. 9.

vídeňském okrese na Fleischmarktu Nr. 8 a druhou ve vídeňské čtvrti Leopoldstadt na Franzensbrückenstraße Nr. 24.

Fišerova další švagrová jménem Kateřina si nejprve v květnu 1854 vzala za muže všejanského chalupníka Václava Vinše,³⁹ s nímž se jí narodily celkem tři děti. Její manžel však v roce 1858 náhle zesnul v pouhých 28 letech na souchotiny⁴⁰ a postupně zemřely i všechny děti z tohoto manželství. Ovdovělá Kateřina se proto v dubnu 1863 provdala za Jana Dědinu,⁴¹ který tímto převzal stracký statek po jejím zemřelém manželovi.

Z Kateřinina druhého svazku se nakonec narodilo šest dětí, a to mezi léty 1864 a 1876. Všeobecné známosti dosáhli především synové Jan⁴² a Václav,⁴³ kteří se stali významnými malíři a na přelomu 19. a 20. století žili společně s jedním z Jindřichových potomků v Paříži.⁴⁴ Na rozdíl od Jana Dědiny, který se záhy vrátil ze zahraničí zpět do rodné vlasti, zůstal jeho bratr Václav ve Francii až do své smrti v roce 1945.⁴⁵

2.3 Provozovatel pivovaru v Přerově nad Labem

Podnikání se začal Jindřich Fišer ovšem plně věnovat až ve svých 58 letech, konkrétně v prosinci 1898, kdy si pronajal pivovar v dnešním Přerově nad Labem.⁴⁶ Záhy podal i příslušnou žádost o provozování pivovarnické živnosti v tomto objektu, která byla obratem schválena.⁴⁷ Zároveň si Jindřich u Krajského soudu obchodního zřídil firmu, která fungování celého pivovaru zaštiťovala.⁴⁸

Vzniklá živnost však byla úřady zpočátku poměrně přísně kontrolována. Kupříkladu v prosinci 1899 došlo k úřední prohlídce prostor, v nichž chtěl Jindřich Fišer plnit lahve pivem. Zvolená místnost se nacházela v přízemí pivovaru mezi sklepem a spilkou. Její stěny byly natřeny vápnem a podlahu tvořily nestejně kladené tesané kameny, mezi nimiž se nacházely různě veliké prohlubně, z nichž by dle mínění okresního komisaře i obvodního lékaře nemohla správně odtékat voda z místnosti.

Aby v místnosti mohlo probíhat plnění lahví pivem, musel Jindřich Fišer provést hned několik nezbytných úprav. Zmiňované tesané kameny, jež tvořily podlahu, bylo nutné nahradit

³⁹ SOA Praha. *Sbírka matrik a průvodní listinný materiál, Středočeský kraj (1573–1949)*; sign. Všejanya 16, 1831–1859, s. 18–19, roč. 1854.

⁴⁰ Tamtéž, sign. Všejanya 12, 1814–1858, s. 327, roč. 1858.

⁴¹ Tamtéž, sign. Všejanya 22, 1859–1886, fol. 6, roč. 1863.

⁴² Tamtéž, sign. Všejanya 22, fol. 60, roč. 1870.

⁴³ Tamtéž, sign. Všejanya 22, fol. 72, roč. 1872.

⁴⁴ Tamtéž, sign. Nymburk 45, 1908–1927, fol. 267, roč. 1909, č. ř. III.

⁴⁵ Archives de Paris. *État civil de Paris*; sign. 3D 167, matrika zemřelých pro 3. obvod, roč. 1945, č. ř. 645.

⁴⁶ SOKA Kolín. *Okresní úřad Český Brod (1802–1956)*, sign. 11 / 34–F / 7, fol. 1.

⁴⁷ Tamtéž, fol. 3.

⁴⁸ SOKA Kolín. *Okresní soud Český Brod (1850–1960)*, sign. A 106 / 12, fol. 114.

nepropustným materiálem, např. cementem, asfaltem nebo betonem. Podobným materiálem se pak měly natřít i stěny, a to do výšky 1,5 metru. Dalším a zároveň posledním nedostatkem se stalo špatné osvětlení zvolené místnosti, které mělo být vyřešeno zřízením nového okna.⁴⁹

Nezůstalo však pouze u těchto stavebních úprav, neboť na jaře 1900 se rozhodl Jindřich Fišer pivovar kompletně přestavět.⁵⁰ Ke konci března pak proběhlo místní šetření, na němž úřední komise rozhodla o tom, za jakých podmínek lze schválit přestavbu přerovského pivovaru, v němž se měla nově využívat zejména parní energie. Součástí stavebních úprav mělo být zejména vybudování tzv. hvozdu určeného k sušení ječmene. Vzniknout měly i nové lednice, a to v celé výšce dvou pater zdejšího pivovaru, ale i zbrusu nová místnost pro stáčení piva do lahví. Všechny tyto stavební úpravy byly označeny za více než prospěšné, a proto proti nim nebyly vzneseny žádné námitky.

Na druhou stranu úřední komise konstatovala, že dlažba v původní varně je značně poškozena a bude třeba ji nahradit.⁵¹ Po zanesení všech požadavků úřední komise do stavebních plánů byla rekonstrukce nakonec schválena na počátku května 1900.⁵²

Přestavba pivovaru však postupně nabrala zpoždění. Oproti původnímu očekávání byly v polovině září téhož roku přestavěny pouze sklepní prostory. Majitel pivovaru, rakouský arcivévoda Ludvík Salvátor Toskánský, totiž rekonstrukci zbylých místností odložil. Jako nájemce musel pak Jindřich Fišer toto rozhodnutí respektovat.⁵³

Vedle komplikací spojených s přestavbou pivovaru musel navíc Jindřich Fišer řešit i stížnost, která upozorňovala na skutečnost, že budova přerovského pivovaru není označena cedulí se základními informacemi o zdejší živnosti.⁵⁴ Pan nájemce se v tomto případě hájil tím, že budova pivovaru se nachází velmi daleko od hlavní silnice a zmiňovaná cedule by tedy musela být větších rozměrů, aby informace na ní uvedené dokázal běžný kolemjdoucí vůbec přečíst. K umístění takto rozměrné cedule na fasádu budovy by zároveň musel mít Jindřich Fišer povolení od majitele pivovaru a výslednou podobu označení závodu by musel konzultovat s ředitelstvím brandýského velkostatku.⁵⁵

Za idylický nelze v téže době označit ani vztah mezi Jindřichem Fišerem a některými z jeho zaměstnanců. Jeden z nich, František Hejl, dokonce zaslal v listopadu 1900 na pražské místo držitelství stížnost, v níž poukazoval na to, že se v přerovském pivovaru údajně nedodrhuje

⁴⁹ SOkA Kolín. *Okresní úřad Český Brod (1802–1956)*, sign. 11 / 34–F / 7, fol. 8.

⁵⁰ Tamtéž, fol. 14.

⁵¹ Tamtéž, fol. 20.

⁵² Tamtéž, fol. 27.

⁵³ Tamtéž, fol. 29.

⁵⁴ Tamtéž, fol. 31.

⁵⁵ Tamtéž, fol. 32.

pracovní a živnostenský řád. Ve svém přípisu si dotyčný sládek stěžoval například na tato příkoří: „*Ačkoliv v pracovním řádu pro pivovary je vyřknutý čas k práci 11 hodin denně, tak my ve sladovně musíme ve všední den i ve svátek a v neděli dělat 18 hodin. [...] U nás není nedělní klid a o nějakých prázdninách u nás není ani řeč.*“⁵⁶

V závěru stížnosti pak tento zaměstnanec konstatuje, že jeho zaměstnavatel pouští do oběhu pivo nevalné chuti, které navíc způsobuje bolesti břicha. Odpovědné úřady měly, dle mínění stěžovatele, zároveň zajistit, aby Jindřich Fišer respektoval ustanovení živnostenského řádu a nepožadoval 18 hodin práce denně za velmi nízký plat.⁵⁷

Dokumenty, které by objasnily, jak tato stížnost ovlivnila další provoz pivovaru, se, bohužel, nedochovaly stejně jako následující živnostenské spisy k témuž podniku. Z dochovaného rejstříku ovšem vyplývá, že Jindřich Fišer se někdy v průběhu roku 1909 vzdal živnostenského oprávnění k provozu pivovaru v Přerově nad Labem,⁵⁸ a to ve prospěch svého syna Františka, který v témže roce podnik převzal.⁵⁹

Po tomto kroku se starý Jindřich přestěhoval spolu s manželkou Alžbětou do nedalekých Čelákovic, kde ke konci srpna 1909 zakoupil usedlost s čp. 119. Ve středočeském městečku posléze strávil poslední čtyři roky svého života⁶⁰ a nakonec zde i zemřel. K úmrtí došlo konkrétně 13. února 1913 v důsledku zápalu plic. O dva dny později byly Jindřichovy ostatky uloženy na někdejší čelákovickém hřbitově.⁶¹

2.4 Důsledky úmrtí Jindřicha Fišera

Aby projednání pozůstalosti po Jindřichu Fišerovi proběhlo bez větších komplikací, bylo nezbytné, aby se všech osm žijících potomků dopředu neformálně dohodlo na způsobu, jakým si mezi sebou dědictví rozdělí. Někteří z nich se totiž vzhledem k místu svého pobytu nemohli k oficiálnímu úřednímu jednání dostavit. Ve společné domácnosti se svým otcem tehdy žila pouze dcera Marie, provdaná Štěrbová. Ostatní děti svůj život spojily s různými místy v Čechách i v celé monarchii a dcera Kateřina se svým manželem dokonce odcestovala až do daleké Moskvy.

Z předběžného šetření je patrné, že rodina nebyla vůbec v kontaktu se sourozenci zemřelého. Jménem Jindřichovy děti znaly jen jeho bratry Markuse, který snad žil v Americe, a Josefa,

⁵⁶ Upraveno podle současných pravidel českého pravopisu.

⁵⁷ SOkA Kolín. *Okresní úřad Český Brod (1802–1956)*, sign. 11 / 34-F / 7, fol. 34.

⁵⁸ Tamtéž, inv. č. 678, roč. 1909, č. ř. 6F-55.

⁵⁹ Tamtéž, inv. č. 678, roč. 1909, č. ř. 6F-56.

⁶⁰ SOkA Praha-venkov. *Okresní soud Brandýs nad Labem (1850–1960)*, sign. A 112 / 13, fol. 5.

⁶¹ Městský úřad Čelákovice, matrika zemřelých řk. farního úřadu Čelákovice, sign. XVIII, 1890–1940, fol. 211, roč. 1913, č. ř. 11.

jenž údajně přebýval někde v Uhrách. Ani u jednoho však nikdo z rodiny nevěděl, zdali dotyčný žije či nikoliv. Podobně tomu bylo i u údajné Jindřichovy sestry Lory, provdané Šulcové, která dle pozůstalých měla snad bydlet ve středočeském Nymburce.⁶² V dochovaných židovských matrikách se však žádní sourozenci pojmenovaní jako Markus či Lora nenacházejí. Je tedy dost dobře možné, že Jindřich Fišer měl mnohem více sourozenců, a jeho příbuzenstvo bylo tím pádem podstatně košatější.

O sourozencích se zároveň Jindřich nezmiňuje ani ve své poslední vůli z 22. dubna 1912, kterou předložil okresnímu soudu v zalepené obálce starosta Čelákovic Jindřich Čurda, a to v březnu 1913.⁶³ Závěť obsahovala konkrétně tato slova: „*Jsa při úplném zdravém rozumu, porizují pro případ smrti o svém jmění takto:*

I.

Jelikož veškeré moje děti, až na syna Jindřicha, již za mého živobytí byly obdařeny, tož odkazují poslednějšmu, tj. mému synu Jindřichu, jakožto praelegat 8 000 K, řka osm tisíc korun, kterýžto obnos témuž při jeho zletilosti budiž vyplacen.

II.

Veškeré ostatní mé jmění připadnouti má mým dětem, tj. Václavu, Josefu, Jindřichu, pak Anně, provdané Eislerové, Marii, ovdovělé Štěrbové, Kateřině, provdané Marhulové, Alžbětě, provdané Králové, a Jindřišce, provdané Kreuzové, a konečně mému vnuku Slávovi, dítěti po mém předemřelém synu Františkovi, a to každému z nich stejným dílem, avšak s tím omezením, že pokud má milá manželka Alžběta Fišerová bude naživu, má táže k tomuto jmění příslušet právo k neomezenému požívání, a to po celou dobu jejího živobytí.

*Tuto poslední vůli jsem vlastnoručně psal a podepsal v Čelákovicích dne 22. dubna 1912.*⁶⁴

Po obeslání všech účastníků řízení se mohlo na konci dubna 1913 uskutečnit projednání předmětné pozůstalosti a sepsání inventáře. Na jednání se ovšem dostavili, vedle pozůstalé vdovy, pouze tři tehdy žijící potomci Jindřicha Fišera. Ostatní zastupoval na základě plných mocí jejich bratr Václav Fišer a nejstarší dceru Annu pak její manžel Eduard Eisler, který rovněž jakožto poručník hájil zájmy nezletilého syna zemřelého Františka Fišera.⁶⁵

Nejprve byla všem přítomným přečtena Jindřichova poslední vůle, kterou účastníci jednání prohlásili za pravou. Ve vztahu k odkazu pro jejich nejmladšího sourozence Jindřicha posléze

⁶² SOKA Praha-venkov. Okresní soud Brandýs nad Labem (1850–1960), sign. A 112 / 13, fol. 1.

⁶³ Tamtéž, fol. 3.

⁶⁴ Tamtéž, fol. 4.

⁶⁵ Tamtéž, fol. 7, 11.

uvedli, že dotyčný dosáhl zletilosti, tj. 24 let věku, na počátku roku 1913 a obnos ve výši 8 000 korun mu tedy může být vyplacen.

Dle provedeného šetření vlastnil Jindřich Fišer v době své smrti vedle usedlosti s čp. 119 i rozlehlé stavební pozemky, pole a zahrady v katastru města Čelákovice, včetně dalšího domu, který byl označen čp. 3. Tuto jednopatrovou budovu, která stála na parcele o výměře 162 m², odhadl soudní znalec na částku 10 692 korun a uvedl, že se jedná o zrenovovaný objekt, jehož cenu snižuje pouze stará sešlá střecha.

Přestože druhý, opět jednopatrový, dům s čp. 119 majitelé opatřili elektrickým osvětlením a stál na podstatně větším pozemku, jehož rozloha dosahovala 420 m², odhadl jej soudní znalec pouze na 21 000 korun. K tomuto kroku jej vedla zejména skutečnost, že stavba byla nesmírně zchátralá, ale i nevýhodně postavená, což snižovalo její tržní cenu.⁶⁶ Vedle těchto staveb soud do pozůstalostního jmění zařadil rovněž ohradní zeď o délce 30 metrů se dvěma železnými vraty či poničenou studnu. Celková cena veškerého výše uvedeného nemovitého majetku se následně vyšplhala na více jak 56 000 korun. Do pozůstalostního jmění byla ale zařazena i pohledávka Jindřicha Fišera vůči Václavu Hrubému ve výši 2 200 korun.

Vedle aktiv bylo ovšem k pozůstalosti přihlášeno i několik pasiv. Jednalo se například o náklady na Jindřichovo léčení či jeho pohřeb, nedoplatky na dani osobní a pozemkové u berního úřadu v celkové výši 687 korun, pohledávku Václava Fišera vůči jeho otci v celkové výši 2 700 korun a rovněž o pohledávku Anny Fišerové, vdovy po zemřelém synovi Františkovi, jejíž hodnota činila 2 000 korun. Ke svým penězům se rovněž přihlásil smíchovský instalatér František Soukup, který před Jindřichovou smrtí instaloval do jeho čelákovické usedlosti elektrické osvětlení.⁶⁷

Zároveň syn Václav dodatečně uvedl, že svému otci rovněž zapůjčil 8 000 korun, které od něj předtím obdržel věnem jako všichni jeho sourozenci. Veškeré dluhy byly nakonec vyčísleny částkou přesahující 18 000 korun, a čistá pozůstalost tedy činila více jak 40 000 korun. Z této sumy pak bylo rovnou odpočítáno 8 000 korun, které měl dle závěti obdržet nejmladší syn Jindřich, a zbylých 32 000 korun se mělo rozdělit mezi všechny v úvahu přicházející dědice.⁶⁸

Jelikož však byla většina jmění uložena v nemovitostech, dohodli se přítomní dědicové, že veškerý nemovitý majetek případně Václavu Fišerovi, který měl následně vyplatit všem svým sourozencům, ale i synovci Jaroslavovi, jejich dědické podíly, jejichž hodnota činila přibližně 3 500 korun. Kdyby se dodatečně objevila dosud neznámá nemovitá pozůstalost, bylo

⁶⁶ SOkA Praha-venkov. *Okresní soud Brandýs nad Labem (1850–1960)*, sign. A 112 / 13, fol. 12.

⁶⁷ Tamtéž, fol. 13.

⁶⁸ Tamtéž, fol. 14.

dojednáno, že tato případně opět Václavu Fišerovi, který je povinen její tržní cenu rozdělit mezi zákonné dědice.

Za schválení celé, výše uvedené, dohody se jako opatrovník nezletilého Jindřichova vnuka Jaroslava přimluvil i jeho poručník Eduard Eisler, který konstatoval, že zisk podílu na děděných nemovitostech by pro jeho svěřence nebyl zdaleka tak výhodný jako okamžité vyplacení finančního obnosu do sirotčí pokladny. Nezletilý Jaroslav a jeho matka se navíc v této chvíli neplánovali přestěhovat do Čelákovic a případný odprodej zděděného podílu by se pro ně stal administrativní i časovou zátěží.⁶⁹

Václav Fišer se tak v tomto případě stal poprvé, a rozhodně ne naposled, jakýmsi prostředníkem všech svých sourozenců, jejichž místa pobytu od sebe na mapě dělily desítky a někdy i stovky kilometrů. Všichni dědicové taktéž Václavovi důvěřovali, protože nikdo z nich nepožadoval knihovní zajištění svých zákonných podílů a bylo odsouhlaseno okamžité vložení vlastnického práva k výše uvedeným nemovitostem právě jemu. Ani Václavova matka Alžběta nepožádala o zapsání věcného břemena k čelákovickému stavení, kde dosud bydlela.

Přítomní členové rodiny se rovněž shodli, že společným příjemcem všech písemností od soudu bude opět Václav Fišer, který rovněž zaplatí útraty spojené s projednáním dědictví. Tímto bylo jednání o pozůstalosti prozatím skončeno.⁷⁰ Zanedlouho se však ukázalo, že starý Jindřich vlastnil v Čelákovicích další poměrně veliký pozemek o výměře 7 157 m², kvůli němuž byla rodina předvolána k novému jednání, ke kterému mělo dojít 20. května 1913. Václava Fišera zároveň soud při této příležitosti vyzval, aby předložil plné moci všech svých sourozenců, jež bude při dodatečném projednávání pozůstalosti zastupovat.⁷¹

K jednání nakonec došlo ve stanoveném termínu, byť se Václavovi nepodařilo dosud získat zplnomocnění k zastupování od sestry Kateřiny, jež žila v Rusku.⁷² K okresnímu soudu v Brandýse nad Labem se ale tentokrát nedostavila ani pozůstalá vdova, která tak přenechala dořešení dědictví po svém manželovi jeho potomkům.

Hodnotu nově zjištěného nemovitého jmění soudní znalci odhadli na více jak 13 700 korun. Na druhé straně ovšem došlo ke snížení odhadní ceny usedlosti s čp. 119, a to o 3 000 korun. Důvodem k tomuto kroku se stalo odhalení věcného břemene na přilehlé zahradě, dle něhož Jindřichovi dědicové nesměli na této stavební parcele vybudovat žádný objekt, který by jejich

⁶⁹ SOkA Praha-venkov. *Okresní soud Brandýs nad Labem (1850–1960)*, sign. A 112 / 13, fol. 15.

⁷⁰ Tamtéž, fol. 16.

⁷¹ Tamtéž, fol. 19.

⁷² Tamtéž, fol. 20.

sousedovi snížil přísun denního světla či omezil výhled do nejbližšího okolí. Ve výsledku tak narostla aktiva Jindřichovy pozůstalosti na 72 265 korun.⁷³

Na závěr se všichni přítomní dohodli, že peněžní částky, které měl Václav Fišer vyplatit svým sourozencům jako náhradu za zděděné nemovitosti, budou poměrně navýšeny o hodnotu nově oceněného majetku, a to na částku 5 121 korun. Stejnou sumu spolu s pětiprocentním úrokem počítaným od data úmrtí zůstavitele měl pak Václav předat do sirotčí pokladny pro syna svého zemřelého bratra.⁷⁴

Ačkoliv se již mohlo zdát, že celé řízení spěje ke zdárnému konci, nebylo tomu tak. Ještě v květnu 1923 totiž berní úřad v Brandýse nad Labem požádal okresní soud, aby doplnil do pasiv Jindřichovy pozůstalosti nedoplatek na činžovní dani pro rok 1912 ve výši 284 korun.⁷⁵ Část nemovitého majetku otce Jindřicha následně soudy objevily až v roce 1926. Konkrétně se jednalo o pozemek v katastru osady Obodř, která je dnes součástí středočeského městečka Benátky nad Jizerou.

Dohledaný pozemek Jindřich zakoupil již v polovině sedmdesátých let 19. století. O padesát let později se však na parcele již nenacházelo pole, ale pouhá vozová cesta, která byla navíc zatížena věcným břemenem. Nejen z těchto důvodů by Václavovi jako univerzálnímu dědici přinesl tento nemovitý majetek více škody než užitku. Rozhodl se tedy cestu prodat nedaleké obci Sedlec, která o ni projevila zájem. Kupní smlouvu následně obě strany uzavřely na začátku listopadu 1928 s tím, že Václav obci pozemek přenechal za vskutku symbolickou částku, která činila pouhých 50 korun.⁷⁶

⁷³ SOkA Praha-venkov. *Okresní soud Brandýs nad Labem (1850–1960)*, sign. A 112 / 13, fol. 21–22.

⁷⁴ Tamtéž, fol. 23–24.

⁷⁵ Tamtéž, fol. 28.

⁷⁶ Tamtéž, fol. 48.

3 František Fišer (1871) a jeho rodina

3.1 Přerovský pivovar pod vedením Františka Fišera

Poté, co se Jindřichu Fišerovi v letech 1868 a 1869 narodily dvě dcery, spatřil světlo světa 29. září 1871 i jeho první mužský potomek, syn František.⁷⁷ Ten se v den svých dvacátých šestých narozenin oženil ve středočeské Loučeni s dcerou zdejšího poštmistra Annou Dragounovou,⁷⁸ s níž prožil zbytek svého života a zplodil s ní dva potomky. Dospělosti se však nakonec dožil pouze druhý Františkův syn Jaroslav, který se narodil v březnu 1900.⁷⁹ První syn, Miloš, zemřel v necelých dvou měsících na zánět plic.⁸⁰

František působil nejprve jako sládek v Rusku, konkrétně v blíže nespecifikované oblasti na Kavkaze,⁸¹ a posléze v otcově pivovaru v Přerově nad Labem, jehož provoz posléze samostatně zajišťoval po dobu tří let.⁸² Františkovo podnikání ukončilo předčasně jeho úmrtí, k němuž došlo 22. ledna 1912 v důsledku jaterní cirhózy.⁸³ O podnikatelských aktivitách nejstaršího syna Jindřicha Fišera lze tedy nalézt podrobnější informace zejména v jeho pozůstalostním spise.

3.2 Pozůstalost Františka Fišera a její vypořádání

Františkův majetek v době jeho smrti zahrnoval zejména zásoby surovin k výrobě piva, ale i vybavení pronajatého přerovského pivovaru,⁸⁴ které okresní soud v rámci dědického řízení podrobně sepsal.⁸⁵ K prohlídce přerovského pivovaru, která proběhla 26. února 1912, se vedle soudních znalců a okresního soudce dostavili i pozůstalí po Františku Fišerovi, konkrétně manželka Anna, otec Jindřich, ale i švagr Eduard Eisler, který se stal v průběhu pozůstalostního řízení poručníkem Františkova nezletilého syna Jaroslava, jenž otcův majetek dědil ze zákona.⁸⁶

Do aktiv pozůstalosti byla v první části soupisu zařazena pouze hotovost ve výši 200 korun, neboť zemřelý nevlastnil v době své smrti žádné jiné cennosti. Povětšinou obnošené šatstvo pozůstalí rozdali a vybavení bytu se zas nacházelo v držení Františkovy manželky. Největší položkou v soupisu jmění se tak stalo již zmiňované vybavení pivovaru, o který měl ovšem již

⁷⁷ SOA Praha. *Sbírka matrik a průvodní listinný materiál, Středočeský kraj (1573–1949)*, sign. Všejanya 22, 1859–1886, fol. 67, roč. 1871.

⁷⁸ Tamtéž, sign. Loučeň 11, 1884–1931, fol. 24, roč. 1897, č. ř. 2.

⁷⁹ AHMP. *Sbírka matrik (1584–1944)*, sign. MÍK O17, fol. 165, roč. 1920, č. ř. 48.

⁸⁰ SOA Praha. *Sbírka matrik a průvodní listinný materiál, Středočeský kraj (1573–1949)*, sign. Přerov nad Labem 23, 1863–1922, s. 256–257, roč. 1899, č. ř. 3.

⁸¹ Tamtéž, sign. Loučeň 11, 1884–1931, fol. 24, roč. 1897, č. ř. 2.

⁸² SOkA Kolín. *Okresní úřad Český Brod (1802–1956)*, inv. č. 678, roč. 1909, č. ř. 6F-56.

⁸³ SOA Praha. *Sbírka matrik a průvodní listinný materiál, Středočeský kraj (1573–1949)*, sign. Přerov nad Labem 23, 1863–1922, s. 338–339, roč. 1912, č. ř. 2.

⁸⁴ SOkA Kolín. *Okresní soud Český Brod (1850–1960)*, sign. A 106 / 12, fol. 3.

⁸⁵ Tamtéž, fol. 5.

⁸⁶ Tamtéž, fol. 7.

v této době zájem nový nájemce, František Zeithaml,⁸⁷ jenž posléze pivovar provozoval až do své smrti v listopadu 1914.⁸⁸ Dle pachtovní smlouvy však měl mít František Fišer pivovar původně pronajmut až do roku 1915 s tím, že za využívání objektu a přilehlých pozemků měl zaplatit 6 600 korun. Pakliže by nájemce předčasně zemřel, bylo smluvně zakotveno, že nájem musí platit i jeho případní dědicové.

Dle soupisu pozůstalosti se na pozemcích v Přerově nad Labem nacházel chlév, dvě stodoly, dvě kůlny a objekt pivovaru, jehož vybavení je pro účely zkoumání podnikatelských aktivit Františka Fišera i jeho otce patrně nejzajímavější. Úřední komise postupně prošla čistírnou, bednárnou a varnou, z níž se dostala do předsklepí, kde našla více než 70 sudů různé velikosti, které byly naplněny pivem určeným k expedici. Část piva, konkrétně 42 hektolitřů, se dokonce ještě nacházela ve spilce. Vedle toho bylo v předsklepí uloženo více než dvacet tisíc kusů korků k uzavírání pivních lahví. Půda pivovaru pak ukrývala přibližně 450 kilogramů dosud nespořezaného chmele.⁸⁹

Komise z okresního soudu neopomněla prozkoumat ani obchodní knihy, které si František Fišer před svým úmrtím vedl. Pakliže úředníci opsali informace z těchto knih správně, lze konstatovat, že přerovský pivovar vyprodukoval každý rok přibližně 3 000 hektolitřů piva a následně jej dodával nejméně do devíti obcí v blízkém okolí, konkrétně do Lysé nad Labem, Čelákovic, Bříství, Sedlčánek, Starého Vestce nebo Semic. Někteří zdejší hostinští však k 22. lednu 1912, tj. ke dni Františkovy smrti, nezaplatili všechno odebrané pivo, a proto byly pohledávky vůči nim zaneseny i do soupisu pozůstalostního jmění.

Součástí aktiv pozůstalosti se stalo taktéž obilí, které bylo zaseto před smrtí zůstavitele na polích, jež měl dotyčný v nájmu. Pozůstalí rovněž konstatovali, že František Fišer se za svého života pojistil pro případ smrti,⁹⁰ a to částkou 10 000 korun. Pakliže by pojištěná osoba zemřela před 25. srpnem 1921, měla být polovina výše uvedené sumy vyplacena ihned po úmrtí, a to zůstavitelově manželce. Zbylé peníze, tj. 5 000 korun, pak měli Františkovi příbuzní získat až v roce 1921.⁹¹

Do pasiv dědictví se dostaly vedle nákladů na pohřeb i nesplacené dluhy za odebraný chmel, či nedoplatek ve výši 20 000 korun, jež měl František Fišer údajně uhradit svému otci za vybavení přerovského pivovaru. Část kupní ceny tohoto vybavení byla ale již dříve Jindřichu

⁸⁷ SOkA Kolín. *Okresní soud Český Brod (1850–1960)*, sign. A 106 / 12, fol. 8.

⁸⁸ SOA Praha. *Sbírka matrik a průvodní listinný materiál, Středočeský kraj (1573–1949)*, sign. Přerov nad Labem 23, 1863–1922, s. 354–355, roč. 1914, č. ř. 11.

⁸⁹ SOkA Kolín. *Okresní soud Český Brod (1850–1960)*, sign. A 106 / 12, fol. 9–11.

⁹⁰ Tamtéž, fol. 12.

⁹¹ Tamtéž, fol. 49.

Fišerovi vykompenzována částkou 16 000 korun.⁹² Tyto peníze ale původně patřily Františkově manželce Anně, která je získala jako věno od svých rodičů. Do úředního protokolu navíc pozůstalá vdova uvedla, že tyto peníze svému manželovi nikdy oficiálně nedarovala, a proto požádala o zařazení této sumy do pasiv projednávané pozůstalosti. Anna Fišerová však zmiňované skutečnosti nebyla schopna dokázat žádným úředním dokumentem, a tak musely být tyto informace dodatečně ověřeny⁹³ prostřednictvím výsledku jejího tchána, Jindřicha Fišera, ale i písemností, který byly uloženy na Okresním soudě v Nymburce.⁹⁴

Kvůli nejasnostem u některých položek pozůstalostního jmění, ale i kvůli náhlému onemocnění právního zástupce pozůstalé vdovy⁹⁵ se další jednání uskutečnilo až na konci listopadu 1912.⁹⁶ Zde byla stanovena konečná výše aktiv, a to částkou 64 754 korun. V otázce pasiv však stále panovaly nejasnosti.

Ukázalo se totiž, že částku 20 000 korun měl ve skutečnosti František Fišer uhradit svému mladšímu bratrovi Václavovi, který tyto peníze nejprve zapůjčil svému otci. Avšak poté, co se stal nájemcem přerovského pivovaru František Fišer, přešel na něj s celou živností i tento dluh, který však zpočátku činil pouze 10 500 korun. Zbylé peníze si od svého bratra vypůjčil přímo František. Po přihlášení nejrůznějších pohledávek nakonec celková výše dluhů vystoupala až na částku 54 549 korun.⁹⁷ Čistá pozůstalost tedy činila pouze 10 205 korun.

Přítomní se nakonec dohodli, že celé dědictví převezme pozůstalá vdova Anna Fišerová po zaplacení všech dluhů a dědických poplatků. Jako dědický podíl pro svého nezletilého syna pak Anna vložila do Zemské banky Království českého částku 25 000 korun, a to v podobě železničních dlužních úpisů.⁹⁸

3.3 Výchova a vzdělávání syna Jaroslava

O vyplacení úroků z dlužních úpisů Anna Fišerová poprvé požádala již na začátku roku 1913, neboť jmenovaná chtěla získaný obnos využít na uhrazení nákladů, které byly spojeny s výchovou a vzděláváním jejího syna Jaroslava. Ten v dané době navštěvoval reálku v Mladé Boleslavi, kde byl taktéž ubytován, a to ve studentském konviktu.⁹⁹

⁹² SOkA Kolín. *Okresní soud Český Brod (1850–1960)*, sign. A 106 / 12, fol. 13.

⁹³ Tamtéž, fol. 21.

⁹⁴ Tamtéž, fol. 44.

⁹⁵ Tamtéž, fol. 30.

⁹⁶ Tamtéž, fol. 43.

⁹⁷ Tamtéž, fol. 44–45.

⁹⁸ Tamtéž, fol. 46.

⁹⁹ Tamtéž, fol. 54.

Po smrti zakladatele rodu, Jindřicha Fišera, měla navíc nezletilému Jaroslavovi připadnout i část usedlosti čp. 119 ve středočeských Čelákovících, která patřila původně právě jeho dědečkovi. Po dohodě mezi dědici však nakonec celá nemovitost připadla Václavu Fišerovi, který musel, jak jsem již uváděl, své sourozence či jejich potomky vyplatit. Malému Jaroslavovi mělo konkrétně připadnout něco málo přes 5 000 korun.¹⁰⁰

V dalších letech se Jaroslav Fišer v Praze vyučil cukrářem, a to po vzoru některých svých příbuzných, kteří se stejným řemeslem již živilí v hlavním městě monarchie. Anna Fišerová tedy v této době musela platit jednak náklady na vyučení, které činily 100 korun ročně, ale i náklady na synovo ubytování a stravování v přibližné výši 50 korun měsíčně.¹⁰¹ Úroky z dlužných úpisů tedy na Jaroslavovu výživu pomalu přestávaly stačit. Spoluporučník, Eduard Eisler, tedy navrhl, aby byly původní úpisy prodány a za získaný obnos banka posléze nakoupila úpisy jiné,¹⁰² jež by rodině skrze úroky výrazněji pomohly v nelehké finanční situaci.

Nakonec se Anna Fišerová musela v listopadu 1915 přestěhovat za svým synem do Prahy, kde pro něj sama zajišťovala stravu i ubytování, což rodině, alespoň částečně, finančně pomohlo. Anna zároveň již v této době plánovala, že se se svým synem po jeho vyučení přestěhuje do Vídně, kde by mohl Jaroslav získávat cenné zkušenosti u svého strýce, cukráře Václava Fišera, a zároveň by se při této příležitosti naučil německy.¹⁰³

Přestože Jaroslav s matkou po krátkou dobu ve Vídni skutečně pobývali,¹⁰⁴ již v roce 1919 se přestěhovali zpět do Čech, konkrétně na Královské Vinohrady, kde byl Jaroslav zaměstnán jako cukrářský dělník.¹⁰⁵ Na počátku dalšího roku se pak Jaroslavův spoluporučník, Eduard Eisler, rozhodl zažádat okresní soud o to, aby byl jeho svěřenec prohlášen zletilým. Svou žádost odůvodnil těmito slovy:

„Jest tělesně i duševně vyspělý a po ukončení škol učil se cukrářství, kteroužto živnost se nyní vyučil, přičemž jsem nikdy ze strany zaměstnavatelů žádných stížností neslyšel. Jeho dosavadní chování bylo v každém směru vždy chvalitebné. Ve svém řemesle byl vždy přičinlivým, pilným a ke všem pracím způsobilým.

Jelikož je mladíkem spořivým a jelikož vždy se svým výdělkem nakládal rozumně a hospodárně, jsem přesvědčen, že jest též schopen záležitosti samostatně obstarati a své jmění samostatně spravovati. Nyní se mu naskytla příležitost započítí s provozováním živnosti cukrářské

¹⁰⁰ SOkA Kolín. *Okresní soud Český Brod (1850–1960)*, sign. A 106 / 12, fol. 66.

¹⁰¹ Tamtéž, fol. 135.

¹⁰² Tamtéž, fol. 136.

¹⁰³ Tamtéž, fol. 139.

¹⁰⁴ Tamtéž, fol. 143.

¹⁰⁵ Tamtéž, fol. 146.

na Žižkově, čímž by byl s to řádně živiti sebe i svou, od jeho výdělků závislou, matku.¹⁰⁶ Tímto rozhodnutím Jaroslavových blízkých příbuzných zároveň započala éra jednoho z úspěšných cukrářských podniků, které na území Prahy provozovali potomci Jindřicha Fišera.

3.4 Cukrárny Jaroslava Fišera na Žižkově a na Novém Městě

Ve chvíli, kdy byl Jaroslav prohlášen zletilým, požádal soud o vydání majetku, který měl zdědit po svém zemřelém otci.¹⁰⁷ Po proplacení železničních dlužných úpisů tak získal 25 000 korun, které mohl využít k rozeběhnutí své nové cukrářské živnosti.¹⁰⁸ Žádost o oprávnění k jejímu zprovoznění zaslal Jaroslav na Okresní správu politickou na Žižkově na počátku dubna 1920. Otevření vlastní cukrárny pro něj ale tehdy bylo důležité zejména z finančních důvodů. Jeho matka totiž ve válečných letech utratila veškeré své úspory, neboť sám Jaroslav ji musel mezi listopadem 1916 a říjnem 1918 opustit a vykonat v této době vojenskou službu.¹⁰⁹

Po vydání živnostenského oprávnění Jaroslav svůj cukrářský podnik otevřel na Žižkově, a to konkrétně v Táboritské ulici v domě s čp. 461. Zároveň se stal členem Společenstva cukrářů, perníkářů, čokoládovníků a voskařů pro hl. m. Prahu a její okolí.¹¹⁰ Lze taktéž konstatovat, že první léta podnikání nebyla v Jaroslavově případě spojena s nějakými výraznějšími problémy. Jeho obchod s cukrovinkami pouze několikrát nedodržel stanovenou otevírací dobu a prodával zboží kupříkladu i v devět hodin večer.¹¹¹

Štěstí potkalo Jaroslava v téže době i v soukromém životě. V polovině srpna 1920 se totiž v kostele sv. Mikuláše na Malé Straně oženil s Jarmilou, rozenou Seidlovou, která pocházela z nedalekého Bubenče, který je dnes součástí Prahy.¹¹² S touto ženou posléze pan cukrář strávil v manželském svazku více než 65 let svého života.

Během třiceti let, kdy Jaroslav provozoval své podniky, prošlo jeho cukrárnami taktéž třináct učňů. První z nich se jmenoval František Studnička. Tento, tehdy čtrnáctiletý, hoch nastoupil do učení k Jaroslavu Fišerovi již v červenci 1920. Přestože měl tento Jaroslavův první žák původně strávit v žižkovské cukrárně tři roky svého života, vystoupil z učení již v polovině roku 1921.¹¹³ Zajímavostí rovněž je, že cukrářskému řemeslu se začal u Jaroslava učit i jeden z jeho

¹⁰⁶ SOKA Kolín. *Okresní soud Český Brod (1850–1960)*, sign. A 106 / 12, fol. 151–152.

¹⁰⁷ Tamtéž, fol. 153.

¹⁰⁸ Tamtéž, fol. 155.

¹⁰⁹ AHMP. *ÚMČ Praha 1 (1940–2012)*, sign. 272286, oznámení o zřízení cukrářské živnosti z 1. 4. 1920.

¹¹⁰ Tamtéž, živnostenský list Jaroslava Fišera z 7. 4. 1920.

¹¹¹ NA. *PR Praha II, všeobecná spisovna (1941–1950)*, sign. F 870 / 6, fol. 1–2, 6.

¹¹² AHMP. *Sbírka matrik (1584–1944)*, sign. MIK O17, fol. 165, roč. 1920, č. ř. 48.

¹¹³ AHMP. *Společenstvo cukrářů, perníkářů, čokoládovníků a voskařů pro Velkou Prahu a okolí (1890–1952)*, inv. č. 1, matrika učňů, 1890–1928, č. ř. 1797.

blízkých příbuzných, konkrétně bratranec pana cukráře, Oldřich Fišer. I ten však po roce od Jaroslava odešel¹¹⁴ a zbylá učňovská léta strávil v Mladé Boleslavi.¹¹⁵

Řidičské zkoušky Jaroslav absolvoval na konci června 1922 a po jejich úspěšném složení získal řidičský průkaz, který jej opravňoval k samostatnému řízení osobního nákladního automobilu s přívěsným vozíkem.¹¹⁶ Od tohoto okamžiku se tudíž mohl aktivně podílet na přepravě svých cukrářských výrobků. Podnikatelské aktivity Jaroslava Fišera se tedy v dalších letech nemusely ani zdaleka omezovat pouze na prostory jeho žižkovské cukrárny.

V březnu 1928 se kupříkladu pan cukrář zúčastnil veletrhu na holešovickém výstavišti, kde u stánku firmy, jež se zaměřovala na prodej chladících strojů, vyráběl svoji zmrzlinu.¹¹⁷ Po roce 1925 uskutečnil taktéž několik obchodních cest, v jejichž průběhu se zúčastnil i zahraničních veletrhů či hospodářských výstav. Jedna z nich se konala například v německém Magdeburku.¹¹⁸ Ke konci dvacátých let se Jaroslav stal rovněž majitelem zbrojního pasu, který jej opravňoval k držení opakovací pistole, flobertky a lovecké pušky.¹¹⁹ Toto oprávnění pan cukrář potřeboval patrně zejména kvůli tomu, aby se mohl občas účastnit jako host honů v různých loveckých revírech.¹²⁰

Na počátku ledna 1929 navíc Jaroslav Fišer otevřel další prodejnu svých cukrářských výrobků, která se nacházela v samém srdci Nového Města pražského, v Hyberské ulici.¹²¹ Jaroslav se ovšem rozhodl, že by v tomto podniku chtěl vedle cukrářské živnosti provozovat v omezené míře i hostinskou a výčepnickou živnost s oprávněním podávat čaj, čokoládu či kakao, avšak bez alkoholických přísad.¹²²

Při této příležitosti se Jaroslav Fišer rovněž poprvé dostal do střetu se společenstvem pražských hostinských a výčepníků, které posléze proti snahám o rozšíření jeho živnostenských oprávnění systematicky bojovalo více než deset let. Nyní zástupci tohoto společenstva konstatovali, že prodej čaje či kakaa není ve Fišerově podniku potřebný, neboť tyto nápoje si může každý kolemjdoucí zakoupit ve stávajících hostincích, které se v Hyberské ulici údajně nacházely takřka v každém domě. Zároveň se společenstvo pozastavilo nad tím, že Jaroslav Fišer

¹¹⁴ AHMP. *Společenstvo cukrářů, perníkářů, čokoládovníků a voskařů pro Velkou Prahu a okolí (1890–1952)*, inv. č. 1, matrika učňů, 1890–1928, č. ř. 1936.

¹¹⁵ Tamtéž, inv. č. 6, hlášení živností, 1898–1948, č. ř. 1223.

¹¹⁶ NA. *PŘ Praha II, všeobecná spisovna (1941–1950)*, sign. F 870 / 6, fol. 13.

¹¹⁷ AHMP. *ÚMČ Praha 1 (1940–2012)*, sign. 272286, oznámení Jaroslava Fišera Magistrátu hl. m. Prahy z 14. 3. 1928.

¹¹⁸ NA. *PŘ Praha II, všeobecná spisovna (1941–1950)*, sign. F 870 / 6, fol. 18, 22.

¹¹⁹ Tamtéž, fol. 23.

¹²⁰ Tamtéž, fol. 34.

¹²¹ AHMP. *ÚMČ Praha 1 (1940–2012)*, sign. 272286, oznámení Jaroslava Fišera Magistrátu hl. m. Prahy z 8. 1. 1929.

¹²² Tamtéž, žádost Jaroslava Fišera adresovaná Magistrátu hl. m. Prahy z 8. 1. 1929.

ještě před vydáním žádané koncese podával ve svém podniku neoprávněně kávu, čímž údajně výrazně utrpěla jeho občanská spolehlivost, které byla pro vydání živnostenského oprávnění požadována.¹²³

Přestože požadovanou koncesi Jaroslav v březnu 1929 nakonec získal,¹²⁴ společenstvo pražských hostinských tento úspěch nenechalo bez odpovědi a proti rozhodnutí se odvolalo. Svá původní tvrzení obohatilo pouze o lakonické konstatování, že Hyberská ulice je „*v pravém slova smyslu přeplněna živnostmi hostinskými všeho druhu*“, a proto není třeba zřizovat živnost další.¹²⁵ Při následném šetření však bylo zjištěno, že v Hyberské ulici se nenacházela ani jedna hostinská živnost, které by byla provozována současně se živností cukrářskou.¹²⁶

Hyberská ulice byla navíc na přelomu dvacátých a třicátých let 20. století jednou z nejfrekventovanějších tříd tehdejší Prahy, kudy denně vedle místních obyvatel prošlo i mnoho osob, které do města přicestovaly přes nedaleké Masarykovo nádraží. Zemský úřad navíc prohlásil, že okolní hostinské živnosti lze často označit za pouhé výčepy, a proto není možné je srovnávat s Fišerovou cukrárnou.¹²⁷ Po sérii úředních peripetií a dalším odvolání společenstva pražských hostinských nakonec Jaroslav žádané živnostenské oprávnění definitivně získal až ke konci května 1930.¹²⁸

Zajímavostí je, že pan cukrář začal ve svém podniku podávat čaj již v průběhu února 1929, tj. v době, kdy k prodeji tohoto zboží neměl platné živnostenské oprávnění. Tento přestupek následně obratem nahlásili na živnostenský referát pražského magistrátu zástupci společenstva hostinských a výčepníků.¹²⁹ Přestože se Jaroslav Fišer k uvedenému činu doznal, původně jej za přestupek patrně vůbec nepovažoval. Domníval se totiž, že s podáváním čaje může začít ve chvíli, kdy si podá příslušnou žádost o rozšíření koncese na živnostenský referát, a nemusí tedy čekat na její kladné vyřízení.¹³⁰ Odměnou za toto doznání byla pokuta ve výši 50 korun.¹³¹

V průběhu roku 1930 začal pan cukrář ve svém podniku využívat taktéž přístroj na výrobu sodové vody. Jelikož však musel mít k distribuci tohoto zboží speciální koncesi, jednalo se v tomto konkrétním případě o nezákonný prodej. Na tuto nesrovnalost následně upozornilo pražský magistrát společenstvo pražských výrobců sodové vody, které požadovalo, aby byl

¹²³ AHMP. *ÚMČ Praha 1 (1940–2012)*, sign. 272286, oznámení Měšťanského společenstva hostinských a výčepníků v Praze z 21. 2. 1929.

¹²⁴ Tamtéž, výměr Magistrátu hl. m. Prahy z 23. 3. 1929.

¹²⁵ Tamtéž, odvolání Měšťanského společenstva hostinských a výčepníků v Praze z 15. 4. 1929.

¹²⁶ Tamtéž, oznámení Magistrátu hl. m. Prahy adresované Zemskému úřadu v Praze z 6. 9. 1929.

¹²⁷ Tamtéž, oznámení Magistrátu hl. m. Prahy adresované Zemskému úřadu v Praze z 13. 11. 1929.

¹²⁸ Tamtéž, výměr Magistrátu hl. m. Prahy adresovaný Jaroslavu Fišerovi z 21. 5. 1930.

¹²⁹ Tamtéž, oznámení Měšťanského společenstva hostinských adresované Magistrátu hl. m. Prahy z 14. 6. 1929.

¹³⁰ Tamtéž, výpověď Jaroslava Fišera z 31. 7. 1929.

¹³¹ Tamtéž, nález Magistrátu hl. m. Prahy adresovaný Jaroslavu Fišerovi z 6. 12. 1929.

Jaroslav Fišer za tento přestupek potrestán a byl mu prodej sodovky zakázán. Pan cukrář se ve své výpovědi k uvedenému přestupku v podstatě doznal ve chvíli, kdy prohlásil, že ve své provozně podával zákazníkům ke zmrzlině „pouze“ obyčejnou vodu vylepšenou kyselinou uhličitou.¹³² Za provozování nepovolené živnosti byl následně Jaroslav potrestán pokutou ve výši 200 korun,¹³³ kterou po několika upomínkách uhradil až v polovině prosince 1932.¹³⁴

Svoji původní cukrárnu na Žižkově se Jaroslav rozhodl definitivně zrušit v dubnu 1932 a veškerou výrobu i prodej cukrovinek následně přemístil právě do svého druhého, původně pobočného, závodu na Novém Městě.¹³⁵ Zde se taktéž v přízemí domu s čp. 1037 nacházela samotná cukrárna, ale i nová cukrářská dílna, kterou tvořila pouze jedna místnost s plynovou pecí a pracovními stoly.¹³⁶ Důležité je rovněž zmínit, že pan cukrář byl již na počátku třicátých let považován ve svém okolí za majetného.¹³⁷ Jeho finanční situace se díky úspěšnému podnikání zlepšila natolik, že se mohl stát spolumajitelem domu s čp. 461 na pražském Žižkově,¹³⁸ v němž od roku 1920 žil se svojí manželkou.¹³⁹

Problémy, které doprovázely schválení hostinské a výčepnické koncese, Jaroslava ale ani v následujících letech neodradily od snah o její další rozšíření. Nově chtěl totiž svým zákazníkům podávat rovněž sodovou a minerální vodu, ovocné stříky, kávu, ale i nejrůznější likéry. Ty měly být podávány samostatně, ale i jako přísada do dalších nápojů.¹⁴⁰

I v tomto případě se však Jaroslavovy představy dostaly do rozporu s míněním představitelů společenstva pražských hostinských, kteří kromě obvyklých tvrzení o dostatečném množství hostinců v Hybernské ulici tentokrát využili i jistou nesrovnalost v žádosti o rozšíření koncese. Jaroslav Fišer byl totiž, dle svých slov, ještě na konci října 1929 zaměstnán jako kuchař v turistické chatě v Zákoutí v Orlických horách, přestože již v lednu téhož roku žádal jako pražský cukrář o rozšíření svého živnostenského oprávnění pro pobočný závod na Novém Městě. Tento rozpor Jaroslav vysvětlil tím, že cukrářský závod v Praze vedla do října 1929 jeho manželka Jarmila.¹⁴¹

¹³² AHMP. *ÚMČ Praha I (1940–2012)*, sign. 272286, oznámení Společenstva výrobců sodové vody v Praze adresované Magistrátu hl. m. Prahy z 6. 6. 1930.

¹³³ Tamtéž, nález Magistrátu hl. m. Prahy adresovaný Jaroslavu Fišerovi z 2. 8. 1930.

¹³⁴ Tamtéž, oznámení Magistrátu hl. m. Prahy adresované Úřadu pro službu v okrcích z 15. 10. 1932.

¹³⁵ Tamtéž, oznámení Jaroslava Fišera Magistrátu hl. m. Prahy z 7. 4. 1932.

¹³⁶ Tamtéž, oznámení Magistrátu hl. m. Prahy Jaroslavu Fišerovi z 16. 6. 1932.

¹³⁷ NA. *PŘ Praha II, všeobecná spisovna (1941–1950)*, sign. F 870 / 6, fol. 26.

¹³⁸ Tamtéž, fol. 43.

¹³⁹ NA. *PŘ Praha II, evidence obyvatel (1914–1953)*, evidenční karta z roku 1914, Jaroslav Fišer (1900).

¹⁴⁰ AHMP. *ÚMČ Praha I (1940–2012)*, sign. 272286, žádost Jaroslava Fišera adresovaná Magistrátu hl. m. Prahy z 3. 10. 1930.

¹⁴¹ Tamtéž, oznámení Měšťanského společenstva hostinských a výčepníků v Praze z 11. 2. 1931.

Zmíněný pokus o podlomení důvěryhodnosti Jaroslava Fišera však společenstvu nevyšel a rozšíření koncese bylo v březnu 1931 schváleno s tím, že jemné likéry mohl pan cukrář podávat pouze v podobě přísady některých svých výrobků.¹⁴² Společenstvo pražských hostinských však ve svém opětovném odvolání poukazovalo na možnost, že zmíněné omezení prodeje alkoholických nápojů nemusí být dodržováno.¹⁴³

Po tomto přípisu dosáhlo společenstvo pražských hostinských částečného „vítězství“, neboť od konce prosince 1931 nemohl Jaroslav Fišer dle rozhodnutí Zemského úřadu v Praze podávat alkoholické nápoje, kupříkladu koňak či rum, svým hostům ani jako přísadu. Odvolání bylo dle mínění odpovědných úředníků vyhověno, neboť veřejný zájem vyžadoval, aby byl výčep pálených lihovin, mezi něž patřily i jemné likéry, co nejvíce omezován.¹⁴⁴

Z výše uvedeného tedy vyplývá, že od ledna 1932 měl Jaroslav zapovězeno podávat ve svém podniku např. čaj s rumem.¹⁴⁵ Aby mohl tímto způsobem podávat alkohol, musel znovu požádat pražský magistrát o rozšíření své původní koncese o právo podávat jemné likéry jako přísadu. Nikoho patrně nepřekvapí, že se proti jeho žádosti opět vymezilo společenstvo pražských hostinských, které konstatovalo, že zmiňované rozšíření koncese není potřeba, neboť v blízkosti dotčené cukrárny se nachází velké množství podniků, které jemné likéry svým zákazníkům již podávají. Fišerovu cukrárnu navíc navštěvovala zejména dámská společnost, což představitelé tohoto společenstva rovněž využili jako argument pro neudělení živnostenského oprávnění k podávání alkoholu jako přísady.¹⁴⁶

Za Jaroslava Fišera se v této záležitosti ovšem postavilo pražské policejní ředitelství. Jeho představitelé magistrátním úředníkům sdělili, že Fišerův podnik je navštěvován slušnou společností. Navíc byli přesvědčeni o tom, že cukrárna požaduje nové oprávnění pouze k tomu, aby mohla svým návštěvníkům podat kávu či čaj s rumem nebo koňakem.¹⁴⁷ Možná i díky tomuto vyjádření byla v září 1934 Jaroslavova koncese o žádané oprávnění nakonec rozšířena.¹⁴⁸

Společenstvo pražských hostinských se však v říjnu téhož roku proti výše zmíněnému rozhodnutí odvolalo, a to k Zemskému úřadu v Praze. Představitelé společenstva ale nedokázali vymyslet žádné nové důvody pro svůj zamítavý postoj, a tak uvedli tytéž argumenty jako ve svém předchozím přípise.¹⁴⁹ Ani tento další pokus o zmaření některých podnikatelských aktivit

¹⁴² AHMP. *ÚMČ Praha 1 (1940–2012)*, sign. 272286, výměr Magistrátu hl. m. Prahy adresovaný Jaroslavu Fišerovi z 13. 3. 1931.

¹⁴³ Tamtéž, odvolání Měšťanského společenstva hostinských adresované Zemskému úřadu v Praze z 11. 4. 1931.

¹⁴⁴ Tamtéž, výměr Zemského úřadu v Praze adresovaný Jaroslavu Fišerovi z 31. 12. 1931.

¹⁴⁵ Tamtéž, oznámení Jaroslava Fišera Magistrátu hl. m. Prahy z 17. 5. 1934.

¹⁴⁶ Tamtéž, oznámení Měšťanského společenstva hostinských a výčepníků v Praze z 16. 6. 1934.

¹⁴⁷ Tamtéž, oznámení Policejního ředitelství v Praze Magistrátu hl. m. Prahy ze 14. 6. 1934.

¹⁴⁸ Tamtéž, výměr Magistrátu hl. m. Prahy z 24. 9. 1934.

¹⁴⁹ Tamtéž, oznámení Měšťanského společenstva hostinských a výčepníků v Praze z 18. 10. 1934.

Jaroslava Fišera však nevyšel. V červnu 1935 totiž úředníci zemského úřadu předmětné odvolání zamítli. Své rozhodnutí pak zdůvodnili těmito slovy: „*Dosavadní živnost, o jejíž rozšíření jde, je četně navštěvována a slouží třídám zámožnějším. Navštěvují ji hlavně dámy. Pro své zařízení těší se značné oblibě v nejbližším okolí.*

Vzhledem k uvedenému nemá zemský úřad příčiny, aby neuznal potřebu pro žádané rozšíření koncese, a to tím spíše, že se jedná a rozšíření zcela nepatrné. Z tohoto rozhodnutí nelze se [...] dále odvolati.“¹⁵⁰

Jelikož množství hostů, kteří navštěvovali cukrárnu v Hybernské ulici, neustále narůstal, rozhodl se Jaroslav v dubnu 1938 svůj podnik rozšířit o další dvě místnosti, která přiléhaly k dosavadní provozovně. Tyto podsklepené prostory o celkové výměře 60 m² nechal pan cukrář vystavět ve dvoře domu s čp. 1037. Po dokončení posléze měla větší z místností sloužit jako jídelna pro přibližně 30 hostů, do menší pak Jaroslav plánoval umístit kancelář celého podniku, ale i novou cukrářskou dílnu.¹⁵¹ V suterénních prostorech bylo v plánu zřídit dámské i pánské toalety spolu s umývárnu.¹⁵²

U příležitosti rozšíření celého podniku chtěl Jaroslav rovněž obohatit sortiment o obložené chlebičky, ale i rozlévané víno a pálené lihové nápoje, s výjimkou kořalky. Aby se však toto zboží mohlo objevit na pultě jeho cukrárny, bylo nezbytné opětovně rozšířit hostinskou a výčepnickou koncesi.¹⁵³

Proti této žádosti se navzdory předchozím neúspěchům postavilo i společenstvo pražských hostinských, které konstatovalo, že v okolí obdobný sortiment podává svým hostům například restaurace v hotelu Meteor nebo automat v nedalekém Komorním divadle, a proto není třeba, aby kupříkladu obložené chlebičky prodávala i Fišerova cukrárna.¹⁵⁴ Stejně stanovisko však nyní zaujalo i pražské policejní ředitelství,¹⁵⁵ a proto pan cukrář nakonec část žádosti, která se týkala oprávnění k prodeji dalšího zboží stáhl.¹⁵⁶

I za této situace, kdy Jaroslav žádal pouze o rozšíření živnostenského oprávnění pro nově vystavěnou místnost, se však proti jeho plánům stále stavělo společenstvo pražských hostinských, aniž by předložilo jakékoliv relevantní protiargumenty.¹⁵⁷ Přestože za této situace proti rozšíření koncese nevznoslo žádné námitky ani pražské policejní ředitelství, byla žádost

¹⁵⁰ AHMP. *ÚMČ Praha 1 (1940–2012)*, sign. 272286, oznámení Zemského úřadu v Praze ze 6. 6. 1935.

¹⁵¹ Tamtéž, oznámení Policejního ředitelství v Praze Magistrátu hl. m. Prahy ze 14. 6. 1938.

¹⁵² Tamtéž, oznámení Policejního ředitelství v Praze Magistrátu hl. m. Prahy z 19. 5. 1938.

¹⁵³ Tamtéž, oznámení Jaroslava Fišera Magistrátu hl. m. Prahy z 23. 4. 1938.

¹⁵⁴ Tamtéž, oznámení Měšťanského společenstva hostinských a výčepníků v Praze z 16. 5. 1938.

¹⁵⁵ Tamtéž, oznámení Policejního ředitelství v Praze Magistrátu hl. m. Prahy z 19. 5. 1938.

¹⁵⁶ Tamtéž, oznámení Jaroslava Fišera Magistrátu hl. m. Prahy z 21. 5. 1938.

¹⁵⁷ Tamtéž, oznámení Měšťanského společenstva hostinských a výčepníků v Praze z 13. 6. 1938.

živnostenským referátem pražského magistrátu na konci října 1938 zamítnuta s odůvodněním, že v okolí Jaroslavovy provozovny se nachází dostatečné množství podobných podniků.¹⁵⁸

Výše uvedené rozhodnutí a jeho odůvodnění ve svém odvolání k Zemskému úřadu v Praze tentokrát rozporoval Jaroslav Fišer. Ten byl přesvědčen, že se jedná pouze o nepatrné rozšíření stávající koncese, které nemůže nikterak uškodit okolním podnikatelům. Na druhé straně ve svém přípisu rovněž zdůraznil, že otevření zmiňované místnosti i nového zázemí výrazně zvýší hygienické standardy v jeho podniku.¹⁵⁹

Závěry podrobného šetření, které pražský magistrát provedl na pokyn zemského úřadu v okolí cukrárny Jaroslava Fišera, vyznívaly spíše ve prospěch jejího majitele. Bylo konstatováno, že v blízkosti podniku se nachází celkem pět hostinských živností, z nichž pouze jedna je provozována v souvislosti s prodejem cukrovinek. Na základě velkého množství návštěvníků cukrárny navíc odpovědní úředníci usoudili, že Jaroslavův podnik je ve svém okolí značně oblíben.¹⁶⁰ Společenstvo hostinských a výčepníků však svůj postoj stále nezměnilo a po vzniku Protektorátu Čechy a Morava jej navíc podepřelo tvrzením o zhoršených hospodářských poměrech,¹⁶¹ které tentokrát využil i pražský magistrát a Jaroslavovu žádost znovu zamítl.¹⁶²

Ani za této situace se ale Jaroslav nevzdal a obratem se proti tomuto výměru odvolal. Ve svém přípisu z poloviny května 1939 uvedl konkrétně toto: „*V povolené lhůtě podávám proti tomuto rozhodnutí odvolání a uvádím:*

1) *Příslušnými úředními doklady mohu prokázat, že já i moje manželka jsme čistě árijského původu. Doklady o tom na vyzvání předložím.*

2) *Ve Velké Praze jsem od roku 1914 s jediným přerušením v době výkonu vojenské služby. V Praze jsem též dosáhl výučního listu (doklad z r. 1917) a živnostenského oprávnění (v r. 1920). Svoji živnost provozuji od r. 1920 nepřetržitě.*

3) *V ulici Hyberské, ve které jest moje živnost situována, aniž v dosti vzdáleném sousedství není vůbec závodu tohoto speciálního druhu, jako jest závod můj, takže není opodstatněna námitka, že by vyhověním mé žádosti mohl býti jakkoliv poškozován zájem konkurenčního živnostníka v mém sousedství. [...]*

Doufám, že po uvážení uvedených oprávněných důvodů bude mé žádosti vyhověno.“¹⁶³

¹⁵⁸ AHMP. *ÚMČ Praha 1 (1940–2012)*, sign. 272286, výměr Magistrátu hl. m. Prahy z 21. 10. 1938.

¹⁵⁹ Tamtéž, odvolání Jaroslava Fišera k Zemskému úřadu v Praze z 22. 11. 1938.

¹⁶⁰ Tamtéž, oznámení Magistrátu hl. m. Prahy Zemskému úřadu v Praze z 24. 2. 1939.

¹⁶¹ Tamtéž, oznámení Měšťanského společenstva hostinských a výčepníků v Praze z 28. 3. 1939.

¹⁶² Tamtéž, výměr Magistrátu hl. m. Prahy adresovaný Jaroslavu Fišerovi z 2. 5. 1939.

¹⁶³ Tamtéž, odvolání Jaroslava Fišera k Zemskému úřadu v Praze z 11. 5. 1939.

Tomuto odvolání již zemský úřad na počátku června 1939 vyhověl a rozšířil živnostenské oprávnění Jaroslava Fišera požadovaným způsobem, tj. o jednu přistavěnou místnost ve dvoře domu s čp. 1037/II. Zároveň odpovědní úředníci konstatovali, že v širším okolí se nachází pouze jedna hostinská a výčepnická živnost, která by byla provozována v souvislosti se živností cukrářskou. Tento podnik byl navíc umístěn poměrně daleko od Fišerovy cukrárny, konkrétně v ulici Na Poříčí. Byl tedy definitivně rozbit argument společenstva pražských hostinských, které neustále tvrdilo, že potřeba obyvatelstva je dostatečně pokryta stávajícími živnostmi.¹⁶⁴

Rok 1939 však nebyl v Jaroslavově případě spjat pouze s podnikatelskými úspěchy. Ke konci listopadu do jeho podniku totiž zavítala komise pražského magistrátu, která kontrolovala čistotu v hostinských živnostech. Závěry této prohlídky nedopadly nikterak slavně, neboť bylo odhaleno, že na pánských i dámských toaletách nebyl k dispozici žádný toaletní papír, ale ani mýdlo a ručníky. Dámské záchody pak navíc neprocházely pravidelným úklidem, neboť se zde údajně nacházely pavučiny. Za tento přestupek byla následně panu cukráři udělena pokuta ve výši 30 korun.¹⁶⁵ Pro Jaroslava se však nejednalo o nikterak horentní sumu, neboť na konci třicátých let činil jeho roční výdělek přibližně 45 000 korun.¹⁶⁶

Po uzavření některých restaurací v Hybernské ulici se Jaroslav Fišer v polovině roku 1942 rozhodl zřídit ve své původní cukrárně rovněž hostinec se vším všudy. Dle původní hostinské a výčepnické koncese směl totiž podávat pouze některé pokrmy, které však byly pouze doplňkovým sortimentem k jeho cukrářským výrobkům. Konkrétně se jednalo o již zmiňovanou kávu, čokoládu, ovocné stříky, sodovou či minerální vodu. Jaroslav tedy musel znovu zažádat o rozšíření svého živnostenského oprávnění o povolení podávat všechny pokrmy a čepovat pivo, víno, ale i tvrdý alkohol.

Svoji žádost Jaroslav Fišer zdůvodnil nejen uzavřením blízkých hotelových restaurací, ale i stále se zvyšujícím množstvím osob, které přicházely k jeho podniku od nedalekého nádraží. Jako další argument pro rozšíření koncese Jaroslav využil skutečnost, že v domě s čp. 1037, kde se nacházel jeho podnik, sídlilo rovněž zemské finanční ředitelství s velkým množstvím zaměstnanců, kteří se údajně na pana cukráře v poledních pauzách často obraceli s žádostmi o předložení teplého jídla. Podobné prosby prý mnohdy vznášeli i zaměstnanci nedalekého úřadu práce,¹⁶⁷ kterým Fišerova cukrárna dodávala již nyní každý den svačiny.¹⁶⁸

¹⁶⁴ AHMP. *ÚMČ Praha I (1940–2012)*, sign. 272286, výměr Zemského úřadu v Praze adresovaný Jaroslavu Fišerovi z 6. 6. 1939.

¹⁶⁵ Tamtéž, přípis Magistrátu hl. m. Prahy z 16. 12. 1939.

¹⁶⁶ NA. *PR Praha II, všeobecná spisovna (1941–1950)*, sign. F 870 / 6, fol. 61.

¹⁶⁷ AHMP. *ÚMČ Praha I (1940–2012)*, sign. 272286, žádost Jaroslava Fišera adresovaná Magistrátu hl. m. Prahy z 2. 7. 1942.

¹⁶⁸ Tamtéž, žádost Jaroslava Fišera adresovaná Magistrátu hl. m. Prahy z 6. 5. 1942.

Přestože výše uvedené skutečnosti potvrdil Jaroslavu Fišerovi jak úřad práce, tak finanční ředitelství, byla uvedená žádost v polovině září 1942 zamítnuta. Ve svém obratem podaném odvolání posléze pan cukrář poměrně statečně poukazoval na nezákonný postup při schvalování své žádosti. Toto tvrzení opíral zejména o skutečnost, že živnostenský referát pražského magistrátu nevzal v úvahu dobrozdání obou státních institucí, jejichž zaměstnancům měly plynout z plánovaného rozšíření koncese určité výhody.¹⁶⁹ Odvolání ovšem odpovědní úředníci označili za nepřijatelné, neboť bylo místním šetřením prokázáno, že zaměstnanci finančního ředitelství i pracovního úřadu mohou v obědových přestávkách využít služby již fungujících restaurací, které se nacházely v docházkové vzdálenosti od Hyberské ulice.¹⁷⁰

Jakmile zamítavé rozhodnutí nabylo právní moci, ocitl se pan cukrář pod drobnohledem tehdejších úřadů, které se rozhodly prověřit, zdali není nepovolená živnost ve Fišerově cukrárně provozována nezákonně.¹⁷¹ Při kontrole, k níž došlo v polovině března 1943, však bylo zjištěno, že pan cukrář nijak nepřekročil rozsah své původní koncese.¹⁷²

Zanedlouho ministerstvo hospodářství a práce ovšem svým výměrem rozhodlo o tom, že pracovní síly z cukrárny v Hyberské ulici musí být uvolněny k válečně důležitým úkonům. Jaroslav Fišer byl následně povinen nahlásit do jednoho dne od doručení daného výměru všechny své zaměstnance i učně na příslušný pracovní úřad s tím, že mohl tyto pracovní síly využívat pouze v příštích dvou týdnech.¹⁷³ Přestože stížnosti proti podobným výnosům nebyly přípustné, požádal pan cukrář o přezkum daného rozhodnutí, jehož výsledkem bylo zrušení původního výměru o zastavení činnosti Fišerova podniku.¹⁷⁴

Další dokumenty o provozu cukrárny v Hyberské ulici pocházejí až z konce roku 1949. Tehdy pan cukrář požádal Obvodní národní výbor tehdejší Prahy 3, tj. úřadu pro Nové Město – sever, o úpravu otevírací doby své živnosti, kterou chtěl nechat o nedělích zcela uzavřenou. Své rozhodnutí zdůvodnil tím, že v širokém okolí jeho provozovny se nacházely povětšinou neobydlené budovy, v nichž sídlily zejména banky a úřady, jejichž zaměstnanci však o nedělích nepracovali, a proto nenavštěvovali ani Fišerovu cukrárnu.¹⁷⁵

Zmíněná žádost se ovšem záhy stala bezpředmětnou, neboť provozovnu Jaroslava Fišera převzalo v průběhu ledna 1950 nákupní, výrobní a stavební družstvo „Bratrství“, jehož

¹⁶⁹ AHMP. *ÚMČ Praha 1 (1940–2012)*, sign. 272286, odvolání Jaroslava Fišera adresované Magistrátu hl. m. Prahy z 24. 9. 1942.

¹⁷⁰ Tamtéž, výměr Zemského úřadu v Praze adresovaný Jaroslavu Fišerovi ze 4. 1. 1943.

¹⁷¹ Tamtéž, oznámení Magistrátu hl. m. Prahy adresované Policejnímu ředitelství v Praze z 26. 1. 1943.

¹⁷² Tamtéž, záznam o policejní kontrole z 11. 3. 1943.

¹⁷³ Tamtéž, výměr Ministerstva hospodářství a práce adresovaný Jaroslavu Fišerovi z 16. 3. 1943.

¹⁷⁴ Tamtéž, oznámení Ministerstva hospodářství a práce adresované Jaroslavu Fišerovi z 13. 4. 1943.

¹⁷⁵ Tamtéž, žádost Jaroslava Fišera adresovaná Obvodnímu národnímu výboru v Praze 3 z 7. 10. 1949.

představitelé plánovali, že cukrárna i výrobná cukrovinek v západní části Hybernské ulice bude fungovat stejně jako doposud.¹⁷⁶ Jaroslav Fišer se tak alespoň stal odpovědným vedoucím své bývalé cukrárny,¹⁷⁷ která však od počátku padesátých let již byla součástí většího celku. Po nucené transformaci se pan cukrář rovněž vzdal příslušné koncese k provozování hostinské a výčepnické živnosti.¹⁷⁸

Po únorovém převratu přišel Jaroslav Fišer, vedle cukrárny, taktéž o svůj zbrojní pas. Ten opětovně získal ještě ve druhé polovině roku 1945, kdy jeho vydání odůvodnil svými častými cestami do pohraničních oblastí Československa.¹⁷⁹ V roce 1948 však, dle názoru odpovědných úředníků, původní důvody k vydání zbrojního pasu pominuly,¹⁸⁰ a tak bylo Jaroslavovi odňato oprávnění k držení opakovací pistole, kterou musel do třiceti dnů prodat vybranému obchodníkovi se zbraněmi.¹⁸¹ Informace o definitivním odebrání povolení k držení zbraně nejsou ani tak zajímavé jako příložené tvrzení tehdejších úřadů, které označily Jaroslava Fišera za člověka, který byl státně i národnostně spolehlivý a údajně projevoval kladný vztah k lidově demokratickému zřízení v Československu, ale i k zdejší vládě.¹⁸²

Zbytek svého života posléze pan cukrář strávil na pražském Žižkově v domě s čp. 461, do něhož se nastěhoval již v roce 1920. Zemřel 26. ledna 1986 ve věku nedožitých 86 let v budově Obvodní nemocnice Praha 3 v Kubelíkově ulici. Příčinou smrti se stala cévní mozková příhoda. Pohřeb se posléze konal na počátku února téhož roku v krematoriu na Vinohradech.¹⁸³

¹⁷⁶ AHMP. *ÚMČ Praha 1 (1940–2012)*, sign. 272286, oznámení družstva Bratrství adresované Obvodnímu národnímu výboru pro Prahu 3 z 1. 2. 1950.

¹⁷⁷ NA. *PŘ Praha II, evidence obyvatel (1914–1953)*, evidenční karta z roku 1950, Jaroslav Fišer (1900).

¹⁷⁸ AHMP. *ÚMČ Praha 1 (1940–2012)*, sign. 272286, výměr Obvodního národního výboru pro Prahu 3 adresovaný Jaroslavovi Fišerovi z 14. 3. 1952.

¹⁷⁹ NA. *PŘ Praha II, všeobecná spisovna (1941–1950)*, sign. F 870 / 6, fol. 74, 76.

¹⁸⁰ Tamtéž, fol. 75.

¹⁸¹ Tamtéž, fol. 78.

¹⁸² Tamtéž, fol. 75.

¹⁸³ *ÚMČ Praha 3, matrika zemřelých ONV Praha 3, roč. 1986, fol. 158, č. ř. 76.*

4 Václav Fišer (1879) a jeho rodina

4.1 První zkušenosti v oboru a založení rodiny

Václav Fišer se narodil 31. října 1879 v obci Boží Dar u Milovic jako sedmý potomek Jindřicha Fišera a Alžběty, rozené Jelínkové. U příležitosti křtu mu šel za kmotra jeho strýc Jan Dědina,¹⁸⁴ jehož syn stejného jména se v první polovině 20. století proslavil díky svému malířskému umění. Cukrářskému řemeslu se následně mladý Václav vyučil u mistra Antonína Pásovského v Nových Benátkách.¹⁸⁵ Po vyučení ovšem doma, ve středních Čechách, příliš dlouho nepobyl.

V roce 1902 získal od svého bratrance Františka Fialy jednu z jeho vídeňských cukráren, konkrétně tu, která se nacházela v domě s čp. 24 na ulici Franzensbrückenstraße ve druhém okrese. Polovinu své druhé vídeňské cukrárny Fiala prodal v témže roce za 6 000 korun Augustu Kreuzovi, který si posléze v dubnu 1903¹⁸⁶ vzal za ženu jednu ze sester Václava Fišera, Jindřišku, jejíž bohaté věno mělo pokrýt odkup druhé poloviny cukrárny.¹⁸⁷

Lze tedy předpokládat, že i Václavu Fišerovi byla jeho cukrárna odprodána za obdobnou sumu, tj. za 12 000 korun, a bratranec Fiala tak utržil za své vídeňské jmění přibližně 24 000 korun, což mu umožnilo odstěhovat se do vinařské oblasti Gumpoldskirchen nedaleko Vídně, kde pokojně prožil poslední léta svého života.¹⁸⁸

Svoji budoucí manželku, Kristinu Reinaldovou, ale Václav Fišer poznal opět v rodných Čechách, konkrétně ve středočeských Poříčanech, kde taktéž na počátku června 1903 proběhla jejich svatba. Za svědky šli novomanželům Emanuel Hölzl, učitel ve Starém Přerově, ale také Fišerův švagr Václav Štěrba.¹⁸⁹ První mužský potomek se Kristině a Václavovi narodil 10. dubna 1904 ve Vídni a manželé se rozhodli, že mu dají jméno Zdeněk.¹⁹⁰ Druhého syna posléze Kristina přivedla na svět 16. dubna 1907.¹⁹¹ Jeho život však jeden den před plánovaným křtem, 5. května 1907, ukončila puchýřnatá vyrážka. Pohřben byl o dva dny později na centrálním vídeňském hřbitově.¹⁹²

¹⁸⁴ SOA Praha. *Sbírka matrik a průvodní listinný materiál, Středočeský kraj (1573–1949)*, sign. Milovice 05, 1852–1887, fol. 113, roč. 1879.

¹⁸⁵ AHMP. *Společenstvo cukrářů, perníkářů, čokoládovníků a voskařů pro Velkou Prahu a okolí (1890–1952)*, inv. č. 6, Hlášení živností, 1898–1948, č. ř. 1127.

¹⁸⁶ MÚ Lysá nad Labem; matrika oddaných řk. farního úřadu Přerov nad Labem, sign. V, 1895–1949, fol. 31, roč. 1903, č. ř. 3.

¹⁸⁷ Wiener Stadt- und Landesarchiv. *Bezirksgericht Wien - Innere Stadt*, sign. A IV 61 / 16, fol. 33–37.

¹⁸⁸ Tamtéž, dopis Františka Fialy z 26. 6. 1916.

¹⁸⁹ SOA Praha. *Sbírka matrik a průvodní listinný materiál, Středočeský kraj (1573–1949)*, sign. Poříčany 12, 1881–1929, fol. 56, roč. 1903, č. ř. 9.

¹⁹⁰ Řk. farní úřad St. Johann Nepomuk, Vídeň II, sign. 01-30, 1904, fol. 89, roč. 1904, č. ř. 268.

¹⁹¹ Tamtéž, sign. 01-33, 1907, fol. 112, roč. 1907, č. ř. 333.

¹⁹² Tamtéž, sign. 03-13, 1905–1907, fol. 301, roč. 1907, č. ř. 192.

4.2 Továrna na cukrovinky v Čelákovících

První podnikatelské aktivity v rodných Čechách Václav Fišer ovšem zahájil až ve chvíli, kdy se v lednu 1919 přestěhoval se svojí rodinou do domu ve středočeských Čelákovících,¹⁹³ který zdědil po svém otci. Tento objekt se Václav rozhodl proměnit v továrnu na výrobu cukrovinek, což oznámil zdejšímu okresnímu úřadu na konci června téhož roku. Zároveň očekával, že zdejší úředníci zohlední při schvalování jeho žádosti skutečnost, že cukrářský podnik provozoval mnoho let přímo v centru Vídně.¹⁹⁴

Před vznikem nové továrny musel však Václav Fišer uvést původní čelákovické stavení do podoby, která by odpovídala tehdejším standardům pro výrobu cukrovinek. Z tohoto důvodu také 2. července 1919 proběhla úřední prohlídka budoucích cukrářských dílen, které se nacházely výhradně v přízemí budovy.

Komise konstatovala, že jednopatrový dům s čp. 119 je situován v rohu čelákovického náměstí u silnice, která směřovala na Lázně Toušeň a Brandýs nad Labem. Na straně domovní chodby, jež byla otočena směrem k hlavní silnici, se nalézalo celkem pět místností. V první z nich byla zřízena varna, do níž Václav umístil dva kotlíky na rozváření cukru a stůl s železnou deskou. Vedle varny pak ve dvou pokojích vznikl sklad různých surovin a rohová místnost zasloužila k uložení hotových produktů a jejich následné expedici.

Do dvou pokojů na opačné straně chodby Václav umístil i několik elektrických zařízení, která cukrářům již v této době usnadňovala výrobu jejich produktů. Konkrétně se ve Fišerově továrně jednalo o mixér, mísidlo a několik mlýnků. Poslední dvě místnosti, které byly obrácené do dvora, se proměnily v dílny na výrobu sušenek, jejichž nedílnou součástí se stala i nově vystavěná cukrářská kamna. Sklepní prostory situované pod varnou a skladovacími místnostmi zvolil Václav k ukládání marmelád, neboť byly suché a zároveň vzdušné. Náležitou pozornost pan cukrář věnoval taktéž splachovacím toaletám a studni na pitnou vodu, která se nacházela na dvoře a její podoba plně odpovídala tehdejšímu studničnímu řádu.

Jelikož úřední komise usoudila, že prostory budoucích cukrářských dílen jsou dostatečně prosvětlené a odpovídají předpisům stavebního řádu, rozhodla se udělit oficiální souhlas s jejich zprovozněním. Před jeho vydáním však musel Václav Fišer splnit hned několik podmínek. Za prvé měl zajistit, aby stěny ve varně, strojovně a v okolí pracovních stolů byly do výšky dvou metrů opatřeny hladkým a snadno omyvatelným povrchem. Ve stejných prostorech se zároveň

¹⁹³ SOkA Praha-venkov. *Okresní úřad Brandýs nad Labem (1855–1945)*, sčítací operát z r. 1921 pro čp. 119 v Čelákovících.

¹⁹⁴ Tamtéž, sign. 15 F / 178, oznámení Václava Fišera z 20. 6. 1919.

musela upravit i podlaha tak, aby se dala označit za nepropustnou a bezespárovou. Pro personál měly být zas zřízeny nejen umývárny, ale i šatny se skříňemi na ukládání svrchního oblečení.

Úpravy se však dotkly i pánských toalet, kde bylo nezbytné nově zřídit pisoár, a sklepa, který měl nechat Václav celkově vyčistit a následně vydláždít i vybělit. Další ustanovení se pak týkala samotných zaměstnanců továrny, kteří byli povinni vykonávat svoji práci v čistém oděvu a s vhodnou pokrývkou hlavy. Pakliže by u některého z cukrářských dělníků Václav Fišer odhalil kožní nemoc či otevřenou ránu na ruce, měl být dotyčný po dobu nemoci vyloučen z výroby.¹⁹⁵

Informace o plánovaném zprovoznění nové továrny na cukrovinky se zanedlouho dostala až na Zemskou správu politickou v Praze. Po zrušení zákazu přidělování cukru novým továrními podnikům se totiž v červnu 1919 začalo objevovat větší množství závodů s podobným zaměřením, které žádaly o přiděly cukru, přestože se v minulosti na velkovýrobu cukrářského zboží vůbec nezaměřovaly. Celá situace posléze mohla vést nejen k ohrožení samotné výroby, ale i k postupnému zhoršování kvality výrobků. Okresní správa politická v Brandýse nad Labem měla tedy do 14 dnů prověřit, zdali zřizovaný podnik Václava Fišera bude skutečně továrnou.¹⁹⁶

Tuto skutečnost místní úředníci Zemské správě politické v Praze potvrdili až na konci listopadu 1919.¹⁹⁷ Dle proběhlého šetření tehdy v továrně pracovalo celkem 15 zaměstnanců, konkrétně 12 žen a 3 muži. Přechodně nízký počet pracovních sil ovlivnil zejména omezený příděl cukru, který znemožňoval zaměstnání dalších osob. Výroba cukrovinek zároveň prozatím probíhala pouze ručně. Stroje poháněné elektrickou energií nebyly dosud uvedeny do provozu, neboť dodávky elektřiny do Fišerovy továrny znemožnil nedostatek uhlí.¹⁹⁸

Již od poloviny roku 1919 se na řízení podniku podílel rovněž čelákovický obchodník Rudolf Kraus, který se stal společníkem nově zřízené firmy „Václav Fišer a spol.“.¹⁹⁹ Vzájemná spolupráce těchto dvou mužů však příliš dlouho nevydržela, neboť byli nuceni celou továrnu zlikvidovat již na konci července 1922.²⁰⁰ O výmaz veřejné obchodní společnosti, která výrobu v továrně zaštiťovala, však oba společníci zažádali až v polovině dubna 1926 s konstatováním,

¹⁹⁵ SOkA Praha-venkov. *Okresní úřad Brandýs nad Labem (1855–1945)*, sign. 15 F / 178, protokol z 2. 7. 1919.

¹⁹⁶ Tamtéž, žádost Zemské správy politické v Praze adresovaná Okresní správě politické v Brandýse nad Labem z 10. 10. 1919.

¹⁹⁷ Tamtéž, oznámení Okresní správy politické v Brandýse nad Labem adresované Zemské správě politické v Praze z 26. 11. 1919.

¹⁹⁸ Tamtéž, oznámení Živnostenského inspektorátu v Praze adresované Okresní správě politické v Brandýse nad Labem z 8. 11. 1919.

¹⁹⁹ Tamtéž, oznámení firmy Václav Fišer a spol. adresované Okresní správě politické v Brandýse nad Labem z 12. 8. 1920.

²⁰⁰ Tamtéž, oznámení firmy Václav Fišer a spol. adresované Okresní správě politické v Brandýse nad Labem z 27. 7. 1922.

že provoz podniku byl ukončen již před necelými čtyřmi lety a od této doby jejich firma tedy de facto neexistuje.²⁰¹

4.3 Továrna na obuv v Čelákovících

Ještě před zánikem továrny na cukrovinky, konkrétně v červnu 1921, založil Václav Fišer veřejnou obchodní společnost s dalším čelákovickým podnikatelem, který se jmenoval Václav Holub.²⁰² Tento muž provozoval v domě s čp. 215 již dříve živnost, která se zaměřovala na tovární výrobu obuvi.²⁰³ Pan cukrář se tedy poprvé ve svém životě, ale také jako první ze všech sourozenců Fišerových, pustil do podnikání v oboru, kterému patrně vůbec nerozuměl a s nímž neměl absolutně žádné zkušenosti.

Továrna, na jejímž provozu se Václav Fišer nově podílel, zaměstnávala přibližně 60 až 70 zaměstnanců. Měla výpravnu, kancelář, ale i pět továrních dílen, které byly vybaveny strojním zařízením. Samotný proces výroby jednoho páru bot byl pak rozdělen mezi více dělníků.²⁰⁴

Dalo by se tedy konstatovat, že Václav tentokrát naskočil do rozjetého podnikatelského vlaku, v němž měl omezenou rozhodovací pravomoc, a to i vzhledem k tomu, že zakladatelem celé firmy byl jeho obchodní partner. Příchod nového společníka se však alespoň projevil ve změně názvu celé obchodní společnosti, která se nově jmenovala „Václav Holub a Václav Fišer, továrna na obuv v Čelákovících“.²⁰⁵ Již v září 1921 byla ale z označení firmy vypuštěna křestní jména obou společníků, přičemž nový název zněl „Holub a Fišer, továrna na obuv Čelákovice n / Lab“.²⁰⁶ Pouhá změna názvu však přinesla oběma pánům poměrně dost administrativních nepříjemností včetně nutnosti zaslání požadovaných podkladů finanční prokuratuře.²⁰⁷

Celý podnik se posléze na počátku roku 1922 dostal do finančních problémů, které vedly až k situaci, kdy společníci nebyli s to dostát svým závazkům. Na jejich vlastní žádost tedy Okresní soud v Brandýse nad Labem zahájil tzv. vyrovnávací řízení. Vyrovnávacím komisařem se stal přednosta okresního soudu a vyrovnávacím správcem pak obchodník Jindřich Bondy, kterému měly být odevzdány klíče a obchodní knihy od zajištěného jmění. Všechny v úvahu

²⁰¹ SOA Praha. *Krajský soud obchodní Praha (1857–1949)*, sign. A XII 273, fol. 9.

²⁰² SOA Praha. *Krajský soud obchodní Praha (1857–1949)*, sign. A XI 211, oznámení Václava Holuba a Václava Fišera adresované Obchodnímu soudu v Praze z 20. 7. 1921.

²⁰³ Tamtéž, opis živnostenského listu Václava Holuba z roku 1919.

²⁰⁴ Tamtéž, oznámení Obchodní a živnostenské komory v Praze adresované Obchodnímu soudu v Praze z 10. 9. 1919.

²⁰⁵ Tamtéž, oznámení Václava Holuba a Václava Fišera adresované Obchodnímu soudu v Praze z 20. 7. 1921.

²⁰⁶ Tamtéž, oznámení Václava Holuba a Václava Fišera adresované Okresní správě politické v Brandýse nad Labem z 26. 9. 1921.

²⁰⁷ Tamtéž, oznámení Václava Holuba a Václava Fišera adresované Obchodnímu soudu v Praze z 18. 1. 1922.

přicházející věřitele zároveň soud vyzval, aby přihlásili své pohledávky nejpozději do 15. března 1922.

Samotné vyrovnávací stání následně proběhlo o osm dní později v deset hodin dopoledne.²⁰⁸ Vyrovnávací řízení však probíhalo až do počátku prosince 1922, kdy bylo ukončeno, neboť došlo k uzavření dohody mezi oběma společníky a jejich věřiteli. Soud při této příležitosti zrušil i všechna opatření, kterými původně omezil volné jednání dlužné firmy.²⁰⁹

Krajně nepříjemné zkušenosti s podnikáním v obuvnictví pravděpodobně Václava Fišera přiměly k definitivnímu ukončení obchodní spolupráce s Václavem Holubem. Společný podnik se pan cukrář nakonec rozhodl definitivně opustit až na počátku května 1923,²¹⁰ kdy již nebydlel v Čelákovcích.²¹¹ Oba pánové se spolu finančně vyrovnali a rozešli se po vzájemné dohodě, jejímž výsledkem se v červnu stejného roku stalo rozhodnutí, že z obchodního rejstříku bude vymazán pouze Václav Fišer, nikoliv však celá firma, neboť druhý společník chtěl v tovární výrobě obuvi pokračovat.²¹² I samostatné podnikání Václava Holuba skončilo ovšem poměrně rychle, neboť již na počátku prosince 1923 svůj obuvnický závod nadobro zrušil.²¹³

Výše zmiňované finanční vyrovnání ovšem nebylo pro Václava Fišera nikterak výhodné. Ještě na počátku března 1927 totiž dlužil bernímu úřadu v Brandýse nad Labem přibližně 84 000 korun, které měl uhradit na daních z let 1921 až 1923 a s nimi spojených přírážkách. Světlo na konci tunelu přinesl Václavu Fišerovi až zákon č. 235 z roku 1924, dle něhož zažádal o úplný odpis těchto daní. Na základě kladného výnosu Zemského finančního ředitelství v Praze mu byly následně tyto daně skutečně prominuty.²¹⁴

4.4 Pražské působení Václava Fišera

Přibližně dva týdny před koncem roku 1922 se Václav Fišer přestěhoval se svojí rodinou do Prahy, konkrétně do objektu s čp. 342 na Národní třídě,²¹⁵ kterému se podle jeho majitele říkalo Braunerův dům. Po mnoha letech podnikání se Václav zároveň stal „pouhým“ dílovedoucím v cukrárně svého synovce Jaroslava Štěrbý,²¹⁶ která se nacházela právě v přízemí Braunerova domu.

²⁰⁸ SOA Praha. *Krajský soud obchodní Praha (1857–1949)*, sign. A XI 211, oznámení o zavedení vyrovnávacího řízení z 13. 2. 1922.

²⁰⁹ Tamtéž, oznámení o ukončení vyrovnávacího řízení z 4. 12. 1922.

²¹⁰ Tamtéž, oznámení notáře Rudolfa Krále adresované Obchodní a živnostenské komoře v Praze z 4. 5. 1923.

²¹¹ NA. *PŘ Praha II, evidence obyvatel (1914–1953)*, evidenční karta z roku 1922, Václav Fišer (1879).

²¹² SOA Praha. *Krajský soud obchodní Praha (1857–1949)*, sign. A XI 211, oznámení Václava Holuba a Václava Fišera adresované Obchodnímu soudu v Praze z 14. 6. 1923.

²¹³ Tamtéž, oznámení Obchodního soudu v Praze o výmazu firmy z obchodního rejstříku z 7. 12. 1923.

²¹⁴ NA. *PŘ Praha II, všeobecná spisovna (1941–1950)*, sign. F 908 / 1, fol. 7.

²¹⁵ NA. *PŘ Praha II, evidence obyvatel (1914–1953)*, evidenční karta z roku 1922, Václav Fišer (1879).

²¹⁶ NA. *PŘ Praha II, všeobecná spisovna (1941–1950)*, sign. F 908 / 1, fol. 2.

Aktivnější roli v podnikatelských aktivitách Jaroslava Štěrbý zaujal Václav Fišer až v roce 1927, kdy stál u založení kavárny, cukrárny a tančírny v domě s čp. 773, který můžeme dodnes nalézt na pražském Václavském náměstí.²¹⁷ Nejdůležitějším počinem obou pánů se ale patrně stala nákladná rekonstrukce známé kavárny Slavia u Národního divadla, která byla slavnostně otevřena v červnu 1933.²¹⁸ Bližší informace o společném podnikání Václava Fišera a Jaroslava Štěrbý jsou součástí mé bakalářské práce. Na dalších řádcích se proto budu věnovat zejména období od roku 1938, kdy byla obchodní spolupráce mezi oběma pány ukončena.²¹⁹

V průběhu více jak deseti let prošlo společným podnikem Václava Fišera a Jaroslava Štěrbý na Václavském náměstí taktéž sedm cukrářských učňů.²²⁰ Mladým chlapcům ovšem Václav Fišer předával své zkušenosti i po rozchodu se svým obchodním partnerem. Jeho cukrárna na Národní třídě se totiž v letech 1938 až 1948 postupně stala domovem deseti budoucích cukrářů, přičemž posledním z nich se v září 1946 stal patnáctiletý Oldřich Hájek.²²¹

Před koncem plodné spolupráce s Fišerovým obchodním partnerem však došlo ještě k jedné významné události v rodině pana cukráře. Dne 14. dubna 1937 uzavřel jeho jediný syn Zdeněk sňatek s Anežkou Drápelovou, jež pocházela z Jihlavy. Svatby, která proběhla v kostele Panny Marie Sněžné na pražském Novém Městě, se jako svědci účastnily dvě významné osobnosti tehdejšího veřejného života. Konkrétně se jednalo o divizního generála Vladimíra Chalupu a zemského viceprezidenta Richarda Bienerta, který se v roce 1945 stal protektorátním předsedou vlády.²²²

Syn Zdeněk, který byl vyučený číšník a ve svém oboru pracoval s přestávkami již od roku 1927,²²³ se zároveň v lednu 1938 stal dalším společníkem svého otce. Společně založili firmu „Václav Fišer a syn“, která převzala provoz kavárny Slavia, ale i nedaleké cukrárny v Braunerově domě, jehož spolujednatel se stal právě Václav Fišer.²²⁴ Předmětem podnikání obou společníků se stalo provozování kavárenské a cukrářské živnosti včetně výroby cukrovinek. Zdeněk Fišer a jeho otec se zároveň dohodli, že písemnosti týkající se jejich nově založené firmy budou muset být opatřeny vlastnoručními podpisy obou společníků.²²⁵

²¹⁷ NA. *PŘ Praha II, všeobecná spisovna (1941–1950)*, sign. F 908 / 1, fol. 8.

²¹⁸ *Kavárna „Slavie“ opět ožila*. *Národní listy*, 9. 6. 1933, roč. 73, č. 157, s. 2.

²¹⁹ NA. *PŘ Praha II, všeobecná spisovna (1941–1950)*, sign. F 908 / 1, fol. 125.

²²⁰ AHMP. *Společenstvo cukrářů, perníkářů, čokoládovníků a voskařů pro Velkou Prahu a okolí (1890–1952)*, inv. č. 2, matrika učňů, 1928–1940.

²²¹ Tamtéž, inv. č. 3, matrika učňů, 1940–1947, č. ř. 2069.

²²² AHMP. *Sbírka matrik (1584–1944)*, sign. PMS O10, fol. 94, roč. 1937, č. ř. 12.

²²³ NA. *PŘ Praha II, všeobecná spisovna (1941–1950)*, sign. F 916 / 1, fol. 49.

²²⁴ ÚMČ Praha 1, stavební spis zbořeného domu s čp. 342 / I v Praze na Starém Městě, oznámení Magistrátu hl. m. Prahy adresované Václavu Fišerovi z 8. 11. 1938.

²²⁵ SOA Praha. *Krajský soud obchodní Praha (1857–1949)*, sign. A XXV 184, fol. 5–6.

Pánové ke svému oznámení rovněž přiložili opisy svých osvědčení o československém státním občanství, ale i dokumenty z pražského magistrátu, z nichž vyplývalo, že již bylo zažádáno o příslušná živnostenská oprávnění. Úřady však od Zdeňka Fišera dodatečně požadovaly i opis křestního listu, a to kvůli prokázání příbuzenského vztahu s jeho otcem.²²⁶

Dle živnostenského listu na živnost hostinskou a výčepnickou z května 1938 mohli pánové v prostorách cukrárny, jež se nacházela v Braunerově domě, podávat pokrmy, ale i kávu, čaj, čokoládu či jiné teplé nápoje, a to v souvislosti s živností cukrářskou. Neměli však oprávnění k čepování alkoholických nápojů. Stejnou živnost mohla firma provozovat rovněž v domě s čp. 1012 na Starém Městě pražském, tj. v prostorách kavárny Slavia, a to s tím rozdílem, že zde mohli pánové podávat i pivo, víno nebo tvrdý alkohol.²²⁷

Nutno však podotknout, že řízení k udělení oprávnění pro provozování cukrářské živnosti v Braunerově domě nebylo ukončeno ani více jak 18 měsíců po podání příslušné žádosti.²²⁸ Václav Fišer a jeho syn tedy nedisponovali ani příslušným živnostenským listem, který měli předložit Krajskému soudu obchodnímu v Praze v souvislosti se založením jejich firmy, jež se měla zaměřovat rovněž na výrobu a prodej cukrovinek.

Soud po uplynutí stanovené lhůty k předložení výše uvedeného dokumentu zaslal zástupcům firmy oficiální urgenci, která obsahovala i lakonické konstatování o případném udělení pokuty ve výši 100 korun v případě, že nebude živnostenský list v dohledné době doručen.²²⁹ Václav Fišer proto musel zažádat o prodloužení lhůty k předložení požadovaného dokumentu, přičemž uvedl, že odpovědní úředníci se již alespoň shodli na tom, že provoz cukrářské živnosti v domě s čp. 342 nebude mít „nezdravý“ hospodářský vliv na okolní podniky, neboť nešlo o založení nového podniku, ale o pouhé převzetí stávající cukrárny.²³⁰ Ve stejném duchu se vyjádřili i zástupci společenstva pražských cukrářů.²³¹ Václav Fišer tedy doufal, že vydání živnostenského listu již nic nestojí v cestě, neboť mu bylo přislíbeno, že celá záležitost by měla být uzavřena v nejbližších dnech. Nakonec Václav získal požadovaný živnostenský list pro provoz cukrárny v Braunerově domě až na samém konci září 1939, kdy jej taktéž zaslal Krajskému soudu obchodnímu v Praze.²³²

²²⁶ SOA Praha. *Krajský soud obchodní Praha (1857–1949)*, sign. A XXV 184, fol. 7–10, 16.

²²⁷ Tamtéž, fol. 24–25.

²²⁸ Tamtéž, fol. 27, 29.

²²⁹ Tamtéž, fol. 30.

²³⁰ Tamtéž, fol. 31–32.

²³¹ AHMP. *Magistrát hlavního města Prahy I. (1784–1949), Referát živnostenský II.A*, sign. 214423, oznámení Společenstva cukrářů, perníkářů, čokoládovníků a voskařů v hlavním městě Praze a okolí adresované Magistrátu hlavního města Prahy z 22. 3. 1938.

²³² SOA Praha. *Krajský soud obchodní Praha (1857–1949)*, sign. A XXV 184, fol. 34–35.

S rozsáhlými stavebními úpravami podniku v Braunerově domě však Václav se svým synem započal ihned po jeho převzetí od Jaroslava Štěrbý. K dosavadním místnostem cukrárny, jež navštěvovali zákazníci, byly připojeny i sousední obchodní prostory, a to díky probourání několika spojovacích otvorů. Zároveň došlo k odstranění příček v přípravně pokrmů, která se tak změnila v jídelnu, v jejímž sousedství se nacházela i dvojice nově zřízených toalet. Přípravna naopak vznikla z bývalého skladiště poblíž dvora, v němž došlo též k vybourání jedné příčky.

V případě podání dodatečné žádosti mohl Václav Fišer v průběhu rekonstrukce umístit na fasádu domu rovněž reklamní nápis lákající hosty do jeho cukrárny. Pro účely vytvoření této reklamy mohl případně využít i neonové zářivky, ovšem nikoliv ty červené. Jelikož byl Václav Fišer taktéž spolujatelem celého objektu, měl v rámci stavebních úprav zajistit i odstranění, dle mínění úřadů, nevkusných firemních tabulí kavárny Union, která se nacházela v témže domě.

Ke kolaudaci zrekonstruovaných prostor následně došlo v prosinci 1938.²³³ Povolení k užívání nové přízemní místnosti o přibližné výměře 56 m² ovšem firma získala až po podání žádosti o rozšíření hostinské a výčepnické koncese v Braunerově domě, jejíž schválení bylo podmíněno kladným stanoviskem příslušné úřední komise. Ta si obchodní prostory prohlédla až v srpnu 1939, kdy na nich neshledala žádné závady.²³⁴

Přestože provoz kavárny Slavia neovlivnily po odchodu Jaroslava Štěrbý žádné výraznější stavební úpravy, nebyl vždy chod této živnosti tak idylický, jak by se mohlo na první pohled zdát. Kupříkladu 6. července 1938 ve dvě hodiny odpoledne byla přistižena na Tylově náměstí na pražských Vinohradech zaměstnankyně kavárny Slavia, Terezie Vlčková, při prodeji luxusních obložených chlebičků, které vyrobila firma Václava Fišera. To by samo o sobě jistě nebylo nic špatného, kdyby dotyčná zaměstnankyně měla chlebičky označené cenovkou a prozradila přítomným strážníkům původ prodávaného zboží či jméno svého zaměstnavatele.

Vlčková však žádnou z těchto skutečností policii nesdělila a odmítla rovněž prokázat svoji totožnost. Když jí stráž sdělila, že bude předvedena na policejní služebnu, pokusila se dotyčná o útek. Ten však rovněž nebyl nikterak úspěšný, neboť skončil zadržením Terezie Vlčkové, která celou situaci vyeskalovala tím, že začala hlasitě křičet a následně si dokonce lehla na zem. Na strážnici ji pak musel odvézt až přivolaný záchranný sbor.²³⁵ K podání vysvětlení se ovšem Terezie musela dostavit i na pražský magistrát, a to ke konci října téhož roku. Zde uvedla, že

²³³ ÚMČ Praha 1, stavební spis zbořeného domu s čp. 342 / I v Praze na Starém Městě, oznámení Magistrátu hl. m. Prahy adresované Václavu Fišerovi z 13. 4. 1938.

²³⁴ NA. *PŘ Praha II, všeobecná spisovna (1941–1950)*, sign. F 908 / 1, fol. 127–129.

²³⁵ AHMP. *Magistrát hlavního města Prahy I. (1784–1949), Referát živnostenský II.A*, sign. 214423, policejní hlášení z 6. 7. 1938.

zboží prodávala ve venkovních prostorách, neboť kavárna Slavia byla v daný den plně obsazena kvůli konání sokolského průvodu. Zároveň doznala, že chlebičky, které prodávala za 2 koruny, neměla skutečně označené cenovkou.²³⁶

K výraznějším úpravám provozu kavárny Slavia se poté oba společníci rozhodli až na podzim 1940, kdy se rozhodli zrušit oddělení pro nekuřáky a od 5. listopadu téhož roku jej nahradili vinárnou a barem s názvem „Slavia Parnas“. Zároveň se dohodli, že tato součást jejich podniku by měla být pro zákazníky otevřena denně až do třetí hodiny ranní. Pražská policie však byla trochu jiného názoru, neboť do tří hodin ráno mohli zákazníci ve vinárně posedět pouze tři dny v týdnu. Ve zbylých dnech museli podnik opustit již ve dvě hodiny po půlnoci.²³⁷

Stanovené podmínky se Václavu Fišerovi posléze podařilo porušit přinejmenším jednou, a to 17. listopadu 1940. Toho dne byl o půl čtvrté ráno přistižen, jak hostí v prostorách svého podniku přibližně deset zákazníků.²³⁸ Na policii se následně k výše uvedenému skutku doznal Václavův syn Zdeněk s tím, že byl nucen uhradit uloženou pokutu ve výši 100 korun.²³⁹ Ještě na počátku roku 1941 se v prostorách kavárny taktéž konaly pravidelné společenské večery s hudbou, kterých se mohli návštěvníci zdarma zúčastnit ve vybraných dnech od osmé hodiny večerní. Pakliže někdo do podniku zavítal též v nočních hodinách o víkendu, mohl si na půdě Fišerova podniku navíc zatančit.²⁴⁰

Oba pánové však za války nezapomněli ani na svoji cukrárnu v Braunerově domě, kde bylo na počátku června 1941 rozhodnuto o výměně staré uhelné pece za novou elektrickou. V rámci stavebních úprav pak museli majitelé podniku rovněž zajistit, že stěny v okolí pece se do výšky dvou metrů obloží bílými dlaždicemi a zařízení jako takové bude opatřeno lapačem výparů.²⁴¹ Stavební práce v zázemí cukrárny byly následně definitivně ukončeny až na podzim 1943, kdy mohli oba společníci novou pec uvést do provozu.²⁴²

Příchod nacistů ovšem i tak způsobil v podnikání Václava Fišera a jeho syna hned několik vynucených změn. Po dohodě s pražským Oberlandratem došlo od poloviny července 1941 ke změně názvu kavárny Slavia, která se nově jmenovala Viktoria.²⁴³ Název Fišerovy firmy musel

²³⁶ AHMP. *Magistrát hlavního města Prahy I. (1784–1949), Referát živnostenský II.A*, sign. 214423, zápis z 20. 10. 1938.

²³⁷ NA. *PŘ Praha II, všeobecná spisovna (1941–1950)*, sign. F 908 / 1, fol. 132.

²³⁸ NA. *PŘ Praha II, všeobecná spisovna (1941–1950)*, sign. F 916 / 1, fol. 37.

²³⁹ Tamtéž, fol. 34–36.

²⁴⁰ NA. *PŘ Praha II, všeobecná spisovna (1941–1950)*, sign. F 908 / 1, fol. 135–140.

²⁴¹ ÚMČ Praha I, stavební spis zbořeného domu s čp. 342 / I v Praze na Starém Městě, oznámení Magistrátu hl. m. Prahy adresované firmě Václav Fišer a syn z 13. 6. 1941.

²⁴² Tamtéž, oznámení Magistrátu hl. m. Prahy adresované firmě Václav Fišer a syn z 8. 10. 1943.

²⁴³ AHMP. *Magistrát hlavního města Prahy I. (1784–1949), Referát živnostenský II.A*, sign. 214423, oznámení firmy Václav Fišer a syn adresované Magistrátu hl. m. Prahy z 17. 7. 1941.

být zas na některých místech uváděn taktéž v německém jazyce a v podobě „Václav Fišer und Sohn“ jej následně nechali oba společníci zapsat i do obchodního rejstříku.²⁴⁴

Se vznikem protektorátu museli taktéž oba společníci prokázat, že nejsou Židé. Učinili tak prostřednictvím svých křestních listů, v nichž bylo uvedeno, že oni sami, ale i jejich rodiče jsou římskokatolického vyznání.²⁴⁵ Václav Fišer tedy v této chvíli živnostenskému referátu nesdělil všechny informace, neboť dva z jeho prarodičů Židé byli,²⁴⁶ z čehož plyne, že on sám by byl podle norimberských zákonů úřady považován za židovského míšence prvního stupně.²⁴⁷

Od 1. června do 31. srpna 1942 posléze došlo k přechodnému uzavření vinárny Parnas,²⁴⁸ které bylo jakousi předzvěstí kroku, k němuž situace oba společníky dotlačila v srpnu 1943. Tehdy se firma „Václav Fišer a syn“ vzdala na rozkaz Oberlandratu²⁴⁹ koncese k provozování hostinské a výčepnické živnosti v domě s čp. 1012.²⁵⁰ Kavárnu Viktoria posléze zabrala nová obchodní společnost, jejíž název zněl „Hostinské podniky Viktoria, G. Knispel – Z. Fišer“.²⁵¹ Je však pravděpodobné, že Zdeněk sám měl na další chod podniku pramalý vliv, neboť jeho otce nahradil ve vedení kavárny nový německý společník. Byl jím šestašedesátiletý Georg Knispel, který pocházel z města Landsberg an der Warthe²⁵² na území tehdejšího Německa.²⁵³

Německého nájemce kavárny Viktoria však začala okupační správa hledat již ke konci dubna 1942,²⁵⁴ a to z politických důvodů.²⁵⁵ Bližší informace pak obsahuje zejména přípis pražského Oberlandratu z téže doby: „*Jak jsem dnes zjistil, bude kavárna „Viktoria“ již brzy znovu pronajata. Po dohodě s SS-Oberführerem Dr. Bertsem²⁵⁶ Vás žádám, abyste kavárnu nabídli německému řediteli hotelu Alcron, Knispelovi. Pokud by odmítl, okamžitě mě informujte, abych mohl oslovit dalšího německého žadatele. V každém případě ale musí být dosaženo toho, aby se kavárna dostala do německých rukou.*“²⁵⁷

Již na konci května téhož roku bylo proto rozhodnuto o předání kavárny výše zmiňovanému Georgu Knispelovi, a to bez vědomí Václava Fišera. Ten se o zákulisním jednání dozvěděl

²⁴⁴ SOA Praha. *Krajský soud obchodní Praha (1857–1949)*, sign. A XXV 184, fol. 45, 48.

²⁴⁵ Tamtéž, fol. 33.

²⁴⁶ NA. *Matriky židovských náboženských obcí v českých krajích (1784–1949)*; inv. č. 914, Krnsko, 1790–1841, fol. 51, roč. 1840, č. ř. 1.

²⁴⁷ *Norimberské zákony z 15. 9. 1935 a zákon o zdravém manželství z 18. 10. 1935*. Praha: Atlas, 1939, s. 40.

²⁴⁸ NA. *PŘ Praha II, všeobecná spisovna (1941–1950)*, sign. F 908 / 1, fol. 145.

²⁴⁹ Tamtéž, sign. F 916 / 1, fol. 49.

²⁵⁰ SOA Praha. *Krajský soud obchodní Praha (1857–1949)*, sign. A XXV 184, fol. 54.

²⁵¹ AHMP. *Magistrát hlavního města Prahy I. (1784–1949), Referát živnostenský II.A*, sign. 214423, oznámení firmy Václav Fišer a syn adresované Magistrátu hl. m. Prahy z 27. 8. 1943.

²⁵² Nyní Gorzów Wielkopolski na území Polska.

²⁵³ Tamtéž, koncesní listina z 30. 6. 1943.

²⁵⁴ Tamtéž, opis dopisu z 27. 4. 1942.

²⁵⁵ Tamtéž, opis dopisu z 16. 5. 1942.

²⁵⁶ Myšlen je Walter Bertsch (1900–1952), který byl v této době protektorátním ministrem hospodářství a práce.

²⁵⁷ Tamtéž, opis dopisu z 27. 4. 1942.

pravděpodobně až na schůzce s novým nájemcem, která proběhla již 1. června 1942 ráno. Nejpozději k 1. červenci bylo totiž nezbytné vypovědět původní smlouvu na pronájem kavárny Viktoria, jejíž platnost končila 31. prosince 1942.²⁵⁸

Pod křídla původní Fišerovy firmy se provoz kavárny ale nakonec vrátil. Stalo se tak ovšem až v průběhu druhé poloviny roku 1945, kdy bylo opětovně zažádáno o živnostenské oprávnění, kterým pan kavárník disponoval již od konce třicátých let. Policie při této příležitosti pražskému magistrátu též sdělila, že kavárnu Slavia lze označit za podnik s dlouholetou tradicí, a proto by bylo pro kulturní a společenský život, ale i reprezentaci Prahy nanejvýš žádoucí, aby firma živnostenské oprávnění získala.²⁵⁹ Při této příležitosti došlo rovněž k oficiálnímu rozšíření podnikatelského zaměření celé firmy, a to o provozování živnosti hostinské a výčepnické.²⁶⁰

Hlavní odpovědnost za provoz kavárny ovšem nově získal mladší z obou společníků, kterým byl Zdeněk Fišer. Patrně i díky němu se v létě 1946 v kavárně uvažovalo i o zavedení sekce, která by se zaměřovala na speciality francouzské kuchyně.²⁶¹ Jestli francouzská restaurace v podniku nakonec vznikla, však z pramenů přímo nevyplývá.

Z dochovaných dokumentů je však alespoň zřejmé, že vinárna „Slavia Parnas“ byla od počátku srpna téhož roku provozována jako noční podnik, jehož otevírací doba končila až ve tři hodiny ráno. Přepychově vybavené místnosti však oba pánové nevyužívali jen v noci, ale i v denních hodinách, kdy zde pořádali nejrůznější společenské události, mj. hostiny, svatby nebo recepcy. V tomto režimu však vinárna fungovala pouze do prosince 1946, kdy se Václav Fišer ukvapeně vzdal jejího zařazení mezi noční podniky.²⁶²

S dědictvím z doby okupace se pak Fišerova firma vypořádala definitivně až na jaře 1947, kdy odpovědný soud oběma pánům navrhl, aby z obchodního rejstříku vymazali německý název své společnosti. Oficiální žádost o tuto změnu zástupci firmy zaslali na soud 30. května téhož roku a o několik dní později již německý název „Václav Fišer und Sohn“ z příslušného rejstříku zmizel.²⁶³

Po uplynutí několika měsíců se otec a syn Fišerovi rozhodli, že budou opětovně usilovat o zařazení vinárny „Slavia Parnas“ mezi noční podniky, neboť její uzavření s odbitím půlnoci se začalo jevit jako značně nerentabilní. Svoji žádost pánové odůvodnili těmito slovy: „*Vinárna*

²⁵⁸ AHMP. *Magistrát hlavního města Prahy I. (1784–1949), Referát živnostenský II.A*, sign. 214423, opis dopisu z 30. 5. 1942.

²⁵⁹ NA. *PŘ Praha II, všeobecná spisovna (1941–1950)*, sign. F 908 / 1, fol. 148

²⁶⁰ SOA Praha. *Krajský soud obchodní Praha (1857–1949)*, sign. A XXV 184, fol. 55–56.

²⁶¹ NA. *PŘ Praha II, všeobecná spisovna (1941–1950)*, sign. F 908 / 1, fol. 150.

²⁶² Tamtéž, fol. 154.

²⁶³ SOA Praha. *Krajský soud obchodní Praha (1857–1949)*, sign. A XXV 184, fol. 65–67.

Slavia Parnas byla až do svého uzavření v roce 1943 vedena jako noční podnik. V roce 1946 se však této výhody zřekla a přijmula charakter denního podniku s uzavírací hodinou ve 24 hodin.

Jelikož praxe a okolnosti ukázaly, že takto není možno udržeti prosperitu a rentabilitu podniku, prosíme, abychom byli opětně přeřazeni do kategorie nočních podniků. Hosté, návštěvníci divadel a jiných zábavních podniků, přijdou po programu, který trvá někdy až do 23 hodin, na večeři, takže potom čas 1 hodiny jest příliš krátký, když musíme podnik ve 24 hodin zavírat. Hosté, zvláště cizinci, toto nedovedou pochopit a domnívají se, že to jest snad neochota k nim, a po druhé již náš podnik nenavštíví a my tím ztrácíme na obratu.“

Úřady však výše uvedené argumenty vzaly v potaz jen částečně a konstatovaly, že firma se statutu nočního podniku sama vzdala, a proto opětovné zařazení do této kategorie nepřichází v úvahu. Na druhou stranu bylo ale pánům kavárníkům sděleno, že si mohou zažádat o prodloužení otevírací doby ve vybraných dnech.²⁶⁴

Po komunistickém puči byla na začátku března 1948 původně uvalena národní správa pouze na kavárnu Slavia, v níž bylo zaměstnáno více jak 50 osob. O měsíc později však došlo při zápisu změn do obchodního rejstříku ke znárodnění celé Fišerovy firmy, díky čemuž se stala majetkem lidu i cukrárna u křižovatky dnešních ulic Národní a Na Perštýně. Provoz podniku od této chvíle řídil sbor národních správců, který měl pět členů, jejichž předsedou se stal inženýr Jaroslav Rozehnal. Ten byl rovněž oprávněn, spolu s jedním ze svých kolegů, podepisovat všechny důležité dokumenty, jež se týkaly znárodněné firmy. Do osmi dnů od doručení příslušného výměru měl Václav Fišer své provozovny předat stanoveným národním správcům, a to spolu s účetní uzávěrkou a soupisem veškerého podnikového majetku.²⁶⁵

Spolu s podnikem Václava Fišera byly ve stejný březnový den znárodněny i další všeobecně známé hostinské živnosti, které se nacházely v centru tehdejší Prahy. Jednalo se kupříkladu o kavárnu Arco v Dlážděné ulici, kavárnu Adria poblíž dnešního Jungmannova náměstí nebo o automat Koruna ve spodní části Václavského náměstí. Znárodnění téhož dne neunikly ani podniky Fišerova bývalého obchodního partnera Jaroslava Štěrby.²⁶⁶

Proti rozhodnutí o uvalení národní správy na celou firmu však podal Václav Fišer na počátku května 1948 odvolání, v němž odkazoval na rozhodnutí z konce března téhož roku, dle něhož se znárodnění mělo týkat pouze kavárny Slavia, nikoliv však jeho firmy a cukrářské živnosti v Braunerově domě. Jednalo se totiž o samostatný podnik, který měl méně než 50 zaměstnanců. Skutečnost, že tato cukrárna dodávala různé cukrovinky či zmrzlinu do znárodněné kavárny

²⁶⁴ NA. PŘ Praha II, všeobecná spisovna (1941–1950), sign. F 908 / 1, fol. 151.

²⁶⁵ SOA Praha. Krajský soud obchodní Praha (1857–1949), sign. A XXV 184, fol. 69–70.

²⁶⁶ Tamtéž, fol. 72.

Slavia, zároveň z právního hlediska tyto provozovny nikterak nepropojovala, a byla tedy pro posouzení celé záležitosti zcela irelevantní.

Pan cukrář za pomoci svého právního zástupce konstatoval, že z výše uvedených důvodů považuje usnesení Krajského soudu obchodního v Praze o zavedení národní správy za vadné a protizákonné, což se snažil doložit pomocí opisů příslušných výměrů ministerstva vnitřního obchodu. Zároveň doufal, že jeho odvolání přiměje odpovědné osoby k výmazu poznámky o národní správě z obchodního rejstříku nebo k přeformulování uvedeného zápisu do takové podoby, z níž bude patrné, že znárodnění se týká pouze kavárny Slavia.²⁶⁷

V tomto případě nakonec dosáhl Václav Fišer díky včasnému odvolání krátkodobého úspěchu, neboť zavedení národní správy na celou jeho firmu bylo skutečně obratem z obchodního rejstříku vymazáno, stejně jako jména všech národních správců, kteří od této chvíle zajišťovali pouze chod slavné kavárny naproti Národnímu divadlu.²⁶⁸

Na podzim 1948, kdy se Fišerův syn Zdeněk rozhodl definitivně opustit Československo, uzavřeli oba pánové smlouvu, dle níž došlo k 31. říjnu téhož roku k ukončení jejich obchodního partnerství. Zároveň se dohodli, že jediným majitelem společnosti se stane Václav Fišer a jméno jeho syna bude vymazáno z příslušného rejstříku, přestože název firmy zůstane nezměněn. Z výše uvedeného taktéž vyplývá, že veškeré obchodní knihy a s nimi související korespondence zůstaly v držení Václava Fišera.²⁶⁹

Ani z provozu cukrárny v Braunerově domě se však Václav Fišer neradoval příliš dlouho. I tento drobný závod byl totiž někdy v průběhu druhé poloviny roku 1948 znárodněn a začleněn, stejně jako kavárna Slavia, pod národní podnik Československé hotely. Příběh cukrárny, s níž Václav Fišer spojil více než 25 let svého života, se posléze definitivně uzavřel v polovině října 1949, kdy započaly stavební práce, jejichž výsledkem bylo kompletní zbourání Braunerova domu.²⁷⁰

Z výše uvedeného tedy vyplývá, že již na počátku roku 1949 byla existence firmy „Václav Fišer a syn“ pouze formální záležitostí.²⁷¹ Z těchto důvodů soud rovněž zamítl předchozí žádost obou společníků o výmaz Zdeňka Fišera z obchodního rejstříku, neboť pánové neměli k dispozici žádné živnostenské oprávnění, které by úřady vedly pouze na jméno Václava Fišera.²⁷²

²⁶⁷ SOA Praha. *Krajský soud obchodní Praha (1857–1949)*, sign. A XXV 184, fol. 77–80.

²⁶⁸ Tamtéž, fol. 82.

²⁶⁹ Tamtéž, fol. 89, 92.

²⁷⁰ ÚMČ Praha 1, stavební spis zbořeného domu s čp. 342 / I v Praze na Starém Městě, evidenční list pro stavební investice z roku 1949.

²⁷¹ SOA Praha. *Krajský soud obchodní Praha (1857–1949)*, sign. A XXV 184, fol. 101.

²⁷² Tamtéž, fol. 103.

Od této doby původně prosperující firma již de facto neexistovala. Tuto skutečnost si však úřady uvědomily až v únoru 1954, kdy bývalé obchodní partnery vyzvaly, aby do jednoho měsíce podali návrh na úplný výmaz firmy z obchodního rejstříku. Jelikož se však oba pánové již dávno odstěhovali z Prahy, vůbec se jim tato výzva nedostala do rukou. Firma tak zanikla z úřední moci na jaře téhož roku.²⁷³

4.5 Životní osudy Václava Fišera po roce 1948

K životnímu příběhu Václava Fišera po roce 1948 se, bohužel, dochovalo poměrně málo historických pramenů, a proto není možné převyprávět osudy pana kavárníka z této doby v celé jejich šíři. Je však více než jisté, že po znárodnění kavárny Slavia a zbourání Braunerova domu se Václav Fišer odstěhoval do středočeských Měchenic, kde již delší dobu vlastnil dům s čp. 35²⁷⁴ spolu s přilehlými pozemky.

Veškeré zdejší nemovitosti následně Václav Fišer prodal na počátku roku 1951 Antonínu a Blaženě Pelnářovým z Trutnova, a to za 420 000 korun. Přičemž ihned po podpisu kupní smlouvy Václav Fišer obdržel 350 000 korun, zbylých 70 000 korun mu mělo být kupci vyplaceno do jednoho roku od prodeje nemovitostí. V kupní smlouvě si však Václav Fišer vyhradil právo na užívání jedné ze dvou podkrovních místností. Toto právo by pan kavárník neuplatnil za předpokladu, že by mu kupci zajistili rekreační byt v jiném vhodném objektu, který by se nacházel maximálně 15 kilometrů od Prahy v místě s dobrým železničním nebo autobusovým spojením.²⁷⁵

Místnost v měchenickém domku však Václav Fišer patrně nevyužíval příliš dlouho. Na počátku padesátých let se totiž přestěhoval do nájemního bytu v pražských Dejvicích, kde žil až do počátku října 1952, kdy se přestěhoval k příbuzným své zesnulé manželky do středočeských Poříčan.²⁷⁶ Z novinového článku Fišerovy neteře Hany Žantovské lze rovněž vyvodit, že pan kavárník před příchodem do Poříčan patrně působil taktéž v hotelech v Mariánských Lázních a na šumavském Špičáku.²⁷⁷ Tyto informace se mi však nepodařilo ověřit z dalších zdrojů.

Poříčany se posléze staly domovem Václava Fišera na další čtyři roky. Opustil je na počátku června 1956,²⁷⁸ kdy se rozhodl odletět do kanadského Montréalu za svým synem Zdeňkem, který v největším městě provincie Quebec provozoval nepříliš prosperující motel. Se synem se

²⁷³ SOA Praha. *Krajský soud obchodní Praha (1857–1949)*, sign. A XXV 184, fol. 1, 104.

²⁷⁴ NA. *PŘ Praha II, evidence obyvatel (1914–1953)*, evidenční karta z roku 1922, Václav Fišer (1879).

²⁷⁵ Obecní úřad Měchenice, smlouva trhov. z 20. 2. 1951.

²⁷⁶ Obecní úřad Poříčany, přihláška trvalého pobytu občana z 10. 10. 1952, Václav Fišer (1879).

²⁷⁷ ŽANTOVSKÁ, Hana. *Kavárník aneb drahý pohled na Hradčany*. Lidové noviny, 23. 12. 1993, roč. 6, č. 298, s. VIII.

²⁷⁸ Obecní úřad Poříčany, přihláška trvalého pobytu občana z 10. 10. 1952, Václav Fišer (1879).

však pan kavárník vzápětí nepohodl, opustil jeho domácnost²⁷⁹ a na počátku šedesátých let se stal cukrářem v luxusním golfovém klubu ve městě Sainte-Thérèse nedaleko Montréal.

Osud následně Václava Fišera dovedl až do kanadské obce Green Valley, kde vyráběl své vyhlášené cukrovinky pro několik místních cukráren a restaurací. Seznámil se zde rovněž s krajanem z Československa, panem Sedláčkem,²⁸⁰ který se stal nejbližším Fišerovým přítelem v posledních letech jeho života. Vrcholem Fišerova působení na severoamerické půdě se pak stal nepochybně okamžik, kdy ve svých 83 letech obdržel kanadské občanství.²⁸¹ Ke konci svého života se Václav Fišer přestěhoval spolu s panem Sedláčkem na kanadský sever. Zemřel 21. července 1966 ve věku 86 let v nemocnici ve městě Amos.²⁸² Pohřben byl o dva dny později na hřbitově sv. Pavla ve městečku Senneterre.²⁸³

²⁷⁹ ŽANTOVSKÁ, Hana. *Kavárník aneb drahý pohled na Hradčany*. Lidové noviny, 23. 12. 1993, roč. 6, č. 298, s. VIII.

²⁸⁰ Soukromý archiv autora, výstřižek novinového článku z 28. 4. 1962.

²⁸¹ Tamtéž, výstřižek nedatovaného novinového článku *Once Worked for Russian Czar, Now Happy in Canada*.

²⁸² Tamtéž, sdělení Archives Montreal z 10. 4. 2019.

²⁸³ Tamtéž, sdělení Société d'histoire d'Amos z 10. 6. 2019.

5 Jindřich Fišer (1889) a jeho rodina

5.1 Mládí a léta učňovská

Poslední, desátý, potomek se Jindřichovi a Alžbětě Fišerovým narodil 22. ledna 1889 ve středočeských Benátkách nad Jizerou. Byl to chlapec, který dostal jméno po svém otci, Jindřich.²⁸⁴ Po vychození obecné a měšťanské školy se mezi léty 1903 a 1906 úspěšně vyučil řezníkem a uzenářem u Josefa Görtlera v Arnultovicích u Nového Boru. Od září 1906 do ledna 1907 posléze pracoval jako řeznický tovaryš u Karla Hellera ve Vídni.²⁸⁵

Stejnou profesi posléze Jindřich Fišer vykonával od června 1907 v Praze, konkrétně v ulici Na Poříčí, a to k plné spokojenosti svého zaměstnavatele, kterým byl uzenář a výrobce šunek Václav Hájek. Dle jeho tvrzení se mladý Jindřich za tři roky, jež strávil v jeho závodě, osvědčil jako svědomitý zaměstnanec, který dokonale zvládal práci ve svém oboru. Hájkovo uzenářství Jindřich opustil na vlastní žádost na konci října 1910.²⁸⁶

Jindřich posléze opět přesídlil do hlavního města monarchie, do Vídně, kde se mezi léty 1911 a 1914 vyučil u svého bratra Václava Fišera druhému oboru, a to cukrařině. Na výučním listě pak Václav uvedl, že byl s Jindřichovou prací nadmíru spokojen, a to díky bratrově pílí, horlivosti i slušnému chování.²⁸⁷ Jednalo se ale nepochybně i o jistý druh bratrské solidarity, který měl přispět k snazšímu nalezení Jindřichova budoucího zaměstnání. Měsíc po vyučení však Jindřich stejně zakotvil v cukrárně svého bratra ve vídeňském druhém okrese na ulici Franzensbrückenstraße, kde jako cukrářský pomocník pracoval až do konce srpna 1917.²⁸⁸

V soukromém životě bylo pro Jindřicha nepochybně zásadní seznámení s o dva roky mladší Marií Jandovou, s níž uzavřel 31. března 1913 sňatek v kostele v Mladé Boleslavi. Za svědky šli novomanželům Josef Fišer, řezník a Jindřichův starší bratr, a Eduard Eisler, zdejší obchodník a manžel Jindřichovy starší sestry Anny.²⁸⁹ Z tohoto manželství se posléze narodili dva ze čtyř Jindřichových potomků. Prvním byla dcera Emílie, která spatřila světlo světa 6. ledna 1914 ve Vídni, kde o osm dní později proběhl rovněž její křest, a to v kostele sv. Jana Nepomuckého v druhém okrese. Kmotrou se jí stala manželka Václava Fišera, Kristýna, po níž rovněž Emílie získala své druhé jméno.²⁹⁰

²⁸⁴ SOA Praha. *Sbírka matrik a průvodní listinný materiál, Středočeský kraj (1573–1949)*, sign. Benátky nad Jizerou 39, 1877–1913, fol. 130, roč. 1889.

²⁸⁵ Soukromý archiv Josefa Patziny, pracovní knížka Jindřicha Fišera vydaná 6. 10. 1903.

²⁸⁶ Tamtéž, vysvědčení vydané uzenářem Václavem Hájkem 28. 2. 1923.

²⁸⁷ Tamtéž, vysvědčení vydané cukrářem Václavem Fišerem 22. 4. 1914.

²⁸⁸ Tamtéž, vysvědčení vydané cukrářem Václavem Fišerem 23. 8. 1917.

²⁸⁹ SOA Praha. *Sbírka matrik a průvodní listinný materiál, Středočeský kraj (1573–1949)*, sign. Mladá Boleslav 78, 1908–1918, fol. 129, roč. 1913, č. ř. 30.

²⁹⁰ Řk. farní úřad St. Johann Nepomuk, Vídeň II, sign. 01-40, fol. 4, roč. 1914, č. ř. 12.

Druhý, tentokrát mužský, potomek se manželům Fišerovým narodil 12. srpna 1917 ve Vídni na Spittelberggasse. Své jméno získal po svém otci a dědečkovi. Jeho křest proběhl v kostele sv. Oldřicha Augšpurského za účasti Jindřichova bratra Václava, který se stal kmotrem svého synovce.²⁹¹

5.2 Hostinec, bar a kavárna na Staroměstském náměstí

Z Vídně do Prahy se však Jindřich přestěhoval až na podzim 1923. Jeho nové bydliště se nacházelo přímo na pražském Staroměstském náměstí v domě s čp. 608,²⁹² v němž se rozhodl založit vlastní uzenářství a hostinec.²⁹³ O hostinskou a výčepnickou koncesi si Jindřich zažádal ještě před svých příchodem do Prahy, konkrétně na počátku září 1923. Jelikož ve stejných prostorách sídlil po mnoho let hostinec Kateřiny Forstové a v okolí domu nebyla žádná podobná živnost zřízena, bylo Jindřichově žádosti poměrně rychle vyhověno. Dle příslušného živnostenského oprávnění se v hostinci směla vedle alkoholických nápojů podávat taktéž káva, čokoláda, čaj či nejrůznější občerstvení. Vedle toho se v Jindřichově podniku mohly provozovat různé typy her.²⁹⁴

Stejně jako někteří další příbuzní Jindřicha Fišera zažádal i on na počátku roku 1924 o vydání zbrojního pasu, který by jej opravňoval k držení lovecké pušky, revolveru a flobertky. Jeho přípisu bylo obratem vyhověno a v březnu téhož roku zbrojní pas získal na dobu tří let.²⁹⁵ Po uplynutí této lhůty si Jindřich zbrojní oprávnění dvakrát prodloužil, a to až do roku 1933 s tím, že dle nově vydaného zbrojního pasu mohl vlastnit o jednu loveckou pušku více.²⁹⁶

Ihned po zprovoznění své živnosti však začal Jindřich Fišer porušovat nejrůznější pravidla a tento nešvar provázel jeho podnikání téměř až do jeho předčasné smrti. Již v polovině listopadu 1923 byl pan hostinský nahlášen živnostenskému referátu pro rušení nedělního klidu. V příslušném policejním protokolu konkrétně stojí, že Jindřich nechal svůj hostinec a uzenářský obchod v neděli úmyslně otevřený, přestože jeho živnost nedisponovala povolením k prodeji v tento den, a hostil zde větší množství hostů, kterým bylo podáváno pivo a v kuchyni vážené uzenářské výrobky. Aby problémů nebylo málo, prodával Jindřich uzeniny i lidem, kteří procházeli po ulici kolem jeho živnosti.²⁹⁷

²⁹¹ Řk. farní úřad St. Ulrich, Vídeň VII, sign. 01-87, 1915–1920, fol. 11, roč. 1917, č. ř. 30.

²⁹² NA. *PŘ Praha II, evidence obyvatel (1914–1953)*, evidenční karta z roku 1923, Jindřich Fišer (1889).

²⁹³ NA. *PŘ Praha II, všeobecná spisovna (1941–1950)*, sign. F 815 / 2, fol. 3.

²⁹⁴ Tamtéž, fol. 5.

²⁹⁵ Tamtéž, fol. 7.

²⁹⁶ Tamtéž, fol. 136, 254.

²⁹⁷ Tamtéž, fol. 4.

Provoz hostince Jindřich od roku 1925 propojil rovněž s organizací společenských večerů s hudbou, které bylo možné navštívit ve sklepních prostorách jeho provozovny. Aby se ale podobné hudební produkce vůbec mohly uskutečnit, musel pan hostinský disponovat rovněž oprávněním k prodloužení obvyklé otevírací doby, která v hostinci tehdy končila s odbitím osmé hodiny večerní. U příležitosti konání podobných akcí chtěl ale Jindřich nechat svůj podnik otevřen kupříkladu až do tří hodin do rána.²⁹⁸ Povolení k provozování tiché hudby v pozdních nočních hodinách Jindřich v průběhu roku 1925 skutečně několikrát získal za podmínky, že místní obyvatelé si nebudou stěžovat na rušení nočního klidu.²⁹⁹

Někteří policejní důstojníci se však i přes udělení příslušných povolení domnívali, že se některé společenské večery v Jindřichově hostinci konají neoprávněně. Na konci dubna 1925 tedy jeden strážmistr ohlásil pana hostinského na policejní ředitelství s tím, že se ještě hodinu a půl po půlnoci v jeho podniku, údajně nepovoleně, hrálo na klavír.³⁰⁰ Obdobná situace se posléze opakovala i v polovině května téhož roku, kdy jeden z obvodních inspektorů zaslechl vedle hrajícího klavíru z podniku taktéž zvuk houslí, a to až v půl třetí ráno. Tuto skutečnost opět bryskně oznámil svým nadřízeným.³⁰¹ Přestože obě zmiňované hudební produkce povolené byly, dostal se Jindřich Fišer v tomto případě do prvních konfliktů s policií, které v dalších letech výrazně vygradovaly.

Ale i v případě, že se žádný koncert nekonal, musel Jindřich, pakliže chtěl svůj podnik nechat otevřený o něco déle, žádat o tzv. povolení přes čas.³⁰² Jelikož podobných žádostí zasílal pan hostinský na policejní ředitelství skutečně nespočet, bylo mu od konce dubna 1925 uděleno povolení, dle něhož mohl mít svoji hostinskou živnost otevřenou do třetí hodiny ranní každý den. Tento souhlas mohla ale policie okamžitě odvolat v případě, že by si na provoz hostince kdokoliv stěžoval.³⁰³

Zároveň je nutné zmínit, že policie sledovala provoz živnosti skutečně bedlivě a často se dopustila i nepříjemných přešlapů. Ve stejné době, kdy Jindřich získal výše uvedené oprávnění posunující stanovenou zavírací hodinu, byly spatřeny okolo čtvrté hodiny ranní v hostinských místnostech tři osoby, které odpovědní policejní důstojníci okamžitě považovali za štamgasty. Ti by však měli podnik opustit nejpozději ve tři hodiny ráno. Při následném šetření se ovšem

²⁹⁸ NA. *PŘ Praha II, všeobecná spisovna (1941–1950)*, sign. F 815 / 2, fol. 9–10, 35.

²⁹⁹ Tamtéž, fol. 12, 44, 46, 51, 52.

³⁰⁰ Tamtéž, fol. 40.

³⁰¹ Tamtéž, fol. 39.

³⁰² Tamtéž, fol. 18–30.

³⁰³ Tamtéž, fol. 38.

ukázalo, že tyto osoby byly pouhými zaměstnanci Jindřichova uzenářství a v nočních hodinách pracovali na výrobě zboží.³⁰⁴

Snaha policejních orgánů o nachytání pana hostinského při nedodržování předepsaných pravidel se setkala s úspěchem až na konci července 1925. Tehdy byl Jindřich Fišer přistižen, jak ve čtvrt na čtyři ráno, tj. pouhých patnáct minut po zavírací hodině, hostil ve svém podniku pět štamgastů nad sklenicemi vína. Při výslechu Jindřich následně uvedl, že těmto osobám již víno nenaléval a po konci otevírací doby je pouze nemohl dostat ven ze své provozovny. Tento první prohřešek byl tedy prozatím řešen napomenutím a poučením o stávajících předpisech.³⁰⁵

Dne 20. září 1925 však došlo k obdobné situaci v Jindřichově podniku podruhé. Tentokrát bylo před pátou hodinou ranní přistiženo v hostinských místnostech dokonce deset zákazníků.³⁰⁶ Se svým, znovu využitým, vysvětlením o neochotě hostů k opuštění podniku Jindřich již neuspěl a byla mu udělena pokuta ve výši 20 korun ve prospěch chudinského fondu.³⁰⁷ Udělení pokuty však v Jindřichově případě zjevně nebylo účinnou sankcí, neboť v polovině prosince téhož roku byl přistižen při nedodržení zavírací hodiny znovu.³⁰⁸

Do konfliktů se však Jindřich nedostával pouze s policií, ale i se svými spolupracovníky. Dle dochovaných záznamů v polovině prosince 1925 uhodil pan hostinský po hádce jednoho ze svých zaměstnanců blíž nespecifikovaným tupým předmětem do hlavy, čímž mu způsobil drobnou tržnou ránu za levým uchem. K uvedenému incidentu navíc došlo v pozdních nočních hodinách.³⁰⁹

Obecnou povědomost o svém podniku se v témže roce Jindřich rozhodl rozšířit s pomocí reklamních plakátů, ale i čtyřkolového vozíku, na němž by visel osvětlený nápis „*Staroměstský sklep – hudba, laciné obědy a večere*“. Zmíněnou reklamní kampaň chtěl pan hostinský v ulicích Prahy provozovat celkem osm měsíců.³¹⁰ Přestože bylo povolení k této akci Jindřichovi vydáno, jeho platnost byla omezena na dobu tří týdnů v průběhu dubna 1925 a příslušné reklamní transparenty se navíc nesměly objevit na frekventovaných křižovatkách, ale ani v ulicích Hyberská, Celetná, Karlova, Železná, Jindřišská, Vodičkova, 28. října a Revoluční.³¹¹ Obdobný, avšak tentokrát pouze dvoukolový, reklamní vozík mohl Jindřich vypustit do

³⁰⁴ NA. PŘ Praha II, všeobecná spisovna (1941–1950), sign. F 815 / 2, fol. 41.

³⁰⁵ Tamtéž, fol. 43.

³⁰⁶ Tamtéž, fol. 50.

³⁰⁷ Tamtéž, fol. 47–49.

³⁰⁸ Tamtéž, fol. 62.

³⁰⁹ Tamtéž, fol. 57.

³¹⁰ Tamtéž, fol. 16.

³¹¹ Tamtéž, fol. 17.

pražských ulic znovu od května téhož roku. Tentokrát však bylo povolení vydáno na podstatně delší dobu, konkrétně do 31. prosince 1925.³¹²

Nový typ reklamní propagace svého podniku se pak Jindřich rozhodl vypustit do pražských ulic na počátku června 1926. Propagační transparent tentokrát umístil na jakýsi tvrdý klobouk, který si nasadil na hlavu jeden z jeho zřízců. V nočních a večerních hodinách měl posléze tento zřízenec zajistit, aby byla reklama osvětlena pomocí elektrické žárovky, kterou napájela baterie umístěná ve zřízcově kapse.³¹³ Povolení k provozování této reklamní kampaně však Jindřich získal pouze na dobu tří měsíců, a tak ke konci téhož roku musel zažádat o povolení reklamy znovu. Tentokrát byl v jeho žádosti blíže specifikován i text reklamního transparentu, který zněl „*Pst-Pst Bar*“. Tato slova umístěná na osvětleném cylindru se stala rovněž novým názvem celého Jindřichova podniku.³¹⁴

Již na jaře 1925 si Jindřich zažádal rovněž o možnost rozšířit svůj hostinec do jedné další místnosti v suterénu domu s čp. 608 na Staroměstském náměstí.³¹⁵ Jelikož ještě v polovině února 1926 nebyl schvalovací proces ukončen, rozšířil pan hostinský svoji provozovnu i bez patřičného oprávnění. Tato skutečnost samozřejmě nešla pozornosti místní policie, která po Jindřichovi již na počátku března téhož roku požadovala předložení příslušného dokumentu, jenž by jej opravňoval k provozu hostince v nových prostorech.³¹⁶ Rozšířená koncese však byla panu hostinskému doručena až o několik dní později.³¹⁷

Problémy kvůli nedodržování stanovené zavírací hodiny provázely rovněž celý rok 1926. Větší množství hostů bylo v Jindřichově hostinci přistiženo kupříkladu 2. února s tím, že poslední osoby podnik opustily až před čtvrtou hodinou ráno. Jindřich se v tomto případě opět vymluvil na to, že tito lidé byli údajně zaměstnání v jeho podniku. Tentokrát je však neoznačil za výrobce zboží pro své uzenářství, ale za osoby pověřené úklidem lokálu.³¹⁸ U příležitosti významnějších kulturních událostí, např. veletrhů, plesů, hospodářské výstavy či masopustu, ovšem pan hostinský zažádal dodatečně o prodloužení otevírací doby až do páté hodiny ranní,³¹⁹ čímž místní strážníci v některých dnech ztratili možnost k popotahování Jindřicha Fišera za nedodržení původní zavírací hodiny.

³¹² NA. *PŘ Praha II, všeobecná spisovna (1941–1950)*, sign. F 815 / 2, fol. 34, 36.

³¹³ Tamtéž, fol. 82.

³¹⁴ Tamtéž, fol. 93.

³¹⁵ Tamtéž, fol. 78.

³¹⁶ Tamtéž, fol. 63.

³¹⁷ Tamtéž, fol. 78.

³¹⁸ Tamtéž, fol. 58.

³¹⁹ Tamtéž, fol. 64, 79, 83, 88, 179, 333.

Ke všem výše zmiňovaným prohřeškům se pak 23. dubna 1926 přidal ještě jeden, který je možné označit za nejzávažnější. U baru Jindřichova podniku byla totiž v tento den přistižena číšnice Anna Suchá při souloži³²⁰ s několika hosty. Poté, co se Jindřich Fišer dostavil kvůli výše popsanému incidentu na živnostenský referát pražského magistrátu, vypověděl, že ve své živnosti netrpí provozování prostituce, a proto považuje za vyloučené, že by některý z jeho zaměstnanců souložil s hosty.

Pražský magistrát však považoval za prokázané, že prostituce v Pst-Pst baru provozována byla. Z tohoto důvodu, ale také kvůli možnému ohrožení spolehlivosti majitele podniku, byla Jindřichu Fišerovi zaslána první písemná výstraha. Pakliže by se i po jejím udělení podobná situace odehrála na půdě hostince znovu, mohla by být Jindřichovi odňata jeho hostinská a výčepnická koncese, a to buď přechodně nebo trvale.³²¹

Zanedlouho po této nepříjemné události však přišlo na hostinec Jindřicha Fišera, ale i na další dva podobné podniky v centru Prahy toto anonymní udání: *„V dnešních časopisech je uveřejněna policejní zpráva o stíhání hazardních her na různých místech Prahy. Při této příležitosti vzpomínám na staré české přísloví „Pod svícnem bývá tma.“, neboť ve vnitřní Praze v samotné blízkosti policejního ředitelství je více takovýchto míst, kde se shromažďují hazardní hráči a za vedení bankéřů ze řemesla tyto hry provozují.*

Zároveň dovoluji si sdělit, že někteří ze zúčastněných bývají pravidelně upozorňováni má-li přijít prohlídka a nikoho se ve vnitřní Praze neobávají, jen policejního inspektora Cahyny. Na některé místnosti současně upozorním, jsou to:

- v Konviktské ulici býv. rest. u Ročků po jedenácté hod. v noci, po uzavření v kuchyni
- v kavárně „Pst“ „Pst“ na rohu Staroměstského náměstí, již od večera
- ve Smetanově kavárně v Revoluční třídě od osmi do deseti, v sobotu do jedné

Takovýchto místností dala by se jmenovati celá řada, kde nezkušení a nevědomí lidé bývají mnohdy o poslední groš obírání a není stále možno nějaké nápravy se domoci. Nejlepší informace bylo by možno získati od číšníků těchto místností, kteří by jistě vyjmenovali ty hlavní záškodníky.

Nerad se snižuji k tomuto anonymnímu udání, poněvadž jsem jeho zásadním nepřítelem, ale činím tak pro svoji vlastní bezpečnost, neboť vím ze zkušenosti, že ti hlavní machři mají takové spojení, že se všechno dozvědí, a proto bych nerad, aby moje osoba byla vystavena pomstě těchto nebezpečných individuí.“

³²⁰ NA. PŘ Praha II, všeobecná spisovna (1941–1950), sign. F 815 / 2, fol. 86.

³²¹ Tamtéž, fol. 91.

Toto oznámení přimělo pražskou policii provést v hostinských místnostech Jindřicha Fišera prohlídku, při níž zjistila, že jsou zde skutečně provozovány dvě zakázané hazardní hry. Jelikož se však hrálo pouze o malý obnos peněz, nebyla nakonec tato záležitost předána k dalšímu trestnímu řízení. Přítomné hosty, ale i zdejšího provozního policie ovšem důrazně upozornila, aby se pro příště podobných nezákonných aktivit vyvarovali. Po všech zmíněných incidentech navíc představitelé pražského policejního ředitelství konstatovali, že Jindřichův hostinec navštěvují převážně osoby pochybné pověsti, a proto je potřeba věnovat této živnosti zvýšenou pozornost.³²²

Počátkem roku 1927 si provozem své živnosti pan hostinský vydělal přibližně 2 000 korun měsíčně.³²³ Výše jeho výdělku ho však stále nemotivovala k dodržování předepsaných pravidel, neboť i nyní pokračovaly poměrně pravidelně střety s místními strážníky kvůli nedodržování zavírací hodiny,³²⁴ která byla po celý rok stanovena na třetí hodinu ranní. V podniku zároveň každý den probíhaly společenské večery s hudbou.³²⁵

Špatnou pověst podniku ovšem nebudoval pouze jeho majitel, ale i někteří jeho zaměstnanci. Jedním z nich byl i číšník Karel Krtek, který koncem února téhož roku zkasíroval účetního Rudolfa Voola vskutku kuriózním způsobem. Pan číšník mu totiž až tři dny po jeho návštěvě baru předložil účet na 1 800 korun. To by samo o sobě jistě nebylo nic zvláštního, kdyby ovšem účetní Vool nedorazil napoprvé do baru již zcela opilý a nepamatoval si, že takovou sumu v podniku vůbec utratil.

Za svoji návštěvu baru v podnapilém stavu pan účetní dobrovolně zaplatil alespoň 300 korun v domnění, že tato suma bude číšníkovi stačit. Jeho představa byla ovšem mylná, neboť Karel Krtek se domáhal i zbytku požadované částky. Za daných okolností se tedy účetní Vool rozhodl podat na pana číšníka trestní oznámení pro podvod s odůvodněním, že si při zmiňované návštěvě Jindřichovy živnosti nic neobjednal a Karel Krtek pouze využil jeho opilosti k vlastnímu obohacení. Na druhou stranu je však nutné zmínit, že pan číšník při následném výslechu prohlásil, že si účtoval pouze to, co si účetní Vool skutečně objednal.³²⁶

V polovině dubna 1927 byl při porušování pravidel přistižen opět sám majitel podniku, který hostil po konci otevírací doby ve své živnosti takřka plný lokál štamgastů. Do očí bijící přestupek se však Jindřich Fišer snažil ospravedlnit jakýmsi blíže nespecifikovaným novinovým článkem, v němž mělo být údajně uvedeno, že v sobotu mohou být hostince otevřeny plošně až do

³²² NA. *PŘ Praha II, všeobecná spisovna (1941–1950)*, sign. F 815 / 2, fol. 102.

³²³ Tamtéž, fol. 107.

³²⁴ Tamtéž, fol. 110.

³²⁵ Tamtéž, fol. 104, 112, 113, 117, 119, 124, 133, 134, 137, 140–142, 148, 149.

³²⁶ NA. *PŘ Praha II, všeobecná spisovna (1931–1940)*, sign. K 5040 / 9, fol. 4.

pěti hodin do rána. Díky této výmluvě nakonec dosáhl svého. Pokuta mu udělena nebyla a zdejší obvodní inspektor jej pouze důrazně napomenul.³²⁷

Opakovaná varování či důrazná napomenutí se však v případě Pst-Pst Baru zjevně minula účinkem. V průběhu jara 1927 totiž na policejní komisariát na pražském Josefově přišel tento dopis:

„Velevážený pane komisaři!

Pro Boha Vás prosím, buďte tak laskav a zakažte v kavárně „Pst-Pst“ Roubíček³²⁸ na Staroměstském náměstí proti ochranné stanici ty hazardní hry, který tam denně večer od devíti hodin hrajou. Moje dcera je nešťastná, jelikož můj zeť tam prohrává mnoho peněz a nedá si říct. Tak přijdu já s prosbou na Vás, byste snad Vy mohl zakročit.

Hrajou tam „Boží požehnání“ a „Moje teta a tvoje teta“. Byl jsem sám u pana kavárníka a ten mě prostě odbyl. Srdečný dík za Vaši námahu. Znamenám se v plné úctě. Josef Karlík³²⁹

Pražskému policejnímu ředitelství přišlo o čtyři dny později obdobné udání, v němž jeho pisatel uváděl následující: *„V kavárně „Pst-Pst“ Roubíček na Staroměstském náměstí hrajou denně večer v devět hodin „Boží požehnání“. [...] Jelikož nemohu na to koukat, já nikdy jsem také nekradl, proto to udávám. S úctou, Karel Brdlík³³⁰*

Na základě těchto oznámení se policie rozhodla provádět v Jindřichově hostinci občasně revize, a to za využití svých civilních agentů.³³¹ Snaha policie byla v tomto případě úspěšná. Jeden z těchto agentů totiž přistihl v Jindřichově Pst-Pst Baru v nočních hodinách dne 25. května 1927 pekařského pomocníka Josefa Buriana a zubního technika Ladislava Jasanského, jak hrají zakázanou karetní hru „Moje teta, tvoje teta“. Oba tyto muži byli následně předvedeni na policejní stanici na pražském Josefově a byly jim zabaveny karty, ale i hotovost ve výši 130 korun, o níž se hrálo. Zbylí hráči nemohli být zadrženi, neboť se ihned po spatření civilního agenta rozutekli. Zjištěné skutečnosti posléze vedly k zahájení trestního řízení proti ztotožněným hráčům, ale i proti Jindřichu Fišerovi.³³²

Zvýšená pozornost policejních orgánů o Fišerův bar však nepřiměla zdejší hazardní hráče k ukončení jejich nezákonných aktivit. Svědčí o tom obsah dalších dvou anonymních dopisů. První z nich došel na policejní ředitelství na konci září 1927 a obsahuje mezi řádky i jistou formu výhrůžky: *„Jest podivno, že ponecháváte kavárnu Fišer na Staroměstském náměstí, kde*

³²⁷ NA. *PŘ Praha II, všeobecná spisovna (1941–1950)*, sign. F 815 / 2, fol. 118.

³²⁸ Gustav Roubíček byl provozním ředitelem Jindřichovy hostinské živnosti.

³²⁹ NA. *PŘ Praha II, všeobecná spisovna (1941–1950)*, sign. F 815 / 2, fol. 125. Pro srozumitelnost textu byly v přepisu dokumentu opraveny hrubé gramatické chyby.

³³⁰ Tamtéž, fol. 143.

³³¹ Tamtéž, fol. 126.

³³² Tamtéž, fol. 131.

se hrají celé noci karty a sice falešné, otevřenou. Nežli se obrátím na veškerou veřejnost, doufám, že tyto řádky postačí zjednatí pořádek.“³³³

Druhé oznámení bylo psáno německy. Pisatel popsal Fišerův hostinec jako špeluňku, v níž se scházejí známí gauneři, jejichž cílem je připravit při hazardních hrách příchozí osoby nejen o peníze, ale i jejich čest. Muže, kteří v Pst-Pst Baru drželi bank, oznamovatel navíc považoval za podvodníky, kteří díky nezákonným činnostem vedli znamenitý život. Zároveň se anonym domníval, že policie možná tyto aktivity tiše podporuje. Tento německý oznamovatel však alespoň označil konkrétními jmény či přezdívkami osoby, které hazard v baru organizovaly. Vedle již dříve zadrženého Josefa Buriana se jednalo taktéž o Antonína Buriana či Antonína Fuchse, ale taktéž o muže, kterým se říkalo Křišpín, Řetkovák a Kaš.³³⁴

Další policejní kontrola Fišerova podniku, která proběhla po doručení citovaných dopisů v listopadu 1927, však svědčí zejména o zjevné bezradnosti tehdejší policie. Přestože se v hostinci opět hrály zakázané hry, nebylo možné přítomné osoby zadržet a zahájit proti nim trestní řízení, neboť hráči po spatření detektivů ze stolu včas odstranili karty i peníze, takže jim nemohl být jejich skutek prokázán.

Ačkoliv byli Jindřich Fišer i jeho provozní ředitel, Gustav Roubíček, již poněkolkáté upozorněni na nezákonnost podobných aktivit, nezjednali ani po popsáném incidentu nápravu.³³⁵ 17. prosince tedy policie vyslala do Jindřichova baru hned tři agenty, kteří zde okolo půlnoci provedli další prohlídku, která již úspěšná byla. Přistihli totiž obchodního cestujícího Oskara Karpelese, švadlenu Aloisii Maškovou a obchodnici Karolínu Frysovou při partii zakázané karetní hry „Boží požehnání“. Předměty doličnými se v tomto případě staly opět zabavené hrací karty a obnos ve výši 72 korun, který by získal případný vítěz.³³⁶

Pan hostinský ale v roce 1927 zažíval nepříjemné chvíle nejen při řešení nezákonných skutků, k nimž docházelo v jeho baru. Nepříliš šťastné okamžiky prožíval i v osobním životě, když mu 4. července zemřela v podolském sanatoriu na zánět plic jeho první manželka Marie, a to ve věku pouhých 36 let. Její mrtvola byla posléze převezena do krematoria na pražských Olšanech, kde byla o čtyři dny později zpopelněna.³³⁷ Jednu pozitivní změnu však Jindřichovi přesto tento rok přinesl. V polovině prosince totiž úspěšně vykonal řidičskou zkoušku, na základě které mu byl ve 38 letech vydán jeho první řidičský průkaz.³³⁸

³³³ NA. *PŘ Praha II, všeobecná spisovna (1941–1950)*, sign. F 815 / 2, fol. 145–146.

³³⁴ Tamtéž, fol. 151.

³³⁵ Tamtéž, fol. 147.

³³⁶ Tamtéž, fol. 154.

³³⁷ AHMP. *Sbírka matrik (1584–1944)*, sign. POD Z6, fol. 67, roč. 1927, č. ř. 70.

³³⁸ NA. *PŘ Praha II, všeobecná spisovna (1941–1950)*, sign. F 815 / 2, fol. 152.

Ani v roce následujícím se Jindřich nepokusil vylepšit velmi špatnou pověst svého baru i celé hostinské živnosti. Hned v lednu 1928 totiž pověřený strážmistr odhalil v Pst-Pst Baru opětovné provozování hazardu. Jmenovitě přistihl již dříve zadrženého Oskara Karpelese, který spolu s obchodníkem Jaroslavem Leitnerem obehrali o 700 korun číšníka Bedřicha Pluskala. Muži se posléze na strážnici doznali k tomu, že skutečně zmiňovaný obnos získali při zakázané karetní hře.³³⁹ Nutno rovněž zmínit, že zvláště Oskar Karpeles měl za sebou poměrně bohatou trestní minulost. V průběhu dvacátých let byl několikrát zadržen či odsouzen kvůli zpronevěře či kvůli provozování zapovězených her.³⁴⁰

Poté, co pan hostinský v únoru 1928 odcestoval na krátký čas do Paříže, pověřil řízením živnosti svého vrchního číšníka Karla Krtka, který však podnik vedl obdobně jako jeho majitel, neboť i on nedodržoval stanovenou zavírací hodinu. Kupříkladu 16. února pan číšník omlouval své jednání velmi špatným počasím, kvůli němuž hosté údajně nechtěli opustit bar. Na druhou stranu se ale ke svému činu doznal a dobrovolně uhradil pokutu ve výši 20 korun.³⁴¹ Karel Krtka posléze řídil Pst-Pst Bar i v dalších měsících. Díky této organizační změně mohl tedy Jindřich Fišer při některých dalších incidentech konstatovat, že o nich nic neví, neboť nebyl v podniku přítomen a pan vrchní číšník jej o žádných problémech neinformoval.³⁴²

Oba výše zmiňované delikty pak byly téhož roku naráz odhaleny v nočních hodinách přesně týden před Štědrým dnem. Přítomný provozní ředitel Gustav Roubíček totiž hostil v baru o čtvrté hodině ranní přibližně dvacet štamgastů, z nichž někteří si navíc dlouhou chvíli krátili při zakázané karetní hře. Všichni, až na Jana Buriana, který držel bank, se ovšem po spatření pana obvodního inspektora rozutekli. Jen těžko se dá za těchto okolností uvěřit slovům pana provozního, který prohlásil, že si hraní hazardních her toho dne v provozovně nevšiml.³⁴³ Jindřich Fišer však neměl problémy se zákonem pouze v souvislosti s provozem své živnosti. Na podzim 1928 byl například odsouzen pražským přestupkovým soudem k pokutě ve výši 10 korun za urážku zřízence elektrických drah ve službě.³⁴⁴

Vztah mezi Jindřichem Fišerem a jeho provozním ředitelem Gustavem Roubíčkem byl v téže době upevněn i skrze sňatek, který uzavřela Roubíčková dcera Alžběta s ovdovělým Jindřichem, který byl ovšem o čtrnáct let starší než jeho nastávající. Svatba proběhla 12. října 1928 na Staroměstské radnici za účasti Jindřichova bratrance a pražského kavárníka Jaroslava Šterby,

³³⁹ NA. *PŘ Praha II, všeobecná spisovna (1941–1950)*, sign. F 815 / 2, fol. 156.

³⁴⁰ Tamtéž, fol. 162.

³⁴¹ Tamtéž, fol. 157.

³⁴² Tamtéž, fol. 181, 198.

³⁴³ Tamtéž, fol. 176–178.

³⁴⁴ Tamtéž, fol. 216.

který šel novomanželům za svědka. Tímto sňatkem Jindřich rovněž nevědomky předurčil osud celé své rodiny v letech nacistické perzekuce. Gustav Roubíček i jeho dcera Alžběta byli totiž Židé.³⁴⁵

Do jisté míry osudnou se Jindřichovi nakonec stala policejní prohlídka, k níž došlo 16. května 1929 večer, a to na základě opakovaných stížností. Čtyři obvodní inspektoři v tento den opět přistihli pekařského pomocníka Josefa Buriana, jak spolu s dělníkem Emanuelem Gründlem, vetešníkem Karlem Grünhutem, nezaměstnaným Antonínem Hulešem, ale i dalšími, v době zásahu uprchlími, osobami hraje hazardní hru „Boží požehnání“. V případě Josefa Buriana lze zároveň konstatovat, že tento muž provozoval v Jindřichově hostinci zapovězené hazardní hry minimálně po dobu dvou let, a to i přes opakované návštěvy policejních agentů ve zdejším lokálu.³⁴⁶

Zjištění z květnové prohlídky posléze přinesla Jindřichovi nejen další problémy s policií, ale i udělení druhé písemné výstrahy od živnostenského referátu pražského magistrátu. Tato listina navazovala na první písemnou výstrahu, která byla panu hostinskému udělena ke konci roku 1926 kvůli provozování prostituce. Tentokrát však označili odpovědní úředníci za hlavní důvod udělení výstrahy provozování zakázaných hazardních her a zároveň konstatovali, že nepřítomnost koncesionáře v jeho podniku jej nezbavuje zodpovědnosti za způsob, jakým je jeho živnost provozována. Jindřich byl rovněž znovu upozorněn, že v případě dalšího nezákonného jednání mu může být jeho hostinská a výčepnické koncese odebrána.³⁴⁷

Nezákonné aktivity ale ani za této situace v Pst-Pst Baru neustaly, jejich závažnost se naopak prohloubila. Jindřich Fišer totiž ve svém baru zaměstnal v polovině roku 1929 sedmnáctiletou Marii Šmídovou, která měla jako číšnice za odvedenou práci dostávat měsíční plat 300 korun spolu se spropitným. Na této činnosti by samo o sobě jistě nebylo nic špatného, kdyby ovšem jmenovaná dívka neměla mezi devátou hodinou večerní a třetí hodinou ranní navštěvovat jedno ze čtyř separé, v nichž byla provozována prostituce.³⁴⁸ Nezletilá Marie do těchto prostor Jindřichova podniku chodila průměrně dvakrát týdně, přičemž za uspokojení jednoho hosta obdržela odměnu ve výši dosahující až sta korun.

Přibližně po pěti týdnech však Marie Pst-Pst Bar definitivně opustila a o jejích zkušenostech se nakonec dozvěděla i pražská policie, která následně zahájila proti Jindřichovi trestní řízení pro podezření z kuplířství. Celá záležitost byla posléze oznámena i pražskému magistrátu,

³⁴⁵ AHMP. *Sbírka matrik (1584–1944)*, sign. MAG O44, fol. 132, roč. 1928, č. ř. 1763.

³⁴⁶ NA. *PŘ Praha II, všeobecná spisovna (1941–1950)*, sign. F 815 / 2, fol. 203.

³⁴⁷ Tamtéž, fol. 211.

³⁴⁸ NA. *PŘ Praha II, všeobecná spisovna (1931–1940)*, sign. S 3819 / 29, fol. 7.

neboť zaměstnávání nezletilých dívek po desáté hodině večerní odporovalo ustanovením zákona o osmihodinové pracovní době.³⁴⁹

Sama Marie pak v Jindřichově baru zahájila kariéru známé pražské, ale i mimopražské prostitutky a příležitostné zlodějky s velmi špatnou pověstí,³⁵⁰ o čemž svědčí taktéž anonymní udání z konce téhož roku: „*Sděluji tímto, že jsem asi před deseti dny oznámila sociální péči v Rytířské ulici, že Marie (Micka) Šmídová je pohlavně nemocná a má se léčit.*

Dotyčná stále běhá po předních kavárnách. Každý den je v kavárně Luxor na Václavském náměstí, kde je často v separé, a návštěvy pánské přijímá i do bytu. Ona bydlí v penzionátě pro dívky ve Štěpánské ulici č. 16 naproti kavárně Ostende. Nebude-li ještě tentokrát proti Šmídové zakročeno, nebudu se vícekrát o podobné věci starat. [...] V plné účtě zatím neznámá.“³⁵¹

Na základě proběhlého šetření každopádně magistrátní úředníci dospěli k závěru, že Jindřich Fišer při provozování své hostinské živnosti nedodržuje zákon a udělili mu pokutu ve výši 100 korun za zaměstnávání ženského personálu při „noční práci“.³⁵² Ve chvíli, kdy bylo rozhodnuto o udělení této sankce, Jindřich ale již ve svém podniku zaměstnal další, tentokrát šestnáctiletou, dívku, která se jmenovala Augusta Eitzenbergerová. Přestože oficiálně tato slečna působila v Pst-Pst Baru po dobu čtrnácti dnů jako čišnice, jejím dalším úkolem bylo „bavit“ v nočních hodinách přítomné hosty.³⁵³

O bujarosti života této dívky zároveň svědčí skutečnost, že se již v polovině třicátých let léčila z blíže neupřesněné pohlavní choroby.³⁵⁴ Augusta Eitzenbergerová se ale prokazatelně vyskytovala rovněž ve výrazně noblesnějším kavárenském podniku Jaroslava Štěrbý, kde působila patrně jako barová tanečnice, a to přinejmenším v polovině roku 1939.³⁵⁵ Do jaké míry lze tuto skutečnost spojit s tím, že Štěrbý byl synovcem Jindřicha Fišera, zůstává otázkou.

Druhá písemná výstraha tedy v Jindřichově podniku zjevně nepomohla zastavit prostituci, ale ani zakázané hazardní hry. V polovině září 1929 totiž sluha František Kolman ohlásil na okresním policejním komisařství, že byl v baru obehrán o 280 korun již zmiňovaným podvodníkem, Oskarem Karpelesem. Ten po předvedení na strážnici sice doznal, že držel bank, avšak odmítl policii sdělit jména osob, které s ním hazard provozovaly.³⁵⁶

³⁴⁹ NA. *PŘ Praha II, všeobecná spisovna (1941–1950)*, sign. F 815 / 2, fol. 218.

³⁵⁰ NA. *PŘ Praha II, všeobecná spisovna (1931–1940)*, sign. S 3819 / 29, fol. 16, 47.

³⁵¹ Tamtéž, fol. 29.

³⁵² NA. *PŘ Praha II, všeobecná spisovna (1941–1950)*, sign. F 815 / 2, fol. 247.

³⁵³ Tamtéž, fol. 248.

³⁵⁴ NA. *PŘ Praha II, všeobecná spisovna (1931–1940)*, sign. E 216 / 6, fol. 34.

³⁵⁵ Tamtéž, fol. 58, 59.

³⁵⁶ NA. *PŘ Praha II, všeobecná spisovna (1941–1950)*, sign. F 815 / 2, fol. 220.

Stejný prohřešek policie v baru zaznamenala i při revizi na počátku května 1930, kdy bylo při provozování zapovězené karetní hry spatřeno pět mužů, z nichž se podařilo překvapivě všechny ztotožnit. Za zmínku stojí především vetešník Karel Grünhut, který po svém zadržení v minulém roce s hazardem zjevně nepřestal, a Jindřichův provozní ředitel Gustav Roubíček, za jehož patronace tato partie probíhala. Úspěch razie lze přesto označit pouze za částečný, neboť po vstupu asistenčních policejních orgánů do Jindřichovy provozovny štamgasti ihned schovali ze stolů peníze, o něž hráli.³⁵⁷ Pokračovalo taktéž pravidelné překračování stanovené zavírací hodiny,³⁵⁸ které obchodní vedoucí Jindřichova baru, Jaroslav Sehnal, v březnu 1930 odůvodňoval například neochotou jednoho hosta k zaplacení útraty.³⁵⁹

Jelikož bylo zřejmé, že ani druhá písemná výstraha nevedla ke kýženému cíli, rozhodl živnostenský referát 5. června 1930 o odnětí hostinské a výčepnické koncese pro podnik Jindřicha Fišera, a to na dobu 15 dnů. Osm dní po doručení příslušného výměru majiteli koncese pak měla být jeho provozovna úředně uzavřena. Přestože Pst-Pst Bar policie spojovala s mnoha nezákonnými činy, oficiálním důvodem k jeho dočasnému uzavření se stalo nakonec provozování zapovězených hazardních her.³⁶⁰

Patnáctidenní zavíračka však Jindřichův způsob vedení živnosti nikterak neproměnila. Došlo pouze k jedné změně, a to k přejmenování „Pst-Pst Baru“ na „Staroměstský sklep“.³⁶¹ O útlumu či dokonce zastavení nezákonných aktivit však nemůže být ani řeč. Na začátku října 1930, tj. necelé čtyři měsíce po nuceném uzavření hostince, se totiž opět dostavil na okresní policejní komisařství muž, konkrétně obchodní příručí Antonín Kordula, který v průběhu hazardní hry ve Fišerově živnosti přišel o 90 korun.³⁶² Na stejnou policejní služebnu navíc přišel o měsíc později dopis, jehož obsah neříkal o pověsti Fišerova hostince rovněž nic dobrého: „*V tý putyce kavárenský Fišera bude ještě jednou někdo zabit. Že to tak jednou skončí, uvádí očitý svědek.*“³⁶³

Další anonym se pak ve stejné době obrátil na pražské policejní ředitelství a ve svém přípisu popisoval detailněji organizaci neutuchajícího hazardu ve Staroměstském sklepe: „*Chodí tam samí chudáci, kteří každý halěř tam denně prohrají, pak nemají co jíst a v mnoha případech ani kde spát, jsem též jeden z nich. Z té hry žije 16 statných mužů s rodinou, kteří by si i jinak živobytí mohli vydělat. Jsou 2 partie po 8 dílech, které se denně střídají.*“

³⁵⁷ NA. PŘ Praha II, všeobecná spisovna (1941–1950), sign. F 815 / 2, fol. 246.

³⁵⁸ Tamtéž, fol. 239, 243.

³⁵⁹ Tamtéž, fol. 236.

³⁶⁰ Tamtéž, fol. 250.

³⁶¹ Tamtéž, fol. 248.

³⁶² Tamtéž, fol. 257.

³⁶³ Tamtéž, fol. 262. Pro srozumitelnost textu byly v přepisu dokumentu opraveny hrubé gramatické chyby.

Razie by musela býti provedena nenápadně neznámým panem civilním inspektorem, jelikož stále někdo přede dveřmi hlídá. Muselo by se kontrolovat několikrát za sebou, poněvadž již tam byla razie několikrát a zase se hraje dále.“ Výsledkem tohoto oznámení se staly tři po sobě jdoucí razie v Jindřichově podniku, které však skončily bezvýsledně.³⁶⁴

Obdobnou stížnost posléze zaslal neznámý pisatel rovněž na prezidium ministerstva vnitra, neboť se domníval, že pražská policie hazard ve Fišerově hostinci přehlíží. Celá záležitost byla posléze předána Zemskému úřadu v Praze, kterému policie v květnu 1931 sdělila, že v podniku jsou i po dočasném odejmutí živnostenského oprávnění prováděny prohlídky, při nichž však nebylo údajně zjištěno nic závadného.³⁶⁵ Osobně nevím, odkud nejmenovaný policejní důstojník čerpal tyto informace, když byl hazard ve Staroměstském sklepě prokazatelně provozován i ve druhé polovině roku 1930.

To, že se informace v původním oznámení policie nezakládaly na pravdě, dokazuje i skutečnost, že již v srpnu téhož roku se hazard v Jindřichově hostinci opět směle provozoval. Při zakázané karetní hře „Boží požehnání“ tehdy policie znovu přistihla obchodníka Karla Grünhuta spolu s dalšími dvěma muži, Antonínem Hartmannem a Vítězslavem Konířem. Nutno však dodat, že při této partii nebyl v podniku Jindřich Fišer přítomen a hazard se tak odehrával za přihlížení jeho tchána Gustava Roubíčka.³⁶⁶ Dle tvrzení odpovědných úředníků navíc opět začaly docházet na magistrát ve velkém množství stížnosti, které se týkaly právě tolerování zakázaných her ve Fišerově hostinci.³⁶⁷ V září 1931 se navíc pan hostinský přestěhoval ze Starého Města do domu na pražské Hanspaulce, takže měl o dění ve své živnosti podstatně menší přehled.³⁶⁸

I když měla policie v téže době k dispozici dokonce výpověď očitého svědka, který tvrdil, že se v Jindřichově hostinci hazard skutečně provozuje, nedokázala přímo na místě účinně zakročit. Svoji zjevnou neschopnost se posléze odpovědní inspektoři snažili v protokolu zlehčit tvrzením, že oznamující osoba, tj. úředník Antonín Vodička, byla v mírně podnapilém stavu.³⁶⁹ Ve druhé polovině roku 1931 přesto začíná zmínka o zapovězených hrách ubývat a v roce následujícím se o nich již nedochovala zmínka žádná. Lze tedy konstatovat, že na přelomu těchto dvou let hazard z Fišerova hostince, alespoň částečně, vymizel. Aby byla tato nepatrná proměna

³⁶⁴ NA. *PŘ Praha II, všeobecná spisovna (1941–1950)*, sign. F 815 / 2, fol. 264.

³⁶⁵ Tamtéž, fol. 273.

³⁶⁶ Tamtéž, fol. 278.

³⁶⁷ Tamtéž, fol. 280.

³⁶⁸ NA. *PŘ Praha II, evidence obyvatel (1914–1953)*, evidenční karta z roku 1923, Jindřich Fišer (1889).

³⁶⁹ NA. *PŘ Praha II, všeobecná spisovna (1941–1950)*, sign. F 815 / 2, fol. 284.

dokonána, došlo taktéž k opětovné změně názvu celé živnosti, kterou nově její majitel pojmenoval kavárna „Za větrem“.³⁷⁰

V ostatních směrech se však Jindřichův podnik příliš nezměnil. Zavírací hodinu pan majitel či jeho zástupci stále považovali za něco, co není třeba dodržovat.³⁷¹ Stejně tak zde od osmé hodiny večerní až do třetí hodiny ranní vyhrávala hudba, která byla nedílnou součástí nezaplatněných společenských večerů.³⁷² Mezi srpnem a říjnem 1932 však i hudební produkce na krátký čas utichly.³⁷³

Hlasitost avizované tiché hudby se však kupříkladu 1. září 1933 vymkla kontrole. V tento den nechal Jindřich ve své kavárně, která opět nesla název „Staroměstský sklep“, hrát hlučnou muziku, která se otevřenými okny linula do okolních bytů. K této hudební produkci, kterou obohatil i zpěv přítomných hostů, navíc došlo až po desáté hodině večerní. Avšak ve chvíli, kdy odpovědný obvodní inspektor upozornil Jindřicha Fišera na rušení nočního klidu, dočkal se od něj následující odpovědi: „*Já jsem živnostník. Já si budu dělat, co budu chtít. Vy mě nebudete rozkazovati. A ostatně, já si to vyřídím s panem komisařem.*“

Z těchto tří vět, ale i z předchozích zjištění je patrné, že Jindřich měl značně výbušnou povahu a nedokázal přiznat vlastní pochybení ani za situace, kdy byla pravda zjevně na straně policie. Při výslechu, k němuž došlo o deset dní později, však pan hostinský uvedl, že jakmile byl na rušení nočního klidu upozorněn, nařídil uzavření oken ve svém podniku tak, aby se hudba nerozléhala po celém náměstí. Na druhou stranu však konstatoval, že nemohl zabránit zpěvu přítomných hostů.³⁷⁴

Jednu z posledních žádostí o povolení společenských večerů s hudbou a tancem pak Jindřich zaslal na policejní ředitelství právě na konci září 1933. Přestože by i po excesu ze začátku tohoto měsíce byla jeho žádost pravděpodobně schválena, Jindřich plánované hudební produkce nakonec raději odřekl,³⁷⁵ a to až do počátku prosince.³⁷⁶ Impulzem k tomuto kroku se mohlo stát i narození jeho druhé dcery Ireny,³⁷⁷ které za nastalé situace mohl věnovat více času než své živnosti.

Poslední, oficiálně schválený, hudební večer posléze proběhl v Jindřichově kavárně patrně na konci ledna 1934.³⁷⁸ Soudím tak podle policejních hlášení, která se od této chvíle omezují

³⁷⁰ NA. PŘ Praha II, všeobecná spisovna (1941–1950), sign. F 815 / 2, fol. 290.

³⁷¹ Tamtéž, fol. 287, 290, 320, 323, 326, 330, 335.

³⁷² Tamtéž, fol. 285–286, 291–298, 304–306, 308–310, 312–313, 315.

³⁷³ Tamtéž, fol. 301, 303.

³⁷⁴ Tamtéž, fol. 314.

³⁷⁵ Tamtéž, fol. 316.

³⁷⁶ Tamtéž, fol. 331.

³⁷⁷ NA. PŘ Praha II, evidence obyvatel (1914–1953), evidenční karta z roku 1923, Jindřich Fišer (1889).

³⁷⁸ NA. PŘ Praha II, všeobecná spisovna (1941–1950), sign. F 815 / 2, fol. 336.

zejména na nedodržování stanovené otevírací doby, přičemž větší množství, převážně opilých, hostů bylo v Jindřichově kavárně spatřeno hned několikrát, a to v průběhu celého roku 1934 i na počátku roku 1935.³⁷⁹ Definitivní zrušení pravidelných hudebních produkcí souviselo rovněž s ukončením provozu hostinské a výčepnické živnosti v suterénních místnostech, k němuž došlo 22. února 1934.³⁸⁰ Jindřichovu kavárnu tedy od této chvíle tvořily pouze přízemní prostory domu s čp. 608 na Staroměstském náměstí.

Ačkoliv Jindřich přestal na policejním ředitelství žádat o povolení k provozování hudební zábavy, hudba z jeho živnosti zcela nezmizela. Svědčí o tom zpráva z poloviny července 1934, kdy byla v době nepřítomnosti pana majitele jeho živnost neoprávněně otevřena až do pozdních nočních hodin, a navíc se odtud i v půl čtvrté ráno ozývala hlučná muzika. Za tento přestupek byla posléze Jindřichovi vyměřena dvacetikorunová pokuta ve prospěch fondu nezaměstnaných.³⁸¹

Po jednom zcela klidném roce přišel neblahý zvrat v Jindřichových podnikatelských aktivitách v polovině března 1937. Tehdy došla na živnostenský referát magistrátu stížnost pražského Grémia vetešníků a obchodníků starým zbožím, která se týkala nezákonného obchodu se starými věcmi, k němuž docházelo právě v prostorách kavárny na Staroměstském náměstí:

„Představenstvo nadepsaného Grémia oznamuje slušně, že „Černá bursa“, která pokoutně obchodovala starými věcmi posledně v Praze I, Štupartská ulice, v hostinci pana Motyčky „U Posledního fiakra“ v důsledku asi zákroku policejních orgánů, přeložila svoji činnost do kavárny p. Jindřicha Fišera v Praze I, Staroměstské náměstí č. 14, kdež čile, pokoutně obchoduje za patronace majitele, pana Fišera.

V důsledku stížností našich členů Grémia, navštívil dne 17. 3. t. r. o 11. hodině pan starosta Grémia Mahler s gremiálním zřízencem tuto kavárnu, kdež shledal přítomnost 20–25 osob, ponejvíce žen, které měly staré šatstvo, prádlo a různou veteš, s níž čile obchodovaly.

Při objevení se osoby p. starosty Grémia Mahlera byly věci přítomnými rychle poschovány pod stoly, přece byla přistižena paní Anna Burinková, [...] která nabízela různé staré šatstvo z tlumoku na prodej. Rovněž známý podomní obchodník s veteší, pan Rudolf Roubiček, [...] byl při podomním obchodování tamže přistižen.

Majitel kavárny, pan Fišer, jsa přítomen, seděv v kavárně, zajisté má o tomto nedovoleném obchodování vědomost. Svým němým souhlasem tento nešvar na úkor reálného obchodu zřejmě podporuje. Proto prosí podepsaný jménem Grémia vetešníků a obchodníků starým zbožím

³⁷⁹ NA. PŘ Praha II, všeobecná spisovna (1941–1950), sign. F 815 / 2, fol. 339, 341, 347, 349, 352.

³⁸⁰ Tamtéž, fol. 344.

³⁸¹ Tamtéž, fol. 342–343.

*v Praze tamní úřad o rázné zakročení, jak proti účastníkům tohoto pokoutního obchodování, tak i proti majiteli kavárny, panu Fišerovi, aby činnost tak, resp. nešvar ten, byl potřen, zamezen a proti zastížení provinivších zavedeno bylo trestní řízení dle živnostenského řádu a výsledek byl nám laskavě cestou úřední sdělen. [...] Bedřich Mahler, t. č. starosta Grémia*³⁸²

Následkem citovaného oznámení bylo předvolání Jindřicha Fišera na příslušné komisařství, kde mu policie oznámila, že nesmí ve své živnosti trpět černou burzu, neboť nemá k prodeji starých věcí a veteše povolení. Zároveň byl pan hostinský upozorněn na možnost ráznějšího policejního zákroku v případě, že nebude podomní obchod v jeho podniku ukončen.³⁸³

Nepovolený prodej starých věcí však v Jindřichově provozovně pokračoval. Z tohoto důvodu došlo 14. dubna 1937 k avizované policejní prohlídce. Kavárenské místnosti byly v ten den přeplněny hosty obou pohlaví, mezi nimiž poznal přihlížející obvodní inspektor mnoho osob, které se již delší dobu živily právě podomním obchodem.

Po příchodu strážce však došlo ke zmatku, kvůli němuž se nepodařilo přistihnout žádnou z přítomných osob přímo při obchodování. Z průběhu prohlídky bylo však zřejmé, že hosty Jindřichova podniku někdo dopředu upozornil na možný příchod policie. Jako přímí podezřelí byli po ukončení zásahu předvedeni na místní strážníci obuvníci Emanuel Hamsa a Václav Fejfar spolu s Františkou Podhorovou, kteří u sebe měli ranec se starou obuví, aniž by prokázali, proč mají tyto předměty u sebe právě při návštěvě kavárny.

Zásah navíc ukázal, že černé burzy se pod záštitou Jindřicha Fišera účastnily převážně osoby pochybné pověsti, které zde prodávaly zboží podezřelého původu. Pan majitel navíc nedodržel svůj původní příslib a podomním obchodníkům propůjčil svoji živnost i po upozornění ze strany policie. Nejlepším dojmem nepůsobila ani skutečnost, že se podnik podporující podobné zakázané aktivity nacházel přímo na pražském Staroměstském náměstí.³⁸⁴

Jelikož podomní obchod v Jindřichově živnosti neukončil ani přímý střet s policií, rozhodl se starosta grémia pražských vetešníků obrátit přímo na tehdejšího vládního policejního radu Josefa Vaňáska.³⁸⁵ Ve své stížnosti mu sděloval následující: „*V kavárně pana Jindřicha Fišera [...] pořádá se každodenně v dopoledních hodinách tak zvaná „Černá bursa“, kdež se nelegálně obchoduje s věcmi novými i starými, ponejvíce šatstvem, prádlem i se zlatem, pocházejícím ponejvíce z krádeží.*

³⁸² NA. *PR Praha II, všeobecná spisovna (1941–1950)*, sign. F 815 / 2, fol. 358.

³⁸³ Tamtéž, fol. 359.

³⁸⁴ Tamtéž, fol. 361.

³⁸⁵ Myšlen Josef Vaňásek (1877–1938), vedoucí IV. bezpečnostního oddělení Policejního ředitelství v Praze.

*Proto obrací se Grémium vetešníků a obchodníků starým zbožím v Praze na Vás, slavný pane vládní rado, s uctivou prosbou, by ráčil jste laskavě naříditi neuniformované stráž bezpečnostní dozor a prohlídku v hodinách dopoledních tamních kavárenských místností za účelem zamezení pořádání těchto nelegálních obchodů zabývajícími se ponejvíce prodejem věcí z nekalého původu.*³⁸⁶

Již pět dní po sepsání této stížnosti, konkrétně 18. května 1937, zavítali do kavárny Jindřicha Fišera detektivové z bezpečnostního oddělení pražského policejního ředitelství, kteří se stali svědky podobného výjevu jako jejich kolegové v polovině dubna. Vedle samotné kavárny, jež se skládala ze dvou místností, však nyní podomní obchod čile bujel i na malém dvorku, který se nacházel v zadní části provozovny. Na tomto prostranství pak detektivové spatřili větší množství osob, které otevřenými okny prodávaly či kupovaly veteš.

Za účastníky oné „Černé burzy“ pak byli označeni někteří návštěvníci Jindřichovy kavárny, kteří sem přinášeli za účelem prodeje nejrůznější předměty, včetně menšího nábytku, které tito hosté buď vyžebřali, nakoupili při jiném podomním prodeji nebo ukradli. Kavárnu navíc často navštěvovali i lidé bydlící v okolí Prahy, kteří některé odcizené předměty odváželi mimo hlavní město, čímž komplikovali průběh celého vyšetřování.

Policie totiž pražské vetešníky dlouhodobě kontrolovala a v jejich obchodních knihách by dokázala dohledat případné kradené zboží, a to včetně jména osoby, která daný předmět do vetešnictví prodala. To však v případě podomního prodeje možné nebylo. Detektivové se tedy rozhodli předvést na zdejší strážnici třicet osob, které u sebe v rozhodný okamžik měly batohy, kufry, balíky či jiná zavazadla, v nichž byly umístěny věci k prodeji. Po zjištění totožnosti a předběžném výslechu byli ovšem všichni zadrženi propuštěni na svobodu.³⁸⁷

Na způsob, jakým Jindřich vedl svoji hostinskou živnost, si navíc na pražském magistrátu stěžoval i Robert Berkwien, což byl majitel domu, v němž se kavárna nacházela. Ten na počátku května 1937 upozorňoval na to, že z kavárny vychází v noci takový hluk, že zdejší nájemníci nemohou spát. Uvedené skutečnosti tedy v noci z 11. na 12. května téhož roku přezkoumal místní strážník, který zjistil zcela protichůdné informace. Jindřich totiž svůj podnik v jednu hodinu po půlnoci řádně uzavřel a z jeho provozovny ani před tímto časem žádný hluk nevycházel.³⁸⁸

Do střetu se Jindřich dostal ve stejné době taktéž s úředníky živnostenského referátu, a to kvůli vystavování nepovolené reklamní figury na chodníku před svým podnikem, kde

³⁸⁶ NA. PŘ Praha II, všeobecná spisovna (1941–1950), sign. F 815 / 2, fol. 364.

³⁸⁷ Tamtéž, fol. 365.

³⁸⁸ Tamtéž, fol. 362–363.

zmiňovaný předmět překážel kolemjdoucím. Panu majiteli bylo tedy úředně nařízeno, aby žádnou podobnou reklamu na veřejné prostranství již neumisťoval. Pakliže by se Jindřich tomuto rozhodnutí nepodřídil, došlo by k odklizení a zabavení zmiňovaného reklamního předmětu.³⁸⁹

Z výše uvedeného tedy vyplývá, že v roce 1937 opět začala přibývat pochybení, kterých se Jindřich Fišer dopouštěl v souvislosti s provozem svého podniku. Pražský magistrát proto na konci srpna téhož roku přikročil podruhé k dočasnému odebrání hostinské a výčepnické koncese. Za hlavní důvod, který úředníky vedl k tomuto kroku, byl tentokrát označen pokoutní obchod se starými věcmi, jenž v kavárně prokazatelně probíhal v první polovině roku 1937. Živnostenské oprávnění však mohlo být panu majiteli odňato kdykoliv znovu, pakliže by i nadále nedodržoval tehdejší zákony a předpisy.³⁹⁰

Jindřich si z druhého odebrání koncese zjevně vzal jisté ponaučení, neboť na jaře 1938 došlo v jeho podniku k dalším policejním prohlídkám, při nichž bylo zjištěno, že majitel živnosti již v kavárenských místnostech pokoutní obchod netrpí a v dané záležitosti tedy zjednal nápravu.³⁹¹ Vedle toho se Jindřich v červnu 1938 rozhodl ve své kavárenské místnosti pouštět reprodukovanou hudbu, ale i zprávy a rozhlasové pořady.³⁹² Schválení této novinky však mělo hned několik podmínek.

Hudbu z rádia směl majitel živnosti pouštět pouze do půlnoci. Po desáté hodině večerní navíc mohly v podniku znít pouze tiché melodie, které by nerušily noční klid v nejbližším okolí. V případě, že by chtěl Jindřich při reprodukované hudbě pořádat taktéž taneční večery, musel by zažádat o zvláštní povolení. Zároveň bylo zakázáno šířit pomocí rozhlasového přijímače takové zahraniční pořady, které by svým obsahem vyvolávaly veřejné pohoršení, popuzovaly určité skupiny obyvatelstva proti sobě nebo se stavěly proti ústavě a demokratickému zřízení v Československu. V případě porušení jakéhokoliv z těchto ustanovení, mohlo být povolení k provozu rádia v Jindřichově živnosti kdykoliv odebráno.³⁹³

Den před vznikem Protektorátu Čechy a Morava se Jindřich rozhodl definitivně opustit svoji původní provozovnu a svůj podnik přesunout do domu s čp. 929, do něhož se taktéž v červenci 1939 s celou svojí rodinou přestěhoval z pražské Hanspaulky.³⁹⁴ Zmiňovaná stavba se navíc nacházela rovněž na Staroměstském náměstí,³⁹⁵ a to přímo naproti objektu s čp. 608, v němž Jindřich podnikal od svého příchodu do Prahy. Koncesi pro provoz živnosti hostinské a

³⁸⁹ NA. *PŘ Praha II, všeobecná spisovna (1941–1950)*, sign. F 815 / 2, fol. 366.

³⁹⁰ Tamtéž, fol. 367.

³⁹¹ Tamtéž, fol. 370.

³⁹² Tamtéž, fol. 371–372.

³⁹³ Tamtéž, fol. 373.

³⁹⁴ NA. *PŘ Praha II, evidence obyvatel (1914–1953)*, evidenční karta z roku 1923, Jindřich Fišer (1889).

³⁹⁵ NA. *PŘ Praha II, všeobecná spisovna (1941–1950)*, sign. F 815 / 2, fol. 377.

výčepnické v nové provozovně posléze Jindřich získal 10. června 1939. Dle získaného oprávnění mohl ve svém podniku podávat nejrůznější pokrmy, ale i alkoholické nápoje nebo čaj, kávu a čokoládu. Po obdržení nové koncese se Jindřich Fišer o dva dny později vzdal svého původního oprávnění pro provoz podniku v domě s čp. 608.³⁹⁶

Prostory, v nichž Jindřich nově provozoval svoji živnost, byly situovány v přízemí domu. Konkrétně se zde nacházela jedna větší místnost o výměře 24 m², která byla zařízena jako bufet a podávala se tu hostům káva a nejrůznější zákusky, a jedna menší místnost o výměře 6 m², jež sloužila jako přípravná pokrmů. Toalety pak byly situovány v samostatné chodbě domu, do níž se ovšem dalo vstoupit pouze z ulice. Příslušná policejní zpráva taktéž zmiňuje skutečnost, že v nově zřízeném bufetu se hosté zdržovali za účelem občerstvení pouze po kratší dobu, takže se zde nemohly scházet osoby pochybné pověsti jako v přechozí Jindřichově živnosti.³⁹⁷

5.3 Perzekuce Jindřicha Fišera a jeho rodiny za nacistické okupace

V roce 1941 byla z nařízení okupačních úřadů Jindřichova živnost vyvlastněna. Prostory jeho podniku posléze získala na svoji vlastní žádost německá státní příslušnice L. Löfflerová, která si v nich zřídila chemickou čistírnu a rychložehlírnu. Veškerý majetek, který se nacházel v původní Jindřichově živnosti, nacisté zabavili.³⁹⁸ Cennější předměty však rodina stihla po vzniku protektorátu a následném pronásledování ze strany gestapa uschovat u Jindřichovy dcery z prvního manželství, Emílie Patzinové, která byla sezdána s německým státním příslušníkem.³⁹⁹

Gestapo posléze zatklo Jindřicha Fišera i jeho manželku v červenci 1942, tj. v době, kdy se Alžběta nacházela v posledním měsíci těhotenství. Po třech týdnech vazby byla alespoň Alžběta propuštěna a následně převezena do porodnice, kde se narodil Jindřichův poslední potomek, syn Miroslav.

Důvodem Jindřichova zatčení se stala nápomoc při pašování potravin do terezínského ghetta. Na počátku listopadu 1942 byl pro tento čin deportován do koncentračního tábora v Osvětimi,⁴⁰⁰ kde 4. dubna 1943 v nelidských podmínkách zemřel, a to po pětíměsíčním věznění.⁴⁰¹ Alžběta tak zůstala se dvěma nezaopatřenými dětmi bez střechy nad hlavou i bez

³⁹⁶ NA. *PŘ Praha II, všeobecná spisovna (1941–1950)*, sign. F 815 / 2, fol. 382–384.

³⁹⁷ Tamtéž, fol. 376.

³⁹⁸ Soukromý archiv Josefa Patziny, dopis Alžběty Fišerové adresovaný ONV Praha I z 30. 5. 1945.

³⁹⁹ Tamtéž, nedatovaný dopis Alžběty Fišerové adresovaný ONV Praha XIX.

⁴⁰⁰ Tamtéž, oznámení Státního ústředního archivu v Praze z 15. 5. 1996.

⁴⁰¹ AHMP. *Okresní soud civilní Praha (1949–1960)*, sign. 45 D 635 / 51, úmrtní list Jindřicha Fišera vydaný matričním úřadem v Osvětimi dne 18. 2. 1944.

jakýchkoliv prostředků, neboť nacisté Jindřichovi zabavili rovněž veškerý movitý majetek, který byl následně odvezen z jeho bytu.

Sama Alžběta pak byla 10. ledna 1944 z rasových důvodů deportována transportem Dt - 65 do Terezína, kde zůstala až do konce války.⁴⁰² Jejich děti se za nastalé situace ujal Jindřichův šestadvacetiletý syn z prvního manželství, který se jmenoval stejně jako jeho otec. Ten však již na konci února 1944 zažádal na Okresním soudu civilním pro vnitřní Prahu o ustanovení poručníka pro své nevlastní sourozence. Důvodem bylo jednak úmrtí jejich otce, ale i údajně neznámé místo pobytu jejich matky. Svoji žádost poté zakončil těmito slovy: „*Děti měl jsem u sebe, avšak nyní nadále je u sebe mít nemohu, a to z toho důvodu, že mám poměrně malý byt, mám vlastní děti a moje manželka těmto nezletilým dítkám [...] nemůže věnovati náležitou péči, jelikož sama očekává nyní rodinu.*

Mohl bych event. dítky patřičně umístit, aby se jim dostalo řádné výživy a výchovy, avšak nechci tak učiniti o své újmě a žádám proto, aby zřízen byl dítkám poručník, který by event. toto umístění po dohodě se mnou provedl.“

Soud tedy na základě citované žádosti obratem jmenoval poručnicí nezletilých dětí Miladu Plášilovou, která měla oběma sourozencům zajistit náležitou výživu a výchovu.⁴⁰³ Jedenáctiletá Irena Fišerová byla tedy na náklady svého strýce, kavárníka Václava Fišera, umístěna do ústavu Charity v dnešní Sněmovní ulici na Malé Straně. Ani ne dvouletého Miroslava se zas ujal jeho bratranec, cukrář Jaroslav Fišer, jehož podnikání byla věnována jedna z kapitol této práce.⁴⁰⁴

K samotnému vypořádání pozůstalosti po Jindřichu Fišerovi došlo až v polovině května 1944 za účasti právního zástupce jeho dědiců. Výsledkem tohoto setkání se však stalo pouze lakonické konstatování, že zůstavitel nezanechal žádný majetek, a proto není třeba pozůstalost dále projednávat. V úmrtním zápise však již není uvedeno, že o veškeré jmění Jindřich přišel po svém zatčení gestapem.⁴⁰⁵

Činy Jindřicha Fišera z období protektorátu československý stát posléze ocenil až na jaře 1971, kdy byl pan hostinský dle zákona č. 255/1946 Sb. prohlášen za účastníka národního boje za osvobození.⁴⁰⁶

⁴⁰² Soukromý archiv Josefa Patziny, oznámení Rady židovských náboženských obcí v České socialistické republice adresované Alžbětě Fišerové z 30. 10. 1969.

⁴⁰³ AHMP. *Okresní soud civilní Praha (1949–1960)*, sign. 45 D 635 / 51, žádost Jindřicha Fišera adresovaná Okresnímu soudu civilnímu pro vnitřní Prahu z 29. 2. 1944.

⁴⁰⁴ Tamtéž, oznámení Milady Plášilové adresované Okresnímu soudu civilnímu pro vnitřní Prahu z 29. 3. 1944.

⁴⁰⁵ Tamtéž, úmrtní zápis k projednání pozůstalosti po Jindřichu Fišerovi z 16. 5. 1944.

⁴⁰⁶ Soukromý archiv Josefa Patziny, osvědčení vydané Ministerstvem národní obrany z 6. 4. 1971.

5.4 Osudy potomků Jindřicha Fišera z prvního manželství

S prvním synem pana hostinského, Jindřichem, si osud zdaleka tak nepohrál jako s jeho starší sestrou Emílií. Jindřich se mezi léty 1931 a 1935 vyučil cukrářem u svého strýce Václava Fišera a jeho obchodního společníka Jaroslava Štěrbu v jejich podniku ve spodní části Václavského náměstí.⁴⁰⁷

Na jaře 1940 se posléze Jindřich rozhodl převzít otcovu živnost na Staroměstském náměstí v domě s čp. 929. Z tohoto důvodu si požádal na pražském magistrátě o vydání živnostenského oprávnění pro provoz kavárny, v níž chtěl podávat nejen alkoholické a nealkoholické nápoje, ale i nejrůznější pokrmy.⁴⁰⁸ Rok 1940 byl ovšem pro Jindřicha důležitý i z jiného důvodu. Na počátku srpna se totiž na pražském magistrátu oženil s prodavačkou Marií Werbikovou, která do Prahy přišla z jihočeské Kvildy.⁴⁰⁹

Na Staroměstském náměstí pak Jindřich bydlel se svojí rodinou až do května 1944, kdy se přestěhoval do dnešní ulice Victora Huga na Smíchově. S hlavním městem se jeho životní příběh definitivně rozešel již na počátku června 1946, kdy jeho kroky zamířily do Teplíc v severních Čechách,⁴¹⁰ kde strávil zbytek svého života.

Prvorozená dcera pana hostinského, Emílie, uzavřela svůj sňatek již 3. července 1936. Provádala se na Staroměstské radnici za úředníka Josefa Patzinu, který pocházel z československého pohraničí, konkrétně z takřka ryze německého města Vejprty. Novomanželům šel za svědka Emíliin strýc Václav Fišer, který se účastnil takřka všech významných rodinných událostí svého mladšího sourozence.⁴¹¹

Zmiňovaný sňatek posléze významně ovlivnil Emíliin život v době nacistické okupace, ale i v letech poválečných. V září 1943 se totiž přihlásila k německé státní příslušnosti, neboť i její, v této době již zemřelý, manžel byl za svého života německým státním příslušníkem. Při vyplňování příslušného dotazníku Emílie za svoji mateřskou řeč označila němčinu, přestože oba její rodiče prokazatelně pocházeli z etnicky české oblasti. Samotné podání žádosti o německé občanství pak zdůvodnila tím, že údajně navštěvovala dva roky německou základní školu ve Vídni a po dokončení povinné školní docházky se v němčině zdokonalovala rovněž na škole v Prachaticích, a to až do svých šestnácti let.

⁴⁰⁷ AHMP. *Společenstvo cukrářů, perníkářů, čokoládovníků a voskařů pro Velkou Prahu a okolí (1890–1952)*, inv. č. 2, matrika učňů, 1928–1940, č. ř. 289.

⁴⁰⁸ Soukromý archiv Josefa Patziny, žádost Jindřicha Fišera o udělení koncese hostinské a výčepnické adresovaná Magistrátu hlavního města Prahy z 27. 4. 1940.

⁴⁰⁹ AHMP. *Sbírka matrik (1584–1944)*, sign. MAG O83, fol. 249, roč. 1940, č. ř. 497.

⁴¹⁰ NA. *PŘ Praha II, evidence obyvatel (1914–1953)*, evidenční karta z roku 1938, Jindřich Fišer (1917).

⁴¹¹ AHMP. *Sbírka matrik (1584–1944)*, sign. MAG O71, fol. 199, roč. 1936, č. ř. 897.

Uvedla taktéž, že v letech 1930 až 1932 žila v Hamburku, kde pracovala v německém obchodě. Její manžel zároveň na počátku roku 1942 narukoval do německé armády a 25. února 1943 padl na východní frontě. Nutno však dodat, že po úmrtí manžela pobývala Emílie převážně u své německy mluvící tchyně v Teplicích, která ji, dle pozdějších výpovědí, k podání žádosti dotlačila. Samotný průkaz o německé státní příslušnosti byl pak Emílii vystaven 30. října 1943.⁴¹²

O opětovné získání československého státního občanství se Emílie pokusila již na počátku roku 1947, kdy ovšem úřady její žádost zamítly. Proti tomuto rozhodnutí se však žadatelka odvolala s odkazem na židovský původ jejího dědečka z otcovy strany a perzekuci nejbližší rodiny v průběhu nacistické okupace. Na základě nově zjištěných informací Zemský národní výbor v Praze odvolání vyhověl a konstatoval taktéž, že Emílie nebyla před vydáním konečného rozhodnutí seznámena s výsledky proběhlého šetření, a nemohla se tedy proti nim účinně bránit. Po definitivním zrušení napadeného výměru měl Ústřední národní výbor hl. m. Prahy celou záležitost znovu projednat a po doplňujícím šetření vydat výměr nový.

Nové šetření pak úřad postavil zejména na svědectví jakéhosi Jana Richtera, který bez relevantních důkazů prohlásil, že se Emílie přihlásila k německé státní příslušnosti bez jakéhokoliv nátlaku kvůli výhodám, které pro ni z tohoto kroku plynuly. Tento muž měl být zároveň při výslechu požádán o sdělení jmen dalších případných svědků a následně konfrontován přímo s Emílií. V Teplicích, kde se žadatelka za války zdržovala, měli zas odpovědní úředníci zjistit, zdali vystupovala v dané době jako Němka, nebo jako Češka.⁴¹³

Po válce musela Emílie navíc kvůli cizí státní příslušnosti pravidelně žádat na cizineckém oddělení Státní bezpečnosti o udělení povolení k pobytu na území Československa, respektive na území Prahy.⁴¹⁴ Příslušný dokument jí byl vydán na dobu neurčitou až na samém konci roku 1947.⁴¹⁵ V předchozích letech se Emílii podařilo získat tato oprávnění pouze na přechodnou dobu, nejprve na třináct⁴¹⁶ a posléze pouze na šest měsíců.⁴¹⁷

Vedle všech těchto nepříjemností ještě v červnu 1947 úřady přezkoumávaly, zdali má být Emílie kvůli své státní příslušnosti zařazena do hromadného odsunu osob z území Československa do Německa. Jelikož se však dotyčná ve třicátých letech hlásila k české národnosti a

⁴¹² AHMP. *Malý dekret (1945–1948)*, sign. 36–20073, výpis z dotazníku k zjištění německé státní příslušnosti z 23. 9. 1943.

⁴¹³ Tamtéž, oznámení Zemského národního výboru v Praze adresované Ústřednímu národnímu výboru hl. m. Prahy z 5. 4. 1947.

⁴¹⁴ NA. *PŘ Praha II, všeobecná spisovna (1941–1950)*, sign. P 39 / 8, fol. 5, 8, 9, 13, 14, 18, 22, 23, 25, 26.

⁴¹⁵ Tamtéž, fol. 23, 24.

⁴¹⁶ Tamtéž, fol. 18.

⁴¹⁷ Tamtéž, fol. 11, 21.

oba její rodiče byli Češi, došli nakonec úředníci na základě předložených dokladů k závěru, že Emílie je původem rovněž Češka, a proto bude z odsunu vyloučena.⁴¹⁸

Jelikož však bylo přijetí německého státního občanství samo o sobě považováno za provinění proti národní cti, stanula Emílie v říjnu 1948 před vyšetřovací komisí národního výboru hlavního města Prahy, kde při výslechu ve své podstatě potvrdila vše, co jí bylo kladeno za vinu. Navíc uvedla jen skutečnost, že i její manžel na ni před svou smrtí naléhal, aby podala žádost o německou státní příslušnost.

Jako polehčující okolnost zmínila jen, že se v roce 1930 při sčítání lidu přihlásila k české národnosti.⁴¹⁹ Bohužel však již neuvedla, že se její nejbližší rodina stala za války obětí nacistické perzekuce, která hrozila i Emílii, neboť její dědeček byl rodilý Žid. Taktéž nezmínila, že rodným jazykem jejího zesnulého manžela byla sice němčina, ale dotyčný velmi dobře ovládal rovněž češtinu, a to slovem i písmem.⁴²⁰ Na podzim 1937 se pak Josef Patzina ucházel též o pražskou domovskou příslušnost s poznámkou, že po jejím udělení, k němuž nakonec došlo v polovině září 1938, se bude hlásit i k české národnosti.⁴²¹

Na základě zjištěných, avšak značně neúplných, informací uznala trestní komise nalézací Emílii vinnou tím, že se v době zvýšeného ohrožení republiky ucházela o německou státní příslušnost a svým chováním, které údajně uráželo národní cítění českého a slovenského lidu, vzbudila veřejné pohoršení, čímž se dopustila provinění proti národní cti podle § 1, odst. 1 dekretu prezidenta republiky č. 138 Sb. z roku 1945. Odsouzena byla k peněžité pokutě ve výši 50 000 korun. V případě neuhrazení této částky se měl stát náhradní sankcí trest odnětí svobody v délce třiceti dní. Jako polehčující okolnost byla zmíněna jen skutečnost, že Emílie byla v době podání žádosti k jejímu podpisu přinucena z existenčních důvodů.

Nutno však podotknout, že komise při svém rozhodování vycházela povětšinou z listinného průkazního materiálu, který byl zajištěn na bývalých německých úřadech. Tyto dokumenty úřední povahy tedy komisi postačovaly k dostatečnému prokázání výše uvedeného deliktu, neboť byly dle důvodové zprávy považovány za „*naprosto věrohodné*“.⁴²² Je tedy zřejmé, že před vyřčením verdiktu komise nezkoumala další podstatné souvislosti.

Nejen proto podala Emílie na konci prosince 1948 proti zmiňovanému trestnímu nálezu toto odvolání: „*Nemohu jinak než podati toto odvolání, neboť mám za to, že mně jest jednak křivděno, a jednak, že by právoplatnost nálezu mohla míti pro mě osudné následky.*“

⁴¹⁸ NA. *PŘ Praha II, všeobecná spisovna (1941–1950)*, sign. P 39 / 8, fol. 2.

⁴¹⁹ AHMP. *Malý dekret (1945–1948)*, sign. 36–20073, výslech obviněného z 18. 10. 1948.

⁴²⁰ NA. *PŘ Praha II, všeobecná spisovna (1931–1940)*, sign. P 37 / 8, fol. 8.

⁴²¹ Tamtéž, fol. 10–12.

⁴²² AHMP. *Malý dekret (1945–1948)*, sign. 36–20073, trestní nález z 18. 10. 1948.

Předpokládám, že pro řízení, které proti mně bylo provedeno, platí i nadále směrnice ministerstva vnitra uveřejněné v úředním listě z roku 1945 pod č. 607. Podle těchto směrnic není trestným jednání, které bylo předsevzato s úmyslem zabránit rasové persekuci. Jedině o takovýto případ se u mě jedná a uplatnila jsem tuto okolnost již ve svém odvolání proti odepření československého státního občanství, které jsem podala k Zemskému národnímu výboru v Praze. Tomuto odvolání bylo vyhověno, odepření bylo zrušeno a o mém československém občanství není dosud rozhodnuto.

Jediným důvodem totiž, pro který jsem se ucházela o německou státní příslušnost, byla ta okolnost, že jsem byla považována za okupace za tzv. míšence II. stupně. Když persekuce všech míšenců pokračovala, měla jsem obavy, že budu odloučena od svého, tehdy čtyřletého, dítěte, zejména když můj otec byl deportován do Terezína a když jsem obdržela oznámení, že můj otec dne 4. dubna 1943 v Osvětimi „zemřel“. Nevím skutečně, která matka by odolala jakékoliv cestě, která by zabránila jejímu odloučení od dítěte.

*Není proto správným, jestliže trestní nález za to má, že jsem byla k přihlášce donucena z důvodů existenčních, když tyto důvody u mě na váhu nepadaly a výlučným důvodem byl strach z persekuce z důvodů rasových a s tím spojené odloučení od dítěte útlého věku. [...] Proto prosím co nejuctivěji, aby mému odvolání bylo vyhověno, trestní nález byl zrušen a já obvinění proti mně vzneseného zproštěna.*⁴²³

Přestože Emílie podala své odvolání včas,⁴²⁴ odpovědní úředníci o něm začali rozhodovat až na jaře 1950. Do té doby se zajímali detailněji pouze o její majetkové a rodinné poměry. Při tomto šetření zjistili, že Emílie pracovala za měsíční plat ve výši 2 840 korun jako pomocná síla v kuchyni jednoho z kavárenských podniků na pražských Vinohradech, který až do počátku roku 1948 provozoval její bratranec Jaroslav Štěrba. Ten rovněž v květnu 1947 Emílii zajistil ubytování v jedné z místností svého domu v Bělehradské ulici, a to za nájemné ve výši 600 korun, které se platilo jednou za čtvrt roku.⁴²⁵ Předtím než Emílie nastoupila do zaměstnání u svého bratrance, pracovala jako pomocnice v závodní kuchyni v Platněřské ulici na pražském Starém Městě, kde každý měsíc pobírala výrazně méně peněz, konkrétně 1 000 korun.⁴²⁶

V rámci odvolacího řízení pak měla Emílie dokázat zejména své tvrzení, že byla v době nacistické okupace skutečně považována za židovského míšence II. stupně, a to prostřednictvím

⁴²³ AHMP. *Malý dekret (1945–1948)*, sign. 36–20073, odvolání Emílie Patzinové adresované Ústřednímu národnímu výboru hlavního města Prahy z 28. 12. 1948.

⁴²⁴ Tamtéž, oznámení Ústředního národního výboru hl. m Prahy adresované Krajskému národnímu výboru v Praze z 20. 8. 1949.

⁴²⁵ Tamtéž, oznámení Magistrátu hlavního města Prahy z 17. 1. 1949.

⁴²⁶ NA. *PŘ Praha II, všeobecná spisovna (1941–1950)*, sign. P 39 / 8, fol. 13.

rodných listů svých předků.⁴²⁷ Za tímto účelem byla také předvolána k výslechu, k němuž se ovšem nemohla osobně dostavit, neboť se od poloviny února 1950 léčila ve vinohradské nemocnici⁴²⁸ s oboustranným zápallem plic a pohrudnice.

Místo ní se tedy k jednání, které proběhlo 8. května 1950, dostavila její nevlastní sestra Irena, která předložila křestní listy předků, z nichž jednoznačně vyplývalo, že Emílie byla skutečně považována za židovskou míšenku II. stupně. Zbylé doklady, které prokazovaly tento fakt, ovšem zůstaly v jejím bytě a ztratily se v době, kdy byla Emílie zajištěna. Odpovědní úředníci po nahlédnutí všechny doklady Ireně vrátili s tím, že je třeba předložit ještě lékařské potvrzení, kterým bude prokázán zdravotní stav její sestry.⁴²⁹

O měsíc později, konkrétně 12. června 1950, byla předvolána k výslechu i příbuzná Emíliiny nevlastní matky, Anna Roubíčková, která uvedla následující: „*Prohlašuji, že ji vedli jako míšence, a přestože měla za manžela Němce, který sloužil v německé armádě a padl, hrozil i jí koncentrační tábor v Terezíně. Nehledě k dalším opatřením, které byly v té době vůči takovým prováděny.*

Její nevlastní matka musila nosit označení „Jude“ a přišla začátkem roku 1944 do Terezína. [...] Obviněné hrozil rovněž koncentrační tábor a její děcko, v té době cca 4 roky staré, jí mělo být odejmuto. Vzhledem k tomu, co by ji čekalo v Terezíně, a i k tomu, že podléhala vlivu své tchyně, [...] podepsala přihlášku k Němcům. Největší vinu na tom, že podepsala přihlášku k Němcům, což bylo také v té době její záchranou, měla její tchyně.“⁴³⁰

Přibližně čtyřměsíční hospitalizace Emílie Patzinové v nemocnici na Vinohradech skončila, ještě před vydáním konečného verdiktu, jejím úmrtím, k němuž došlo 23. června 1950 v pět hodin ráno. Za oficiální příčiny její předčasné smrti zdejší lékaři považovali těžkou chudokrevnost, degeneraci srdečního svalu a ztučnění jater. Pohřeb posléze proběhl 29. června téhož roku ve vinohradském krematoriu.⁴³¹

Původní rozhodnutí trestní komise zrušilo ministerstvo vnitra pro jeho nezákonnost teprve 27. července 1950. Odvolání, které Emílie podala na konci prosince 1948, tak bylo vyhověno až po devatenácti měsících. Přestože i představitelé ministerstva považovali za prokázané, že dotyčná skutečně podepsala žádost o německou státní příslušnost, zohlednili rovněž skutečnost, že Emílie, jejíž nejbližší rodina byla pro svůj židovský původ za okupace perzekuována, tento

⁴²⁷ AHMP. *Malý dekret (1945–1948)*, sign. 36–20073, oznámení Krajského národního výboru v Praze adresované Ústřednímu národnímu výboru hl. m Prahy z 12. 4. 1950.

⁴²⁸ Tamtéž, potvrzení Státní oblastní veřejné nemocnice na Královských Vinohradech ze 17. 4. 1950.

⁴²⁹ AHMP. *Malý dekret (1945–1948)*, sign. 36–20073, zápis z jednání s Irenou Fišerovou z 8. 5. 1950.

⁴³⁰ Tamtéž, svědecký výslech Anny Roubíčkové z 12. 6. 1950.

⁴³¹ ÚMČ Praha 10, matrika zemřelých ONV Praha 10, roč. 1950, fol. 211, č. ř. 631.

čin spáchala kvůli odůvodněnému strachu z případné deportace do koncentračního tábora a s tím spojeného odloučení od jejího syna. Tento verdikt tak posmrtně očistil jméno Emílie Patzinové, která se stala ze zákona beztrestnou.⁴³²

Jediným dědicem Emíliina majetku se stal ze zákona její nezletilý syn, kterého ovšem při vyjednávání s notářem zastoupila poručnice, kterou byla v srpnu 1950 ustanovena jeho nevlastní babička, Alžběta Fišerová.⁴³³ Ke dni svého úmrtí Emílie vlastnila zejména vklad u Okresní spořitelny a záložny v Mladé Boleslavi v celkové výši 50 907 korun.⁴³⁴ Jiný majetek zjištěn nebyl. Do pasiv pozůstalosti pak notář zahrnul náklady na vypravení pohřbu a uložení urny, které dosáhly částky 7 409 korun, z čehož vyplývá, že čistá pozůstalost dosáhla částky 43 498 korun.⁴³⁵ Vedle toho však musela Alžběta Fišerová zaplatit přidělenému notáři poměrně vysoké poplatky za úkony, jež byly s dědickým řízením spojené.⁴³⁶

Jelikož však v polovině roku 1951 vyšlo najevo další jmění v podobě dvou vkladních knížek, které měla Emílie vedeny ještě na své příjmení za svobodna, tj. Fišerová, muselo být dědické řízení znovu otevřeno. První vklad v celkové výši 8 567 korun zůstavitelka uložila u Spořitelny a záložny v Praze, druhý ve výši 8 496 korun pak u někdejší Záložny Vinohradské.⁴³⁷ Z výše uvedeného je tedy patrné, že pozůstalostní jmění, které po sobě Emílie zanechala, se rozrostlo na částku dosahující přibližně 60 000 korun.⁴³⁸

5.5 Dodatečné vypořádání pozůstalosti po Jindřichu Fišerovi

Regulérní projednání pozůstalosti po Jindřichu Fišerovi započalo až po uzavření dědického řízení jeho prvorozené dcery, ale také šest let po skončení války, a to 12. listopadu 1951. Pozůstalá vdova při této příležitosti předložila odpovědnému notáři výpis od bývalé pražské spořitelny, dle něhož zůstavitel před svým zatčením vlastnil běžný účet u tohoto bankovního domu. Zároveň došlo na tomto jednání ke stanovení dědiců ze zákona, kterými byli Jindřichovi potomci z prvního i druhého manželství a jeho druhá manželka Alžběta.⁴³⁹

⁴³² AHMP. *Malý dekret (1945–1948)*, sign. 36–20073, rozhodnutí Ministerstva vnitra adresované Emílii Patzinové z 27. 7. 1950.

⁴³³ AHMP. *Okresní soud civilní Praha (1949–1960)*, sign. 44 D 394 / 52, protokol o projednání pozůstalosti po Emílii Patzinové z 4. 10. 1950.

⁴³⁴ Tamtéž, oznámení Okresní spořitelny a záložny v Mladé Boleslavi adresované notáři Václavu Macasovi z 21. 9. 1950.

⁴³⁵ Tamtéž, protokol o projednání pozůstalosti po Emílii Patzinové z 4. 10. 1950.

⁴³⁶ Tamtéž, oznámení notáře Václava Macase.

⁴³⁷ Tamtéž, úřední záznam z projednání pozůstalosti po Emílii Patzinové z 25. 5. 1951.

⁴³⁸ Tamtéž, protokol o projednání pozůstalosti po Emílii Patzinové z 13. 7. 1951.

⁴³⁹ AHMP. *Okresní soud civilní Praha (1949–1960)*, sign. 45 D 635 / 51, protokol o projednání pozůstalosti po Jindřichu Fišerovi z 12. 11. 1951.

Kvůli dodatečnému šetření, které se týkalo nově zjištěného pozůstalostního jmění, se jednání odročilo na 27. prosince 1951. V tento den se na notářství dostavila pouze Irena Fišerová, jež se zřekla dědického podílu ve prospěch své matky Alžběty, kterou zároveň při projednávání pozůstalosti zastupovala. Irena rovněž konstatovala, že jmění jejího otce nepodléhá konfiskaci a všichni v úvahu přicházející dědicové jsou osoby státně a národnostně spolehlivé.

Notář posléze uvedl, že jediným doložitelným majetkem zůstavitele byl skutečně běžný účet u Spořitelny a záložny v Praze, který vykazoval ke dni úmrtí zůstatek 8 325 korun. Ostatní jmění bylo za okupace zabráno nacisty. Jindřich Fišer měl ale u Československé pojišťovny vedenu ještě životní pojistku na částku 11 480 korun, které měly být v případě zůstavitelova úmrtí vyplaceny jeho manželce.

Tuto pojistku ovšem notář do soupisu Jindřichova jmění nezařadil, neboť obnos dle pojišťovací smlouvy patřil právě Alžbětě Fišerové. Jelikož se však Jindřich za života nezřekl svého dispozičního práva na pojistku, byla i z ní původně vyměřena příslušná dědická daň, která činila 2 300 korun. Pozůstalé vdově tak bylo nejprve vyplaceno pouze něco málo přes 9 000 korun. Alžběta Fišerová však mohla uplatnit slevu na dědické dani, neboť její manžel zemřel jako oběť nacistické perzekuce a ona sama byla rovněž nacisty vězněna. Díky těmto skutečnostem došlo k osvobození podílu pozůstalé vdovy od dědické daně a zbylá částka z pojistky jí byla nakonec vyplacena na počátku března 1952.⁴⁴⁰

Jelikož Jindřichův syn z prvního manželství notáři sdělil, že se k jednání nedostaví, díky čemuž nemohl dědictví přijmout, a Irena se svých dědických práv zřekla ve prospěch své matky, připadla jedna polovina peněz ze zůstavitelova účtu pozůstalé vdově. Zbylá částka pak byla rozdělena mezi nezletilého syna Miroslava a nezletilého syna zemřelé dcery Emílie. Všichni zmiňovaní dědicové se rovněž zavázali, že zaplatí dědické daně, náklady na projednání pozůstalosti, ale i případné dluhy zůstavitele, které by dodatečně vyšly najevo.⁴⁴¹

O den později se notář setkal rovněž s poručnicí nezletilých dědiců, Pavlou Rohanovou, kterou seznámil s dosavadním průběhem pozůstalostního řízení. Poručnice následně vyslovila svůj souhlas s obsahem protokolu z 27. prosince 1951, ale i se soupisem majetku a prohlásila, že oba nezletilí potomci Jindřicha Fišera jejím prostřednictvím dědictví přijímají. Zároveň bylo rozhodnuto, že správa pozůstalostního jmění bude svěřena Alžbětě Fišerové.⁴⁴² Usnesení o

⁴⁴⁰ AHMP. *Okresní soud civilní Praha (1949–1960)*, sign. 45 D 635 / 51, usnesení Okresního soudu civilního v Praze z 3. 3. 1952.

⁴⁴¹ Tamtéž, protokol o projednání pozůstalosti po Jindřichu Fišerovi z 27. 12. 1951.

⁴⁴² Tamtéž, protokol o projednání pozůstalosti po Jindřichu Fišerovi z 28. 12. 1951.

ukončení dědického řízení a odevzdací listina byly posléze vydány Okresním soudem civilním v Praze 10. ledna 1952.⁴⁴³

Čtvrtina prostředků z účtu Jindřicha Fišera, tj. přibližně 2 000 korun, tak rovnou spadla do pozůstalosti jeho zemřelé dcery Emílie a podléhala dalšímu projednání v rámci dodatečného dědického řízení, které bylo ukončeno usnesením soudu až v červnu 1952. Jeho výsledek však zcela kopíroval dohodu, kterou rodina uzavřela již v lednu téhož roku po vypořádání pozůstalosti po otci Emílie Patzinové, dle níž podíl své matky dědil její nezletilý syn.⁴⁴⁴

⁴⁴³ AHMP. *Okresní soud civilní Praha (1949–1960)*, sign. 45 D 635 / 51, usnesení Okresního soudu civilního v Praze z 10. 1. 1952.

⁴⁴⁴ Tamtéž, sign. 44 D 394 / 52, usnesení o vypořádání pozůstalosti po Emílii Patzinové z 19. 6. 1952.

6 Závěr

V textu své diplomové práce jsem zmapoval životní osudy a podnikatelské aktivity několika členů rodu Fišerů. Zároveň jsem se však snažil poukázat i na obecné souvislosti, které byly spojeny s provozem živností, a to zejména mezi léty 1918 a 1948.

Na počátku této diplomové práce jsem si taktéž položil otázku, zdali bylo podnikání za první republiky skutečně tak svobodné, jak se dnes může zdát. Po prostudování desítek archivních materiálů, soukromých dokumentů, dobových periodik a příslušné sekundární literatury musím konstatovat, že mě až překvapilo, v jaké míře prvorepublikové úřady na území hlavního města Prahy znepříjemňovaly kavárníkům či cukrářům jejich život.

Po podání žádosti o vydání příslušného živnostenského oprávnění byl každý žadatel úřady prověřován, přičemž na něj byly sháněny reference nejen u Policejního ředitelství v Praze, ale i u příslušných živnostenských společenstev.⁴⁴⁵ V případě mé diplomové práce konkrétně u Společenstva cukrářů, perníkářů, čokoládovníků a voskařů pro Velkou Prahu a okolí nebo u Společenstva hostinských a výčepníků v Praze. Pakliže některá z těchto organizací s vydáním živnostenského oprávnění nesouhlasila, stávalo se mnohdy, že toto oprávnění nebylo vydáno vůbec. Zároveň toto prověřování spolehlivosti a zachovalosti žadatele celý proces neúměrně prodlužovalo. Tyto problémy však nenastávaly jen při vzniku nové živnosti, ale i při pouhém rozšiřování stávajícího živnostenského oprávnění, a to kupříkladu o pouhou možnost prodeje dalšího zboží.

Častým problémem při vydávání živnostenského oprávnění nebo jeho rozšiřování se stával i fakt, že v okolí nově zakládaných živností se nacházelo velké množství podniků se stejným zaměřením.⁴⁴⁶ V takovém případě vznikaly občas pro potřeby živnostenského úřadu taktéž rozsáhlé soupisy okolních podniků, které byly někdy doplněny i mapovou přílohou, v níž byly jednotlivé živnosti pečlivě zakresleny. Pakliže byla koncentrace podobných podniků v nejbližším okolí opravdu vysoká, nebylo obvykle živnostenské oprávnění vydáno.

Pakliže docházelo v prostorách, kde byla živnost provozována, k jakýmkoliv stavebním úpravám, byl o stanovisko k vydání příslušného živnostenského oprávnění požádán i pražský stavební úřad. Ten měl ve své zprávě zejména potvrdit, že místnosti jsou způsobilé k provozu dané živnosti a zároveň měla být v dobrozdání popsána jejich rozloha i zařízení.⁴⁴⁷

⁴⁴⁵ NA. *PŘ Praha II, všeobecná spisovna (1941–1950)*, sign. F 870 / 6, fol. 21.

⁴⁴⁶ AHMP. *ÚMČ Praha I (1940–2012)*, sign. 272286, oznámení Měšťanského společenstva hostinských a výčepníků v Praze z 21. 2. 1929.

⁴⁴⁷ NA. *PŘ Praha II, všeobecná spisovna (1941–1950)*, sign. F 870 / 6, fol. 57.

Za situace, kdy bylo vydání živnostenského oprávnění odpovědným úřadem Magistrátu hlavního města Prahy zamítnuto, mohl se žadatel proti tomuto rozhodnutí odvolat k Zemskému úřadu v Praze.⁴⁴⁸ V případě, že byly argumenty pro vydání živnostenského oprávnění dostatečně silné, bylo odvolání vyhověno. Po této anabázi byla živnost zapsána do živnostenského rejstříku a žadateli byl vydán živnostenský list či koncesní dekret. Úřady si však vždy vyhradily možnost odebrat živnostenské oprávnění, a to za situace, kdy by se vyskytla jakákoliv závada v provozovně daného podniku, nebo by bylo uzavření živnosti ve veřejném zájmu.⁴⁴⁹

Porušování pravidel při provozování živností posléze kontroloval nejen živnostenský referát pražského magistrátu, ale i sbor uniformované stráže, přičemž upozornění na jednotlivé prohřešky přicházela často i z řad veřejnosti. Tato, mnohdy anonymní, udání, se týkala v případě Jindřicha Fišera zejména podomního obchodu se starými věcmi, provozování nepovolených hazardních her a prostituce.⁴⁵⁰

V případě, že byl jakýkoliv podobný čin prokázán, byla majiteli živnosti v první fázi udělena peněžitá pokuta ve výši, která odpovídala závažnosti jeho prohřešku. Pakliže však docházelo k překračování živnostenského oprávnění i nadále, udělil živnostenský úřad první a následně druhou písemnou výstrahu.⁴⁵¹ Za situace, kdy ani tyto prostředky nevedly ke kýženému cíli, došlo k odnětí živnostenského oprávnění, a to buď na dobu určitou, nebo na dobu neurčitou.

K přechodnému odnětí živnostenského oprávnění však došlo v případě zkoumaných osob pouze u Jindřicha Fišera, který provozoval bar na Staroměstském náměstí.⁴⁵² Ten se však zároveň pohyboval na hraně zákona, jak v době první republiky, tak v době nacistické okupace Prahy. Tato skutečnost pak naplnila jeho život jedním zvláštním paradoxem. Pakliže v dobách svobody u něj vedlo porušování nejrůznějších pravidel k pošramocení jeho pověsti a častým policejním kontrolám, které nakonec vedly až k přechodnému uzavření jeho podniku, tak díky stejnému porušování pravidel v dobách nesvobody se stal účastníkem národního boje za osvobození.⁴⁵³

Zároveň byl Jindřich Fišer, ale i jeho sourozenci podrobeni v době existence Protektorátu Čechy a Morava rasové diskriminaci, neboť byli dle norimberských zákonů považováni nacisty za položidy.⁴⁵⁴ Václav Fišer byl ve vedení kavárny Slavia nahrazen novým německým

⁴⁴⁸ NA. *PŘ Praha II, všeobecná spisovna (1941–1950)*, sign. F 870 / 6, fol. 53.

⁴⁴⁹ Tamtéž, fol. 27.

⁴⁵⁰ NA. *PŘ Praha II, všeobecná spisovna (1941–1950)*, sign. F 815 / 2, fol. 102, 262, 264, 358.

⁴⁵¹ Tamtéž, fol. 91, 211.

⁴⁵² Tamtéž, fol. 250.

⁴⁵³ Soukromý archiv Josefa Patziny, osvědčení vydané Ministerstvem národní obrany z 6. 4. 1971.

⁴⁵⁴ *Norimberské zákony z 15. 9. 1935 a zákon o zdravém manželství z 18. 10. 1935*. Praha: Atlas, 1939, s. 40.

společníkem, přičemž nebyl o plánovaných změnách ve vedení podniku dopředu informován.⁴⁵⁵ Živnost Jindřicha Fišera na Staroměstském náměstí byla zas nacisty vyvlastněna a následně přidělena německé státní příslušnici.⁴⁵⁶ Sám Jindřich byl posléze za pašování potravin do Terezína zavražděn v koncentračním táboře v Osvětimi.⁴⁵⁷

Po didaktické stránce je možné toto téma využít ve výuce zejména v 9. třídě na základní škole, popřípadě ve 4. ročníku čtyřletých gymnázií. Životní příběh Jindřicha Fišera (1889) jsem osobně zakomponoval do pracovního listu, který se věnoval norimberským zákonům, konkrétně pravidlům, na základě nichž nacisté určovali, zdali je dotyčná osoba židem, položidem nebo míšencem druhého stupně. Na základě tohoto úkolu jsem chtěl žákům především ukázat, že i v rámci jedné rodiny mohli být blízcí příbuzní řazeni dle norimberských zákonů do různých kategorií. Celé téma lze pak samozřejmě propojit i s výkladem světové hospodářské krize a jejími projevy na území Československa, přičemž je možné ilustrovat na příkladu kavárny Slavia, že ani v dobách těžké recese nebylo nemožné provozovat prosperující podnik.

Vzhledem k tomu, že celou prací jsou protknyty i příbuzenské vztahy mezi jednotlivými členy rodiny Fišerových, bylo by možné téma využít taktéž v 1. ročníku gymnázia, kdy jsou žáci obvykle seznamováni s pomocnými vědami historickými včetně genealogie. Na ukázce rozsáhlého rozrodu vybraných potomků Jindřicha Fišera by zde bylo možné ilustrovat zejména skutečnost, že díky zachování většiny matrik z území dnešní České republiky z 19. a 20. století si může každý žák vytvořit svůj vlastní rodokmen, který může při usilovnější práci nabýt nebyvalých rozměrů.

Toto vše je však pouze zlomek z někdy i možná příliš všedních životních příběhů osob, kterým je věnována tato diplomová práce. Některé události se mi, bohužel, nepodařilo detailněji zmapovat, neboť mnohé z požadovaných historických pramenů byly již skartovány. Věřím však, že alespoň tento nástin několika životních osudů přispěje k rozšíření historických poznatků o podnikání v době, v níž tito lidé žili.

⁴⁵⁵ AHMP. *Magistrát hlavního města Prahy I. (1784–1949), Referát živnostenský II.A*, sign. 214423, opis dopisu z 30. 5. 1942.

⁴⁵⁶ Soukromý archiv Josefa Patziny, dopis Alžběty Fišerové adresovaný ONV Praha I z 30. 5. 1945.

⁴⁵⁷ AHMP. *Okresní soud civilní Praha (1949–1960)*, sign. 45 D 635 / 51, úmrtní list Jindřicha Fišera vydaný matričním úřadem v Osvětimi dne 18. 2. 1944.

7 Seznam zkratk

AHMP	Archiv hlavního města Prahy
č.	číslo
čp.	číslo popisné
fol.	folio
inv. č.	inventární číslo
MÚ	městský úřad
NA	Národní archiv
o.	okres
ONV	obvodní národní výbor
PŘ	Policejní ředitelství
roč.	ročník
řk.	římskokatolický
s.	strana
sign.	signatura
SOA Praha	Státní oblastní archiv v Praze
SOkA	státní okresní archiv
sp. zn.	spisová značka
ÚMČ	úřad městské části

8 Seznam pramenů a literatury

Archivní prameny a úřední písemnosti

Archiv bezpečnostních složek

- fond Odbor politického zpravodajství ministerstva vnitra (1945–1948)
 - sign. 2M:10054

Archiv hlavního města Prahy

- fond Magistrát hlavního města Prahy I. (1784–1949), Referát živnostenský II.A
 - sign. 214423, Václav Fišer a syn
- fond Malý dekret (1945–1948)
 - sign. 36–20073, Emílie Patzinová, roz. Fišerová (1914)
- fond Okresní soud civilní Praha (1949–1960)
 - sign. 45 D 635 / 51, Jindřich Fišer (1889)
 - sign. 44 D 394 / 52, Emílie Patzinová, roz. Fišerová (1914)
- fond Sběrka matrik (1584–1944)
 - sign. MAG O44, 1928, matrika oddaných
 - sign. MAG O71, 1936, matrika oddaných
 - sign. MAG O83, 1940, matrika oddaných
 - sign. MIK O17, 1913–1921, matrika oddaných
 - sign. PMS O10, 1931–1942, matrika oddaných
 - sign. POD Z6, 1923–1935, matrika zemřelých
- fond Společenstvo cukrářů, perníkářů, čokoládovníků a voskařů pro Velkou Prahu a okolí (1890–1952)
 - inv. č. 1, matrika učňů, 1890–1928
 - inv. č. 2, matrika učňů, 1928–1940
 - inv. č. 3, matrika učňů, 1940–1947
 - inv. č. 6, hlášení živností, 1898–1948
- fond Úřad městské části Praha 1 (1940–2012)
 - sign. 272286, Jaroslav Fišer (1900)

Městský úřad Čelákovice

- matrika zemřelých řk. farního úřadu Čelákovice, sign. XVIII, 1890–1940

Městský úřad Lysá nad Labem

- matrika oddaných řk. farního úřadu Přerov nad Labem, sign. V, 1895–1949

Národní archiv

- fond Matriky židovských náboženských obcí v českých krajích (1784–1949)
 - inv. č. 914, Krnsko, 1790–1841, matrika narozených, oddaných a zemřelých
- fond Policejní ředitelství Praha II, evidence obyvatel (1914–1953)
 - evidenční karta z roku 1950, Jarmila Fišerová, roz. Seidlová (1900)

- evidenční karta z roku 1914, Jaroslav Fišer (1900)
- evidenční karta z roku 1950, Jaroslav Fišer (1900)
- evidenční karta z roku 1923, Jindřich Fišer (1889)
- evidenční karta z roku 1938, Jindřich Fišer (1917)
- evidenční karta z roku 1922, Václav Fišer (1879)
- evidenční karta z roku 1936, Zdeněk Fišer (1904)
- evidenční karta z roku 1943, Alžběta Fišerová, roz. Roubíčková (1903)
- evidenční karta z roku 1950, Alžběta Fišerová, roz. Roubíčková (1903)
- evidenční karta z roku 1943, Emílie Patzinová, roz. Fišerová (1914)
- fond Policejní ředitelství Praha II, všeobecná spisovna (1921–1930)
 - sign. F 797 / 27, Emílie Fišerová (1914)
 - sign. F 743 / 31, Jindřich Fišer (1917)
- fond Policejní ředitelství Praha II, všeobecná spisovna (1931–1940)
 - sign. E 216 / 6, Augusta Eitzenbergerová (1914)
 - sign. F 902 / 26, Kristina Fišerová, roz. Reinaldová (1878)
 - sign. K 5040 / 9, Karel Krtek (1897)
 - sign. P 37 / 8, Josef Patzina (1908)
 - sign. S 3819 / 29, Marie Šmídová (1912)
 - sign. V 1917 / 16, Marie Werbiková (1918)
- fond Policejní ředitelství Praha II, všeobecná spisovna (1941–1950)
 - sign. F 870 / 6, Jaroslav Fišer (1900)
 - sign. F 815 / 2, Jindřich Fišer (1889)
 - sign. F 872 / 17, Jindřich Fišer (1917)
 - sign. F 908 / 1, Václav Fišer (1879)
 - sign. F 916 / 1, Zdeněk Fišer (1904)
 - sign. K 993 / 3, Oskar Karpeles (1887)
 - sign. P 39 / 8, Emílie Patzinová, roz. Fišerová (1914)

Obecní úřad Měchenice (o. Praha - západ)

- smlouva trhová z 20. 2. 1951

Obecní úřad Poříčany

- přihláška trvalého pobytu občana z 10. 10. 1952, Václav Fišer (1879)

Římskokatolický farní úřad Maria Rotunda, Vídeň I

- sign. 02-07, 1889–1909, matrika oddaných

Římskokatolický farní úřad St. Johann Nepomuk, Vídeň II

- sign. 01-30, 1904, matrika narozených
- sign. 01-33, 1907, matrika narozených
- sign. 01-40, 1914, matrika narozených
- sign. 03-12, 1902–1904, matrika zemřelých
- sign. 03-13, 1905–1907, matrika zemřelých

Římskokatolický farní úřad St. Ulrich, Vídeň VII

- sign. 01-87, 1915–1920, matrika narozených

Státní oblastní archiv v Praze

- fond Krajský soud obchodní Praha (1857–1949)
 - sign. XII 152, Jindřich Fišer, pivovar ve Starém Přerově
 - sign. A XI 211, Václav Holub a Václav Fišer, továrna na obuv v Čelákovících
 - sign. A XII 273, Václav Fišer a spol.
 - sign. A XXV 184, Václav Fišer a syn
- fond Sběrka matrik a průvodní listinný materiál, Středočeský kraj (1573–1949)
 - sign. Benátky nad Jizerou 39, 1877–1913, matrika narozených
 - sign. Loučeň 11, 1884–1931, matrika narozených, oddaných a zemřelých
 - sign. Milovice 05, 1852–1887, matrika narozených
 - sign. Mladá Boleslav 78, 1908–1918, matrika oddaných
 - sign. Nymburk 45, 1908–1927, matrika oddaných
 - sign. Poříčany 12, 1881–1929, matrika oddaných
 - sign. Přerov nad Labem 23, 1863–1922, matrika zemřelých
 - sign. Všejanya 12, 1814–1858, matrika narozených, oddaných a zemřelých
 - sign. Všejanya 13, 1837–1858, matrika narozených
 - sign. Všejanya 16, 1831–1859, matrika narozených, oddaných a zemřelých
 - sign. Všejanya 22, 1859–1886, matrika narozených, oddaných a zemřelých

Státní okresní archiv Kolín

- fond Okresní soud Český Brod (1850–1960)
 - sign. A 106 / 12, František Fišer (1871)
- fond Okresní úřad Český Brod (1802–1956)
 - sign. 11 / 34–F / 7, Jindřich Fišer (1840)
 - inv. č. 678, rejstřík živnostenské agendy z let 1906–1923 (A–M)
 - sčítací operát z r. 1900 pro čp. 87 v Přerově nad Labem
 - sčítací operát z r. 1910 pro čp. 21 v Přerově nad Labem

Státní okresní archiv Mladá Boleslav

- fond 1. národní škola Benátky nad Jizerou (1868–1953)
 - inv. č. 64, výkaz docházky a prospěchu třídy II. B ve školním roce 1884 / 85
 - inv. č. 70, výkaz docházky a prospěchu třídy I. A ve školním roce 1885 / 86
 - inv. č. 73, výkaz docházky a prospěchu třídy III. B ve školním roce 1885 / 86
 - inv. č. 81, výkaz docházky a prospěchu třídy II. A ve školním roce 1886 / 87
 - inv. č. 86, výkaz docházky a prospěchu třídy IV. B ve školním roce 1886 / 87
 - inv. č. 93, výkaz docházky a prospěchu třídy IV. B ve školním roce 1887 / 88
 - inv. č. 101, výkaz docházky a prospěchu třídy V. B ve školním roce 1888 / 89
- fond 2. národní škola Benátky nad Jizerou (1887–1953)
 - inv. č. 11, výkaz docházky a prospěchu 3. třídy ve školním roce 1889 / 90
 - inv. č. 30, výkaz docházky a prospěchu 1. třídy ve školním roce 1894 / 95
 - inv. č. 36, výkaz docházky a prospěchu 2. třídy ve školním roce 1895 / 96
 - inv. č. 42, výkaz docházky a prospěchu 3. třídy ve školním roce 1896 / 97
 - inv. č. 46, výkaz docházky a prospěchu 4. třídy ve školním roce 1897 / 98

Státní okresní archiv Praha-venkov se sídlem v Dobřichovicích

- fond Okresní soud Brandýs nad Labem (1850–1960)
 - sign. A 112 / 13, Jindřich Fišer (1840)
- fond Okresní úřad Brandýs nad Labem (1855–1945)
 - inv. č. 351, 1909–1931, rejstřík živností řemeslných
 - sign. 15 F / 178, továrna na cukrovinky v Čelákovících čp. 119
 - sčítací operát z r. 1921 pro čp. 119 v Čelákovících

Úřad městské části Praha 1

- stavební spis zbořeného domu s čp. 342 / I v Praze na Starém Městě

Úřad městské části Praha 3

- matrika zemřelých ONV Praha 3, roč. 1986

Úřad městské části Praha 10

- matrika zemřelých ONV Praha 10, roč. 1950

Wiener Stadt- und Landesarchiv

- fond Bezirksgericht Wien - Innere Stadt
 - sign. A IV 61 / 16, August Kreuz (1878)

Soukromé archivní materiály

- soukromý archiv autora
- soukromý archiv Josefa Patziny
- soukromý archiv Ivo Šmelhause

Noviny a časopisy

- *Protikartel cukrovarům*, Hospodář československý, 31. 12. 1892, roč. 22, č. 53, s. 471.
- *Rolníci a cukrovary*, Národní listy, 31. 12. 1892, roč. 32, č. 361, s. 10.
- *Oznámení Jindřicha Fišera z Přerova nad Labem*, Hostimil, 15. 4. 1905, roč. 22, č. 11, s. 150.
- *Jubilejní výstava v Praze r. 1908*, Národní listy, 27. 9. 1908, roč. 48, č. 267, s. 17.
- *Reklamní sdělení firmy Jindřich Fišer*, Národní listy, 24. 10. 1923, roč. 63, č. 292, s. 8.
- *Reklamní sdělení firmy Jindřich Fišer*, Národní listy, 25. 10. 1923, roč. 63, č. 293, s. 8.
- *Reklamní sdělení baru Pst-Pst*, Večerní list, 30. 1. 1928, roč. 2, č. 25, s. 3.
- *Kavárna „Slavie“ opět ožila*. Národní listy, 9. 6. 1933, roč. 73, č. 157, s. 2.
- *Reklamní sdělení firmy Václav Fišer a syn*, Polední list, 1. 1. 1938, roč. 12, č. 1, s. 6.
- *Fond obrany státu do čtvrté stovky milionů*, Večer, 14. 7. 1938, roč. 25, č. 163, s. 2.

- *Blížíme se 400 milionům Kč*, Venkov, 14. 7. 1938, roč. 33, č. 163, s. 3.
- *Reklamní sdělení firmy Václav Fišer a syn*, Večer, 11. 3. 1939, roč. 26, č. 60, s. 10.
- *Tomu se říká pochopení národní povinnosti*, Rozhledy, 16. 5. 1940, roč. 2, č. 10, s. 3.
- *Oznámení o úmrtí Jindřicha Fišera*, Práce, 3. 7. 1945, roč. 1, č. 48, s. 4.
- *Reklamní sdělení kavárny Slavia*, Rudé právo, 18. 12. 1946, roč. 26, č. 291, s. 3.
- ŽANTOVSKÁ, Hana. *Kavárník aneb drahý pohled na Hradčany*. Lidové noviny, 23. 12. 1993, roč. 6, č. 298, s. VIII.

Literatura

- FIALA, Miloš. HEYDUK, Miloš. *Staroměstské náměstí v proměnách času*. Praha: BVD, 2012. ISBN 978-80-87090-57-2.
- FIALA, Miloš. HEYDUK, Miloš. *Václavské náměstí v proměnách času*. Česká Kamenice: PolArt, 2009. ISBN 978-80-87286-01-2.
- HLAVAČKA, Milan. BEK, Pavel a kolektiv. *Rodinné podnikání v moderní době*. Praha: Historický ústav, 2018. ISBN 978-80-7286-318-1.
- HLAVAČKA, Milan. BEK, Pavel. *Ringhofferové: rodina a podnikání*. Praha: Historický ústav, 2019. ISBN 978-80-7286-324-2
- HOLUB, Karel. *Velká kavárna Slavia*. Praha: Pro Parnas vydali Ars Bohemica, Holub & Altner, Nakladatelství Jan Hovorka, 1998. ISBN 80-902381-2-2.
- JANEČKOVÁ, Jitka a kolektiv. *Život je sladký: z historie cukrářského řemesla na Plzeňsku*. Plzeň: ArtKrist, 2020. ISBN 978-80-88357-04-9.
- KÁRNÍK, Zdeněk. *České země v éře První republiky (1918-1938) I.: Vznik, budování a zlatá léta republiky (1918–1929)*. Praha: Libri, 2000. ISBN 80-7277-027-6.
- KÁRNÍK, Zdeněk. *České země v éře První republiky (1918-1938) II.: Československo a České země v krizi a ohrožení (1930–1935)*. Praha: Libri, 2002. ISBN 80-7277-031-4.
- KÁRNÍK, Zdeněk. *České země v éře První republiky (1918-1938) III.: O přežití a život (1936–1938)*. Praha: Libri, 2003. ISBN 80-7277-119-1.
- KLIMEK, Antonín. *Velké dějiny zemí Koruny české, svazek XIII, 1918-1929*. Praha, Litomyšl: Paseka, 2000. ISBN 80-7185-328-3.
- KLIMEK, Antonín. *Velké dějiny zemí Koruny české, svazek XIV, 1929-1938*. Praha, Litomyšl: Paseka, 2002. ISBN 80-7185-425-5.
- PERNES, Jiří. *Velké dějiny zemí Koruny české, svazek XVII, 1948-1956*. Praha: Paseka, 2022. ISBN 978-80-7637-214-6.

Normativní prameny

- *Norimberské zákony z 15. 9. 1935 a zákon o zdravém manželství z 18. 10. 1935*. Praha: Atlas, 1939.

9 Seznam příloh

- 1 . Jindřich Fišer (1840) a jeho manželka Alžběta (1847) se všemi svými dětmi
 - soukromý archiv autora
- 2 . Jindřich Fišer (1840) se svými vnoučaty
 - soukromý archiv autora
- 3 . Václav Fišer (1879) s manželkou Kristinou (1878) a synem Zdeňkem (1904)
 - soukromý archiv autora
- 4 . Fotografie pořízená na svatbě Zdeňka Fišera (1904) a Anežky, roz. Drápelové, v roce 1937 v kostele Panny Marie Sněžné, v pozadí Vladimír Chalupa a Richard Bienert.
 - soukromý archiv Ivo Šmelhause
- 5 . Václav Fišer (1879) s panem Sedláčkem na výstavě v Torontu v roce 1961
 - soukromý archiv autora
- 6 . článek o Václavu Fišerovi z roku 1962 v kanadských novinách
 - soukromý archiv autora
- 7 . Jindřich Fišer (1889)
 - soukromý archiv Josefa Patziny
- 8 . svatební fotografie Jindřicha Fišera (1917) a Marie, roz. Werbikové
 - soukromý archiv Josefa Patziny
- 9 . Emílie Patzinová, roz. Fišerová (1914)
 - soukromý archiv Josefa Patziny
- 10 . Jaroslav Fišer (1900)
 - NA. *PŘ Praha II, všeobecná spisovna (1941–1950)*, sign. F 870 / 6, fol. 18.
- 11 . rozrod dětí a vybraných vnoučat Jindřicha Fišera (1840)

10 Přílohy

1 . Jindřich Fišer (1840) a jeho manželka Alžběta (1847) se všemi svými dětmi

- horní řada zleva – Alžběta (1875), Kateřina (1873), Jindřich (1840), František (1871); prostřední řada zleva – Josef (1882), Anna (1868), Alžběta (1847) a v jejím náručí Jindřich (1889), Marie (1869), Jindřiška (1878); spodní řada zleva – Božena (1884), Václav (1879)

2 . Jindřich Fišer (1840) se svými vnoučaty

3 . Václav Fišer (1879) s manželkou Kristinou (1878) a synem Zdeňkem (1904)

4 . Fotografie pořízená na svatbě Zdeňka Fišera (1904) a Anežky, roz. Drápelové, v roce 1937 v kostele Panny Marie Sněžné, v pozadí Vladimír Chalupa a Richard Bienert.

5 . Václav Fišer (1879) s panem Sedláčkem na výstavě v Torontu v roce 1961

Once Worked For Russian Czar, Now Happy In Canada

By RON CLINGEN
(Staff Reporter)

Papa Fisher, the man who still bakes the famous pastry that once made him a millionaire in his native Czechoslovakia, became a Canadian citizen yesterday at ceremonies in the United Counties Courtroom.

Vaclav Fiser, known as Papre or Papa Fisher by his many Green Valley area friends, is only 10 years younger than the country he has just adopted. His 83 years have been filled with experiences which the average Canadian would not even dream of in a lifetime.

"I am very, very happy to have finally become a Canadian citizen," the tall sturdy old gentleman beamed. "This is a wonderful country."

VACLAV "PAPA" FISHER

7 . Jindřich Fišer (1889)

8 . svatební fotografie Jindřicha Fišera (1917) a Marie, roz. Werbikové

9 . Emílie Patzinová, roz. Fišerová (1914)

10 . Jaroslav Fišer (1900)

11 . rozrod dětí a vybraných vnoučat Jindřicha Fišera (1840)

